

Treball de Fi de Grau

Títol

Els discursos d'odi i el seu impacte en el periodisme i els mitjans

Autoria

Jordi Vidal i Alex Álvarez

Professorat tutor

Luiz Peres

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	
Comunicació Interactiva	
Comunicació de les Organitzacions	

Tipus de TFG

Projecte	X
Recerca	

Data

Del 10 al 13 de juny de 2025	X
De l'1 al 2 de setembre de 2025	

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Els discursos d'odi i el seu impacte en el periodisme i els mitjans		
Castellà:	El discurso de odio y su impacto en el periodismo y los medios		
Anglès:	Hate speech and its impacts on journalism and media		
Autoria:	Jordi Vidal i Alex Álvarez		
Professorat tutor:	Luiz Peres		
Curs:	2024/25	Grau:	Comunicació Audiovisual
			Periodisme X
			Publicitat i Relacions Públiques
			Comunicació Interactiva
			Comunicació de les Organitzacions

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Discurs d'odi, extrema dreta i deontologia
Castellà:	Discurso de odio, extrema derecha y deontología
Anglès:	Hate speech, far right and deontology

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest Treball de Final de Grau desenvolupa un estudi basat en l'Aprenentatge Per Servei sobre l'extrema dreta i els discursos d'odi, dos factors que alteren les societats democràtiques, i, en conseqüència el periodisme. Es parteix d'un ple del Consell de la Informació de Catalunya, que va tenir lloc el 26 de juny de 2023. Allà es van aprovar set afirmacions en contra d'aquests dos fenòmens. Des d'aquesta base, juntament amb una anàlisi qualitativa del contingut, s'investiguen les causes d'aquests discursos d'odi, però també com es poden combatre i què poden fer els mitjans per evitar que es difonguin aquesta mena de missatges.
---------	---

Facultat de Ciències de la Comunicació

Castellà:	Este Trabajo de Final de Grado desarrolla un estudio basado en el Aprendizaje Por Servicio sobre la extrema derecha y los discursos de odio, dos factores que alteran tanto las sociedades democráticas como el periodismo. Se parte del pleno <i>Consell de la Informació de Catalunya</i>, celebrado el 26 de junio de 2023. Allí se aprobaron siete afirmaciones contra estos dos fenómenos. Partiendo de esta base, junto con un análisis cualitativo, se investiga en profundidad sobre cuáles son las causas de estos discursos de odio, pero también cómo se pueden combatir y qué pueden hacer los medios para evitar que se difundan este tipo de mensajes.
Anglès:	This Final Degree Project develops an investigation based on Service Learning, about far right and hate speech, which have a harmful effect on democratic societies and journalism. This project starts from a meeting of <i>Consell de la Informació de Catalunya</i>, that took place on the 26th of June, 2023. There, seven points against this ideology were approved. From that base, together with a qualitative content analysis, this project tries to investigate the reasons for hate speech, also tries to explore how to counter it and what media can do to avoid the spreading of this kind of message.

Treball de Fi de Grau de Periodisme
encarregat a

Jordi Vidal i Alex Álvarez
sota la tutoria de
Luiz Peres

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

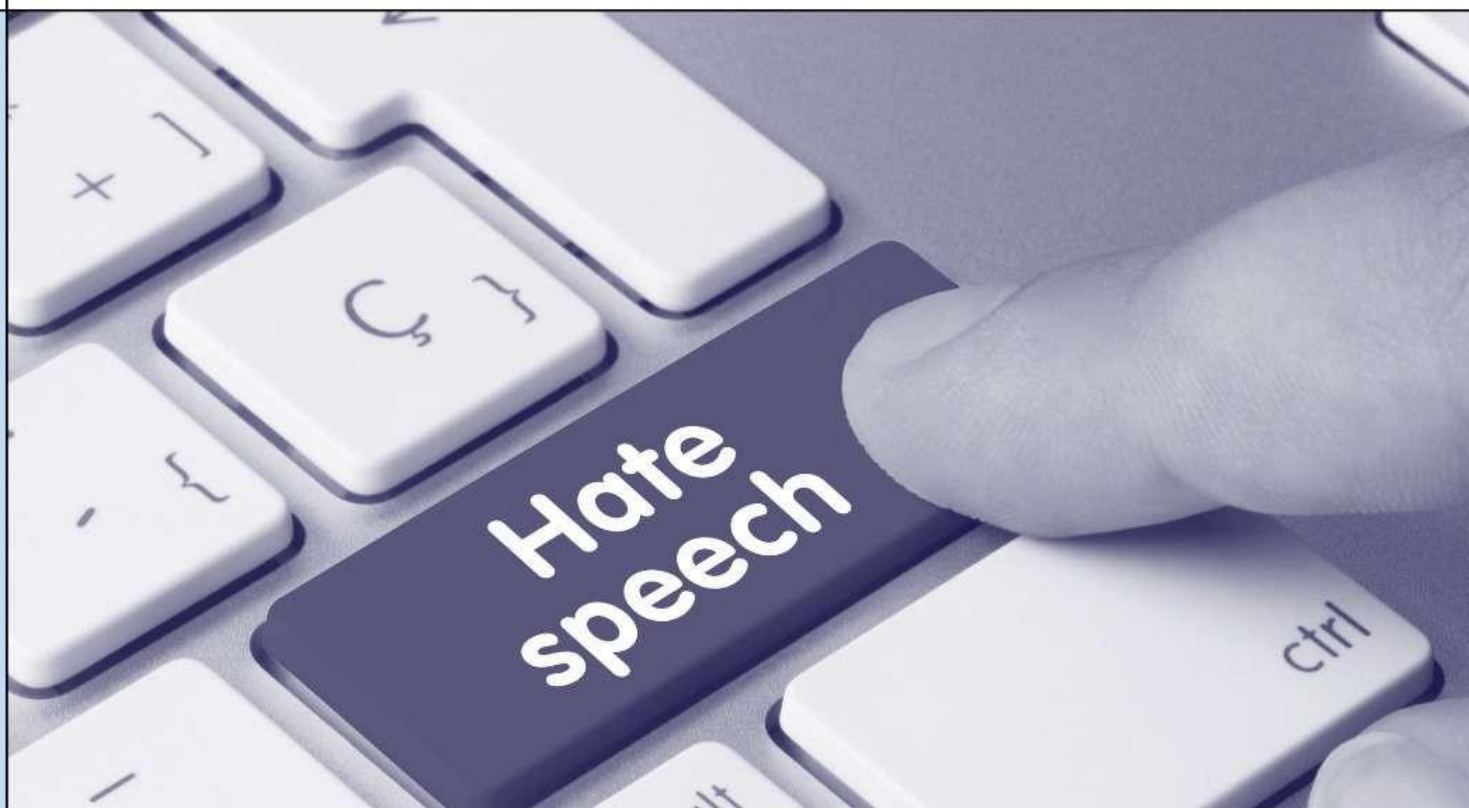
FUNDACIÓ
Fcic
CONSELL DE LA
INFORMACIÓ DE CATALUNYA

Òrgan d'autoregulació de la professió periodística a Catalunya que vetlla pel
compliment del Codi Deontològic
Més informació a: www.cic.periodistes.cat
cic@periodistes.cat Tel.608.68.40.04

Els discursos d'odi i l'impacte en el periodisme i els mitjans

Aquest Treball de Final de Grau desenvolupa un estudi basat en l'Aprenentatge Per Servei (ApS) sobre l'**extrema dreta i els discursos d'odi**, dos factors que alteren les societats democràtiques i, en conseqüència, el periodisme. Es parteix d'unes reflexions aprovades pel Consell de la Informació de Catalunya al juny de 2023 on es van definir set afirmacions en contra d'aquests dos fenòmens.

Des d'aquesta base, juntament amb una anàlisi qualitativa del contingut, s'investiguen les causes d'aquests discursos d'odi, però també com es poden combatre i què poden fer els mitjans per evitar que es difonguin aquesta mena de missatges.

Agraïments

No tots els dies tenim l'oportunitat de provocar un impacte en una professió, però l'ocasió ho mereixia. Han sigut mesos de molta recerca, anàlisi de diferent documentació, correus amb el nostre tutor i missatges amb el Consell de la Informació, estrès per no estar complint amb el cronograma establert. Tot l'esforç, fins i tot el moment d'estar escrivint aquestes línies i presentar el TFG davant del tribunal, ja s'ho ha valgut. Aquesta experiència vital, acadèmica i, com no, professional, ha sigut intensa i enriquidora, motiu pel qual voldríem agrair a totes les persones que ho han fet possible:

Al Luiz Peres, per haver sigut el nostre tutor i guia durant aquesta travessa i per fer el seguiment de tot el procés. Ha sigut la persona que en tot moment ens ha encoratjat a tirar endavant amb el projecte i, amb això, ha tret les nostres capacitats per dedicar-nos-hi en cos i ànima.

A tot l'equip del CIC, per la seva feina en matèria deontològica i per donar-nos l'oportunitat de contribuir en un eventual canvi i actualització del Codi que regula la seva – i properament nostra – professió. I en especial li voldríem dedicar unes paraules a la persona que ha fet de pont entre l'entitat i nosaltres, la secretària tècnica Begoña Muñoz: amb qui hem mantingut una estreta col·laboració a l'hora d'intercanviar impressions sobre el projecte, però que també ens ha fet arribar tota la documentació necessària per a que tinguem èxit. Una sort treballar colze a colze amb ella.

A les nostres famílies, per ser un recolze molt important i haver estat al peu del canó en tot moment.

Als nostres amics i amigues que ens han animat i també ajudat a desconnectar quan més ho necessitàvem.

En definitiva, a tothom que ha fet costat durant el camí i ha ajudat a dos joves carregats d'il·lusions. De tot cor, gràcies.

Àlex i Jordi

ÍNDEX

1. Introducció	1
1.1. Justificació i elecció del tema	2
1.2. Objectius	3
1.3. Hipòtesis i reflexions	4
1.4. Estructura	6
2. Marc teòric	7
2.1. Context definitori	7
2.2. Context històric	12
2.3. Mitjans i pseudomitjans	24
2.4. Context jurídic	27
2.5. Context ètic	32
3. Metodologia	46
3.1. Procés d'investigació	46
3.2. Anàlisi qualitativa	47
3.3. Comunicats del CIC a tenir en compte	48
3.4. Resultats i conclusions de l'anàlisi qualitativa	50
4. Reflexions del CIC al seu ple del 23 de juny del 2023	57
5. Conclusions	78
6. Referències	82
7. Annexos	92
Annex 1. Cronograma original i executat	94
Annex 2. Taules amb queixes analitzades	95
Annex 3. Recomanacions del Codi Deontològic de Periodistes	117

1. Introducció

El discurs d'odi és un fenomen global que ha trasbalsat qualsevol àmbit nacional per instal·lar-se en l'agenda mediàtica. Però el seu efecte devastador, que promou la violència i la intolerància, s'ha vist augmentat exponencialment per les noves tecnologies de la comunicació, com per exemple, el que vam veure a l'època de la COVID-19, quan les xarxes socials es van omplir de desinformació i odi contra la comunitat xinesa d'arreu del món. El 8 de maig, el novè Secretari General de les Nacions Unides, el portuguès António Guterres, va alertar en una nota de premsa que la pandèmia “desencadena una onada d'odi i xenofòbia, buscant bocs expiatoris i fomentant l'odi”. En el mateix comunicat, es va centrar en un altre dels blancs d'aquestes campanyes: els periodistes, un col·lectiu atacat, segons Guterres, pel fet de fer bé la seva feina, i on també instava als mitjans, especialment a les empreses de mitjans socials, perquè facin més per “assenyalar i eliminar els continguts racistes, misògins i altres temes perjudicials.”

Un dels pals de paller de tota democràcia és la llibertat de premsa i, per extensió, el periodisme, la qual va quedar profundament malmesa per aquesta campanya de desprestigi contra els mitjans de comunicació. Per aquest motiu, el Consell de la Informació de Catalunya, a través de la seva Fundació, ha encarregat a la Universitat la creació d'un informe tècnic sobre els discursos d'odi i el seu impacte en els mitjans i el periodisme amb la metodologia Aprenentatge per Servei (ApS).

Una entitat que en els darrers dies, concretament el 13 de maig, va signar amb el Parlament un conveni per defensar l'ètica periodística i combatre la desinformació a Catalunya, així com l'extensió del discurs d'odi, tot plegat amb l'objectiu de sumar esforços per “preservar la qualitat democràtica”. La nota de premsa difosa pel CIC (2025) assegura que el conveni està vinculat a l'aprovació, en la reunió de la Mesa del 6 de maig del 2025, de les *Normes d'acreditació i accés dels mitjans de comunicació al Parlament de Catalunya*.

En aquestes s'estableix que el professional de la informació haurà de firmar “el seu compromís amb el compliment del Codi Deontològic de la professió periodística a Catalunya”. El CIC es compromet a “donar l'opinió i assessorar el Parlament sobre l'ecosistema mediàtic català, especialment pel que fa a la distinció entre mitjans que

compleixen els criteris d'ètica periodística o plataformes i canals que actuen fora d'aquests principis, entre altres aspectes". Les normes també especifiquen a quins mitjans s'atorguen acreditacions: "als periodistes, fotògrafs i equips de rodatge que treballen per a mitjans de comunicació bona fide i compromesos amb els principis ètics de la professió amb el Codi".

Així, aquest projecte, consistent en una recerca aplicada, pretén ser una eina perquè el Consell disposi d'un document que, amb el seu contingut, ajudi a millorar el Codi Deontològic de Periodistes de Catalunya, dotant-lo de més recursos d'arbitratge que complementin la seva tasca de vetllar pel compliment dels principis i criteris del Codi.

1.1 Justificació i elecció del tema

Per justificar l'elecció del tema de l'estudi, l'objectiu del treball és investigar sobre els discursos d'odi i l'impacte que tenen en el panorama comunicatiu del periodisme i dels mitjans s'han de tenir en consideració diverses motivacions, tant acadèmiques com socials i ètiques.

El context actual d'immediatesa informativa i de viralitat de continguts a través de les xarxes socials provoca que els discursos d'odi representin un dels grans reptes actuals en el món de la comunicació i de les relacions interpersonals. D'aquesta manera, i com a futurs professionals del periodisme, considerem fonamental reflexionar sobre el paper dels mitjans en la reproducció o denúncia d'aquesta mena de discursos. Els mitjans han d'esdevenir una eina per a la construcció d'un espai comunicatiu just, respectuós i inclusiu.

A més, no podem oblidar el seu impacte social, ja que està destinat i orientat per a una institució com el CIC, la qual vetlla per l'ètica periodística a Catalunya; per tant, l'ocasió que se'ns presenta de proporcionar una base documental rigorosa i actualitzada que ajudi el Consell a revisar, millorar i actualitzar el que equivaldria a la carta magna dels periodistes és una oportunitat immensa. És a dir, ser no només participants, sinó generadors d'un canvi concret en les pràctiques professionals.

Aquest canvi, a més, no seria possible sense el model d'ApS que permet treballar en un context real, amb una finalitat concreta i clara, i una utilitat directa.

Amb aquestes inspiracions, considerem que la contribució de manera directa a millorar la professió periodística, en sintonia amb els principis ètics que l'haurien de

guiar, ens permetrà desenvolupar altres habilitats investigadores i analítiques en l'àmbit de la comunicació.

Un context digital que ha vist l'augment de la presència de discursos d'odi es pot beneficiar d'aquesta recerca aplicada, en analitzar-los i veure com es reproduïxen als mitjans, es pot considerar que la pertinença professional d'aquest projecte és molt elevada, ja que proporciona una base de millora del Codi.

En definitiva, l'estreta col·laboració amb el Consell ens fa projectar el treball més enllà i poder enfocar-lo amb la intenció de tenir una aplicació real i ser un recurs valuós per ells, el Col·legi de Periodistes, redaccions i els espais de formació dedicats a la comunicació.

1.2 Objectius

Com a objectiu principal, es trobaria l'anàlisi dels discursos d'odi en els mitjans de comunicació editats i amb difusió a Catalunya, així com la valoració d'aquests en el compliment dels principis ètics del periodisme, per fer-ho, treballarem a partir dels documents de queixes que ha rebut el CIC des del 1997 fins al 2024. L'altra clau i objectiu principal del treball seria l'argumentació, amb textos i dades, de les reflexions del CIC al seu ple de juny del 2023 sobre la cobertura mediàtica que es fa de l'extrema dreta.

Així, com indica el títol del treball, aquests anirien encaminats a finalitzar amb una conclusió sobre l'impacte dels discursos d'odi en el periodisme i els mitjans.

La finalitat última seria elaborar un informe tècnic amb base documental i pràctica que sigui útil per al CIC i les reunions de revisió del Codi. D'altra banda, com a objectius més específics, veiem necessària la detecció i classificació de les vulneracions de la deontologia professional relacionades amb els discursos d'odi a partir de l'anàlisi de les resolucions emeses pel CIC des de la seva fundació. A més, ens plantegem analitzar el tractament informatiu dels col·lectius més vulnerables, com la comunitat LGTBI+ o el conjunt d'ètnies minoritàries a Catalunya.

Si s'escau, es posarà de relleu i es compara el grau de compliment del Codi entre els diferents tipus de mitjans convencionals (ràdio, premsa escrita i TV). I, per últim, es pretenen recollir bones pràctiques dins d'aquests casos analitzats i proposar accions de millora per les eventuais actualitzacions del Codi, des d'una perspectiva de canvi constant per les noves dinàmiques digitals i els reptes de la desinformació.

1.3 Hipòtesis i reflexions

Aquest treball parteix de quatre hipòtesis formulades pels autors del treball, pensades i concebudes a partir del que pensen sobre el context comunicatiu i ètic dels mitjans de comunicació. Aquestes, que estan obertes a ser contrastades amb l'estudi de les informacions i documents proporcionats pel CIC, han d'orientar els passos a seguir en la recerca, així com l'anàlisi dels casos i queixes (explicat a l'apartat de metodologia), i la interpretació de resultats, amb la intenció de donar una resposta als objectius que es plantegen. En darrera instància, també busquem contribuir a l'actualització del Codi Deontològic de la tasca dels periodistes catalans.

A banda de les quatre hipòtesis, s'avalaran o es refutaran amb textos i dades 7 afirmacions que es van aprovar per unanimitat en el ple del CIC celebrat el 26 de juny de 2023. Aquest va ser amb relació al tractament mediàtic de la ultradreta, davant l'elevada representació (124 regidors en 76 municipis) de VOX a les últimes eleccions municipals, entre altres formacions polítiques que també varen obtenir representació.

1.3.1. Hipòtesis

1. Segons les denúncies del CIC, els discursos d'odi més recurrents als mitjans catalans tenen relació amb la nacionalitat i el fenomen migratori.
2. Els criteris més sovint vulnerats del Codi Deontològic en casos de discursos d'odi són el criteri 12 i el criteri 10.
3. El Consell de la Informació de Catalunya (CIC) només actua quan es vulnera el Codi Deontològic de forma molt greu i amb proves evidents.
4. La presència del llenguatge d'exclusió als mitjans és més freqüent en peces d'opinió o de caire sensacionalista que en peces informatives contrastades.

1.3.2 Reflexions

1. *La ultradreta no es pot tractar com una ideologia més. Té efectes destructius sobre la convivència, representa l'exclusió d'una part de la societat; fomenta el discurs de l'odi; el sentiment de por, i el menyspreu de la veritat. Alimenta el negacionisme d'evidències socials i científiques: des de la violència masclista al canvi climàtic. En els seus programes es reflecteixen actituds*

- supremacistes, xenòfobes, racistes, homòfobes i contràries a la igualtat entre homes i dones i els drets LGBTI+.*
- 2. El discurs de la ultradreta, a diferència de les altres posicions polítiques, intenta deshumanitzar als qui considera 'enemics', en molts casos col·lectius vulnerables. Per tot això, la ultradreta va més enllà del que coneixem com populisme i constitueix una amenaça real per a les democràcies, per la convivència, la solidaritat i la justícia social. El seu ideari, de portar-se a la pràctica, crearia un escenari que es podria qualificar d'autoritarisme post democràtic.*
 - 3. A la majoria de les democràcies consolidades europees, els partits tradicionals de dretes estableixen un 'cordó sanitari' a l'extrema dreta, i els mitjans de comunicació, també. A Espanya passa tot el contrari i part de l'establishment mediàtic no té objeccions a blanquejar l'extrema dreta. No només per la ideologia d'alguns d'aquests mitjans, sinó perquè el discurs genera fervor o indignació, és a dir, audiència.*
 - 4. El més preocupant de la ultradreta no és tant la seva presència a les institucions, sinó la capacitat d'imposar marcs mentals i d'establir l'agenda mediàtica. A Espanya mitjans amb gran poder d'audiència donen cobertura i blanquegen els missatges i els personatges de Vox. Altres mitjans difonen els postulats de la ultradreta per una mal entesa neutralitat.*
 - 5. El CIC valora que la posició majoritària a Catalunya, tant dels mitjans d'àmbit general com dels de proximitat, és la d'intentar no fer el joc a l'ideari de l'extrema dreta. Però el dilema està en la necessitat d'informar adequadament de partits amb presència a les institucions i, a la vegada, la voluntat de no fer-los publicitat. En la resolució d'aquest dilema, el CIC insisteix en tenir en compte les consideracions d'aquest document.*
 - 6. La llibertat d'expressió implica la llibertat d'opinió. Però això no vol dir que totes les opinions siguin igual de vàlides. Si una opinió atempta contra els drets humans no hauria de trobar altaveus als mitjans. El periodisme té l'obligació ètica de rebatre les fal·làcies de la ultradreta i evitar que aquestes opinions es tradueixin en mesures polítiques.*
 - 7. El periodisme té el deure de desemmascarar les mentides de la ultradreta i donar suport a totes les persones i col·lectius assenyalats per les seves formacions polítiques i els seus altaveus mediàtics. De la mateixa manera*

que l'extrema dreta representa un repte democràtic per l'àmbit de l'Educació i la societat en general, també interpel·la al periodisme honest i responsable.

1.4 Estructura

Aquest Treball de Final de Grau consta de quatre parts o capítols principals, amb els corresponents subapartats.

En primer lloc, s'introdueix l'objecte d'estudi i la justificació de l'elecció de la temàtica que aborda l'informe. També es fan palesos els objectius generals i específics, així com les hipòtesis i algunes reflexions del CIC que també s'han d'argumentar. S'elaboren únicament quatre hipòtesis perquè també es tenen en comptes aquests punts acordats pel CIC al seu ple.

En segon lloc, hi ha un marc teòric, en què s'aporta el context essencial per entendre què és un discurs d'odi. També s'hi aporten estudis i afirmacions d'experts sobre el tema, els quals han estat útils a l'hora de posicionar l'opinió del treball. Sobre els discursos d'odi hi ha diversos punts de vista, s'hi han posicionat organismes com la UE, també hi ha un gran nombre d'investigacions, articles de la Constitució i el Codi Penal... Així doncs, aquesta primera part serveix per ordenar les diverses fonts del treball i aportar sobretot un context. El segon capítol del treball acaba amb un context ètic, professional i amb una recerca sobre el funcionament del CIC a l'hora de recollir queixes sobre el compliment del Codi Deontològic, entre altres subapartats, la qual cosa serveix per introduir el lector al següent apartat.

En tercer lloc, està la part referent a la metodologia, en què s'ha analitzat de manera qualitativa diversos documents de queixes que ha rebut el CIC des de l'any 1997 fins al 2024. I les reflexions ja es trobaran en un darrer capítol; és una de les claus del projecte, que permet determinar l'impacte del discurs de l'odi en el món comunicatiu.

Finalment, hi ha un darrer apèndix en què s'exposa de manera breu les conclusions més importants sobre la investigació feta al llarg d'aquests mesos. Per fer-ho, s'ha partit de les hipòtesis inicials, i a partir del que s'ha treballat i investigat es confirmen o bé es refuten. És aquí on, segons el bagatge de recerca, es conclou amb l'impacte dels missatges d'odi.

2. Marc Teòric

2.1 Context definitori

2.1.1 Definicions internacionals

Abans d'entrar en matèria, és necessari i pertinent una definició sobre què és un discurs d'odi, per a tenir una base sobre la qual començar a treballar.

La primera institució governamental en difondre una definició sobre el fenomen va ser el Consell d'Europa, el 30 d'octubre de 1997, quan va emetre una recomanació [Recommendation No. R (97) 20] relativa al discurs d'odi que ho definia com *“tota forma d'expressió que difongui, inciti, promogui o justifiqui l'odi racial, la xenofòbia, l'antisemitisme o altres formes d'odi basades en la intolerància”*. Aquesta recomanació dels Ministres del Consell als Estats Membres va esdevenir en una de les definicions principals, i encara en una de les més acceptades.

La recomanació núm. 15 de Política General relativa a la lluita contra el discurs de l'odi, de la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància, del Consell europeu, diu que aquestes manifestacions s'han d'entendre com *“l'ús d'una o més formes d'expressió específiques basades en una llista no exhaustiva de característiques personals o estats que inclouen la raça, color, idioma, religió o creences, nacionalitat o origen nacional o ètnic al igual que la ascendència, edad, discapacidad, sexe, gènere, identidad de gènere i orientació sexual”*. Per exemple, no només s'inclou el menyspreu cap a una persona o grup de persones, sinó que també inclouen la justificació d'aquestes afirmacions injurioses.

Així mateix, l'Estratègia i Pla d'Acció sobre el Discurs de l'Odi de l'Organització de les Nacions Unides (ONU), promulgat el maig del 2019, reivindicava l'empoderament de la generació digital per a “identificar i rebutjar” els discursos d'odi i també una major *“recopilació de dades sobre les causes, els impulsors i els condicionants”* que guiaven al discurs de l'odi. Si bé inicialment l'ONU reconeix que no existeix una definició jurídica internacional, el que es considera “odi” resulta difús i polèmic. Aquest pla d'acció (UNESCO, 2019) situa qualsevol forma de comunicació de paraula, per escrit o a través del comportament, en què s'ataqui o s'utilitzi un

llenguatge pejoratiu o discriminatori amb relació a una persona o grup sobre la base de qui són, per raó de la seva religió o origen ètnic.

A continuació, es detallen deu (dels 15 en total) compromisos fonamentals que l'Estratègia i el Pla d'acció sobre el Discurs de l'Odi de la Organització de les Nacions Unides contempla:

COMPROMISOS	QUÈ VOLEN DIR?
1- Vigilància i anàlisi del discurs de l'odi	Les entitats que pertanyen a les Nacions han d'estar en condicions de vigilar i reconèixer les tendències relatives al discurs
2- Fer front a les causes, factors i protagonistes del fenomen	Adopció d'un enteniment de les causes i els factors d'aquest discurs discriminatori, amb la finalitat d'impulsar les mesures necessàries per limitar l'abast i els seus efectes.
3- Recolzament a les víctimes	Totes les entitats de la ONU ha de mostrar la seva solidaritat amb les víctimes per aplicar mesures centrades en els drets humans. També han de procurar, a través de les mesures, que s'atenguin les necessitats de les víctimes, com per exemple, l'accés a la justícia i els serveis d'orientació psicològica
4- Reunió dels agents	Les Nacions Unides han de fomentar la reunió dels agents quan, a causa del context, sigui necessari
5- Col·laboració amb mitjans de comunicació nous i tradicionals	El sistema de les Nacions Unides ha d'establir i enfortir aliances amb els

	diversos mitjans, tradicionals i nous, i promoure el pluralisme i la llibertat d'opinió i d'expressió
6- Ús de la tecnologia	Adaptació, per part de les entitats, a les innovacions tecnològiques i engrescar a realitzar investigacions sobre l'ús d'Internet.
7- Ús de l'educació com a una eina per fer front i contrarestar el discurs de l'odi	Les entitats de les Nacions Unides han d'impulsar mesures en l'àmbit de l'educació per implementar l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 4 (ODS), promoure les competències i valors de l'educació per a la ciutadania i augmentar l'alfabetització mediàtica.
8- Promoure societats pacífiques, inclusives i justes davant les casuístiques profundes i els factors del discurs de l'odi	Conscienciació sobre el respecte dels drets humans, la tolerància, la no discriminació i la comprensió d'altres cultures i religions, mitjançant un diàleg intercultural i interreligiós, així com de la igualtat de gènere
9- Creació de capacitat del personal	La capacitat del personal de les Nacions Unides, tant en l'àmbit directiu com no directiu, ha d'incrementar-se a través de les seves entitats, per exemple, mitjançant programes existents.
10- Aprofitament de les aliances	Establir o enfortir les aliances amb les parts interessades pertinents, incloses les del sector tecnològiques. La majoria de les mesures seran adoptades pels

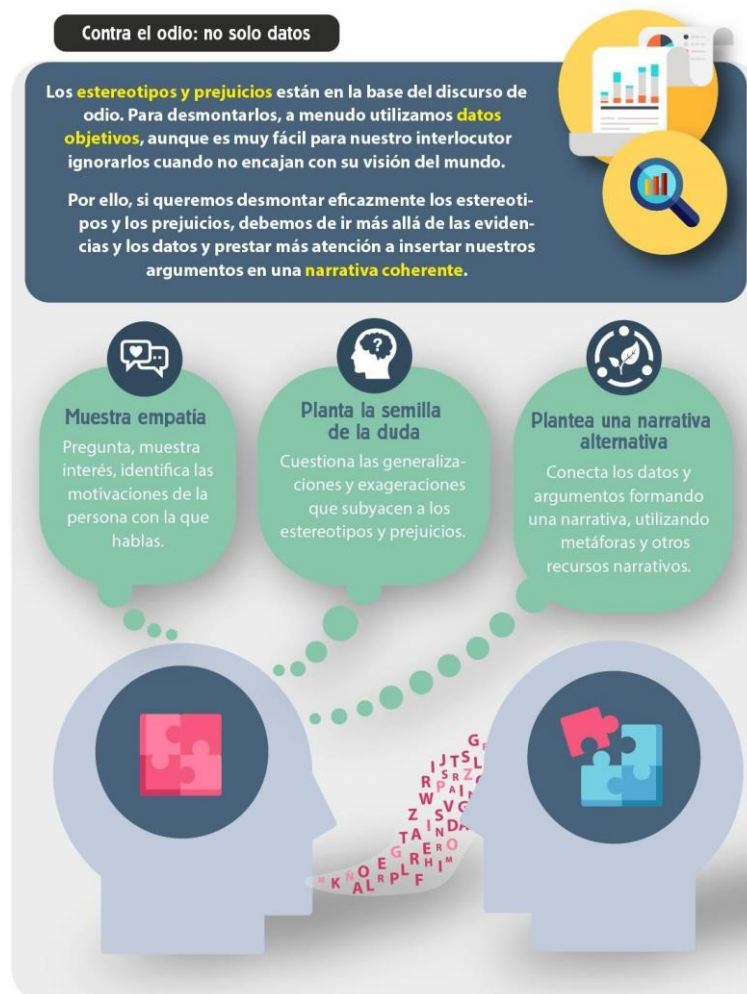
	governos, les organitzacions regionals i multilaterals, les empreses privades, els mitjans de comunicació, els agents religiosos i altres agents de la societat civil.
--	--

FONT Estratègia i Pla d'acció de les Nacions Unides per a la lluita contra el discurs de l'odi. *Deu dels Compromisos fonamentals de l'Estratègia i Pla d'acció de les Nacions Unides per a la lluita contra el discurs de l'odi*. Taula d'elaboració pròpia

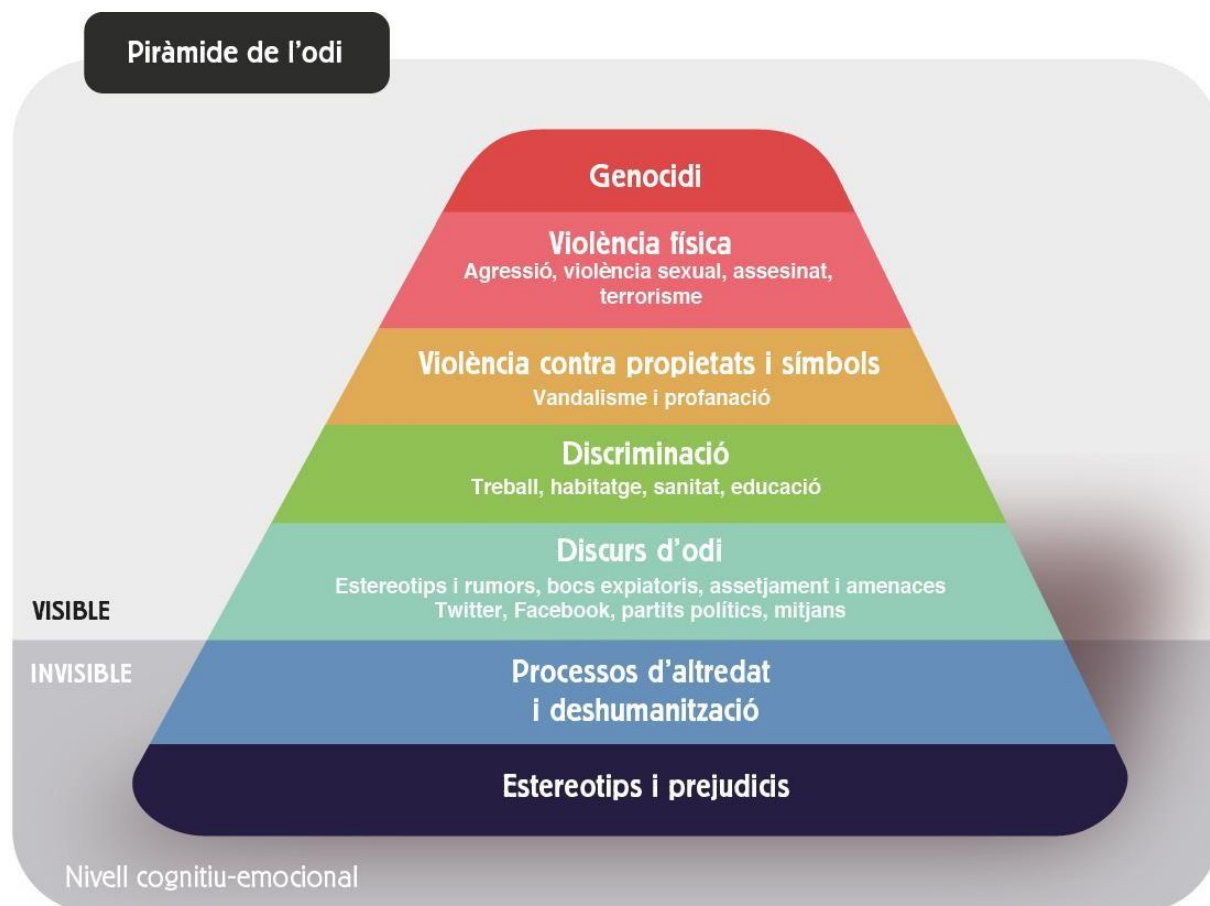
En aquest sentit, l'estratègia esmentada veu complida la Resolució 16/18 del Consell de Drets Humans (HRC), adoptada per consens l'11 de març del 2018, que tracta *"la lluita contra la intolerància, els estereotips negatius i l'estigmatització, i la discriminació, la incitació a la violència i la violència contra les persones per motius de religió o creences"*. Així, es desprèn que els estats han d'abordar la intolerància religiosa mitjançant drets interrelacionats, com la llibertat d'expressió i la llibertat de creences.

2.1.2 Definicions d'altres organismes nacionals

L'Ajuntament de Barcelona, a través del portal de Drets de Ciutadania i Diversitat de l'Àrea de Drets Socials, Educació i Diversitat, es fa ressò de la Recomanació núm. 15 de la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) del Consell d'Europa (2015). Defineixen el discurs de l'odi com el *"...foment, promoció o instigació (...) de l'odi, la humiliació o el menyspreu d'una persona o grup de persones, així com l'assetjament, el descrèdit, la difusió d'estereotips negatius, l'estigmatització o l'amenaça respecte a aquesta persona o grup de persones i la justificació d'aquestes manifestacions per raons de raça, color, ascendència, origen nacional o ètnic, edat, discapacitat, llengua, religió o creences, sexe, gènere, identitat de gènere, orientació sexual i altres característiques o condició personals"*. També parlen sobre les causes i conseqüències del discurs d'odi, on podem trobar-lo i què fer davant d'ell; tota aquesta informació la complementen amb recursos gràfics, tal com s'il·lustra avall.

FONT. Ajuntament de Barcelona *Què fer davant del discurs d'odi.*

FONT. Ajuntament de Barcelona. *Piràmide de l'odi*

El Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, a través del Observatori Espanyol de Racisme i la Xenofòbia (OBERAXE), també recull la mateixa definició al seu informe anual de Monitorització del Discurs d'Odi en Xarxes Socials, concretament al punt 2.3 (¿Qué es el discurso de odio?: definición y características principales). Sobre això, matisen que queden exclosos del concepte de discurs d'odi els missatges que fomentin l'hostilitat o l'odi vers Estats, institucions, organitzacions, o els referits a ideologies, conceptes o postures polítiques.

2.2 Context històric

2.2.1 Primera esmena Constitució dels EE.UU.

Parlar sobre Estats Units i els ciutadans nord-americans és sinònim d'una societat, de veure's a si mateixa com una societat orgullosa d'haver desenvolupat el concepte 'llibertat d'expressió'. En aquest sentit, la Primera Esmena és un dels drets constitucionals més importants pels estatunidencs i una característica identitària per

a ells. Una gran part de la societat associa la primera esmena amb el dret a la llibertat d'expressió (Bollinger, 1986). Andrés Gascón (2013), de l'Institut de Drets Humans i la Universitat de València, va elaborar un article per a la revista *Anales de la Cátedra Francisco Suárez*. Allà analitza l'evolució jurisprudencial que el Tribunal Suprem dels Estats Units ha fet al llarg dels anys de la Primera Esmena de la Constitució, que s'ha anat adaptant tant a la visió de la llibertat d'expressió entesa per part de l'ens jurídic com a la realitat de la societat nord-americana. Aquesta font és útil i la principal emprada per aquest apartat.

La Primera Esmenta, pel que fa al seu abast i concepte, s'ha encarregat de protegir la llibertat d'expressió, reunió i religió. El jutge Holmes, en la seva sentència del cas 'Abrams v. United States' (1919), va introduir el terme '*marketplace of ideas*', que es pot traduir per mercat d'idees', i en aquest "*qualsevol ciutadà pot defensar opinions*", sigui quina sigui. Sense tenir en compte el seu caràcter racista o xenòfob, ja que els ciutadans tenen la possibilitat de conèixer totes les idees en referència a una determinada matèria i poden diferenciar les falses de les vertaderes. Per tant, els discursos d'odi com a tal estaven permesos, perquè la Primera Esmena es configurava com un dret de no interferència per part de l'Estat en els drets dels ciutadans, en comptes d'un deure més positiu que garanteix la transmissió d'idees entre els ciutadans (Rosenfeld, 2002, p.1530). Així, s'entén que la manera de combatre una idea és que entri en contacte i competeixi amb la veritat.

La influència de la Primera Esmena, a través de molts dels productes culturals, ens produeix la sensació que tot és gràcies a la llibertat d'expressió. Això no obstant, no sempre ha disposat de la importància ni de la popularitat legal i cultural. De fet, els experts Rabban i White indiquen que abans de la Gran Guerra, aquest dret no era una preocupació pública. El primer cas que la Cort Suprema va considerar realment rellevant va ser el cas 'Schenk vs United States' del 1919. El jurat encarregat d'emetre la sentència, encapçalat pel jutge Oliver Wendell Holmes, va dictaminar que "*el discurs que crea un perill clar i present*" no està emparat per la Primera Esmena. Aquesta introducció del test del "perill clar i present" va assentar la jurisprudència als Estats Units i serveix per determinar quan l'Estat pot limitar la llibertat d'expressió emparada pel text de la Primera Esmena, i el test ens diu que només es pot prohibir si el discurs incita a una acció il·legal imminent. Ja més endavant, el criteri es tornaria en un de més estricte, i ja no era suficient amb el fet que el discurs en qüestió fos perillós.

Conceptes com les *'fighting words'* al cas *'Chaplinsky v. New Hampshire (1942)* (termes i paraules punyents que inciten a la violència immediata) o el *'group libel'* (una figura jurídica introduïda al litigi *Beauharnais v. Illinois* del 1952 que fa referència als discursos xenòfobs i difamatoris contra un grup o un col·lectiu) van marcar l'evolució de la jurisprudència a mitjan del segle XX. Per la relació de l'informe, és d'especial rellevància tractar el cas *'New York Times v. Sullivan' (1964)*, una pedra angular dins de la llibertat de premsa i que prova que, encara que una informació tingui errors, la llibertat d'expressió ha d'estar per sobre si no hi ha intenció de mentir. És un cas paradigmàtic perquè s'observa el contrapès que resulten els mitjans i el seu paper essencial en el control del poder a l'hora d'investigar les irregularitats dels poders públics. Reflecteix la demanda del comissari L.B. Sullivan, comissari de la policia de Montgomery (Alabama), que va reclamar mig milió de dòlars al diari *The New York Times* per la publicació d'una pàgina de publicitat. Aquesta, estava signada per activistes afroamericans que criticaven el paper policial durant la repressió – mitigada amb un ampli desplegament policial i gasos lacrimògens, com recull Cuenca – a Alabama de les manifestacions pels drets civils, en un text amb imprecisions.

El Tribunal Suprem va anul·lar la condemna del jutjat estatal i va establir que *"un funcionari públic només pot guanyar una demanda per difamació si demostra que el mitjà ha actuat amb una intenció dolosa (actual malice)"*; en altres paraules, si un mitjà sap que la informació és falsa o actua amb un menyspreu plausible i temerari cap a la veritat.

Avançant en el temps, Cuenca (2013) també parla sobre un cas important per a la història dels discursos d'odi, el de *Virginia v. Black (2003)*. En aquest, tres individus van ser jutjats i condemnats per cremar creus en tres casuístiques diferents: en una trobada del Ku Klux Klan, en un jardí i un intent de replicar l'acció que no es va arribar a produir. Els acusats van ser processats sota una llei de l'estat de Virgínia, prop del districte Federal de Columbia, que prohibia la crema de creus amb la intenció d'amenaçar. A causa de la seva vinculació amb els actes que realitzaven les comunitats sectàries per provocar temor i por, el Tribunal va acceptar que l'Estat podia prohibir la crema d'aquest símbol religiós. Tot i això, el debat va venir amb la inconstitucionalitat d'una part de la llei que presumia que cremar creu ja equivalia

automàticament a intimidar, sense demostrar que l'acció podia tenir un altre significat.

Cuenca recull que autors més contemporanis com Matsuda, MacKinnon, Greenawaly o Heyman s'han plantejat, des de diferents àmbits de recerca, quines són les conseqüències d'aquesta gran protecció que té el dret a la llibertat d'opinió. Aquests autors defensen que *“en moltes ocasions la penalitat que pateixen altres drets no rep la consideració necessària i es veu subjugat per la interpretació que el Tribunal fa de la Primera Esmena”*. En contraposició, autors com Post, Hare o Dworkin defensen *“el contingut del que ha de gaudir el dret a la llibertat d'expressió, ja que sense aquest no s'entendria la societat americana basada en el valor de les llibertats individuals”*.

La interpretació del Tribunal Suprem de l'esmena mostra com a vegades se sacrifiquen les llibertats individuals per preservar l'ordre social, però en molts altres casos prioritza la llibertat d'expressió individual per damunt de la cohesió social.

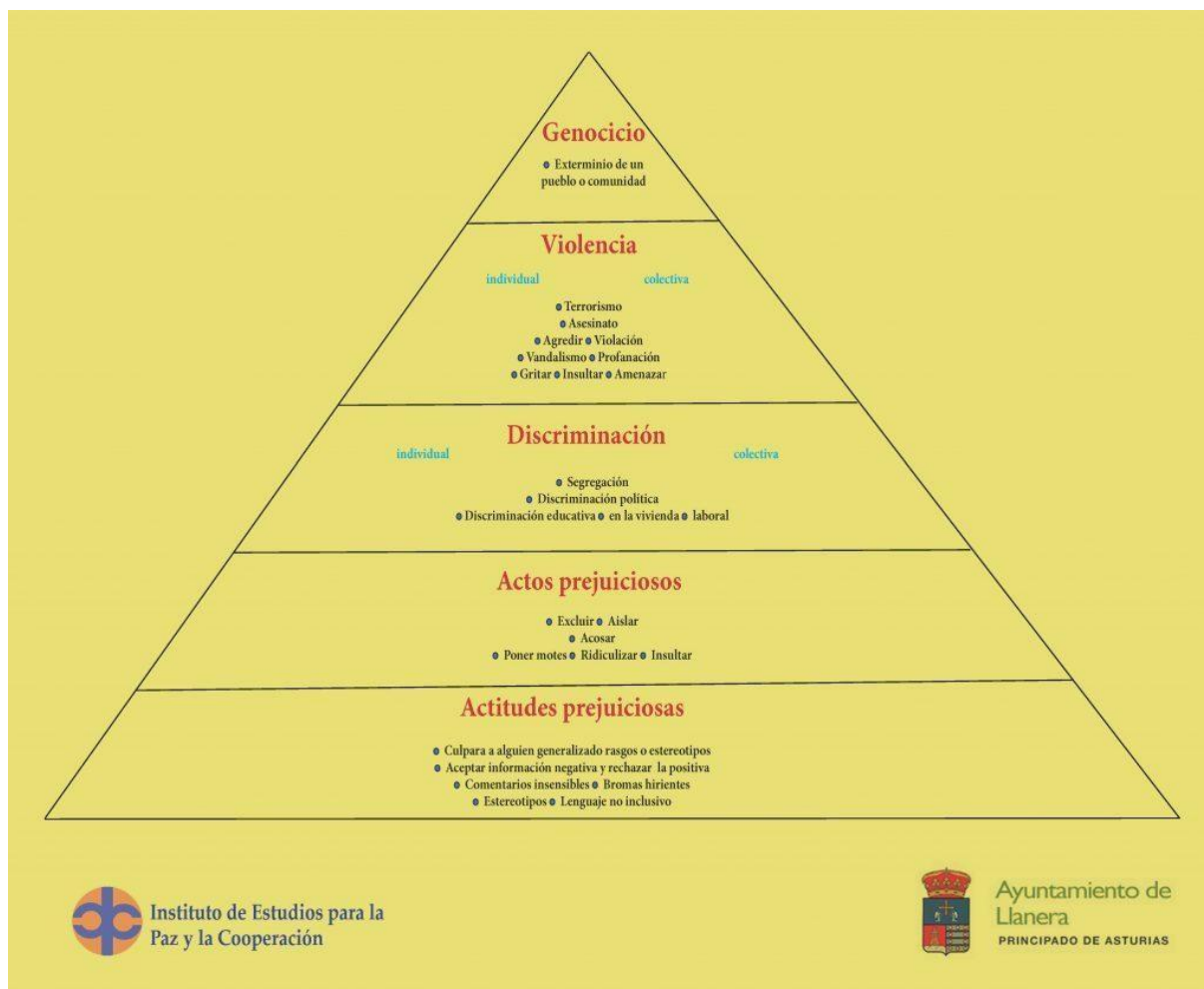
2.2.2 Piràmide d'Allport i més

Les incitacions a l'odi han trasbalsat per complet l'esfera pública i l'agenda social per assentar-se en el dia a dia de les societats contemporànies, siguin democràtiques o no. Resulta paradoxal donat que, una figura cabdal en la lluita contra el règim polític de l'apartheid com és l'ex-president de la República de Sud-àfrica i premi Nobel de la Pau (2013), Nelson Mandela, indicava que ningú neix odiant algú altre pel seu color de pell, religió, sexe o origen.

Segons Moreno i Morales (2016), tant en l'actualitat com en el passat, hem vist com molts poders fàctics han necessitat imposar el terror mitjançant diversos mecanismes, violents o no, amb l'objectiu de controlar la ciutadania. Per aquest motiu, l'ésser humà es veu obligat a adherir-se a una batalla contra un enemic per preservar la seva existència. Segons la RAE, la 'fobia' (en castellà) és *“l'aversion exagerada cap algú o alguna cosa”* i, en el cas d'estar infundada, podria definir-se com una por irracional cap a determinades situacions o individus que pot guiar i acabar en el rebuig.

La 'piràmide de l'odi' d'Allport (1954), basada en la teoria de la psicologia social del prejudici, assenyala que les actituds de rebuig comencen amb un prejudici o un estereotip. Aquest, en arribar a difondre's -mediàticament parlant- com a discurs

d'odi, pot esdevenir en altres formes de violències més extremes de discriminació, o inclús en una eventual aniquilació d'una comunitat o un col·lectiu.

FONT. Instituto de Estudios para la Paz y la Cooperación. *Escala o Piràmide d'Al·lport.*

D'altra banda, Van Dijk (1993) en un estudi sobre el discurs de les elits i la reproducció del racisme a Europa, diu que la discriminació es pot manifestar a través de la *“exclusió, degradació i estigmatització de persones”*. És necessari esmentar el treball de Bustos Martínez et al., (2019) on recalquen que per entendre la naturalesa d'aquests missatges hem de tenir present el sentiment de pertinença a una comunitat que dona validesa i legitimitat a aquestes actituds.

El populisme d'alguns moviments de l'actualitat al món s'ha accentuat i això ha degenerat en una explotació dels recursos associats al discurs de l'odi (De Lucas, 2021).

Les xarxes són el gran pol d'atracció per als consumidors que visualitzen, creen i comparteixen pensaments i emocions. En part, la fragmentació política i social que existeix a Espanya ha acompanyat a l'acceleració d'aquest procés de mediatització. De la mateixa manera, el naixement dels mitjans audiovisuals al segle XX van ajudar els règims extremistes, amb l'objectiu, segons Ramirez et al., (2022), de disseminar l'odi i la por necessari per garantir la fidelitat de les seves societats. Ara bé, la història de la humanitat (Cáceres Zapatero et al., 2022) mostra com diverses minories i contracomunitats patien la persecució i, en ocasions molt més extremes, justifiquen el seu extermini físic.

2.2.3 Evolució fins el Segle XX, des de l'Antiga Grècia

Sánchez-Manzano et al. (2024) fan una anàlisi acadèmica de la història dels discursos d'odi a *Historia y evolución de los discursos de odio a través de su propagación en los medios audiovisuales durante el siglo XX*.

En aquest sentit, el tercer apartat enfocat a repassar l'evolució històrica d'aquests missatges ha sigut una font central i important per aquest subapartat 2.2.3.

Els grecs de l'Antiga Grècia, fa més de dos mil·lennis, denotaven un sentit bastant accentuat de supremacia cultural i ètnica, més enllà del menysteniment i la discriminació cap a les dones (Santamaría Canales, 2017), donat que només tenien accés a la vida diària de l'àgora -el centre neuràlgic a les societats clàssiques- els erudits. El rebuig cap als forans i als estrangers estava normalitzat, fins i tot reflectit en els discursos literaris i polítics. En definitiva, l'enemic era "públic i no privat": els esclaus (Donoso Johnson, 2018). Inclís ja al 350 a.C., Aristòtil distingia entre l'odi i la ira. La primera emoció no necessita l'experiència individual, no genera dolor en la persona que odia i va contra els grups; mentre que la segona es dirigeix contra els individus. A més, la ira i altres sentiments associats com la còlera i l'enuig, són emocions transitòries, que han de veure amb el dolor.

Ja cap a l'Edat Mitjana, es començava a perseguir per motius religiosos. Segons Adanti (2023), cada poble era "l'escollit per Déu" i l'altre era fruit de l'heretgia. Així, per exemple, els jueus eren perseguits, degut a la seva condició de poble oprimat, que més endavant encara tindran a l'Espanya dels Reis Catòlics. Blanco-Herrero i Arcila-Calderón (2019) comparen uns rituals falsament atribuïts per les capes clericals a la religió semita (que servien com a pretext per a perseguir-los), que

tenien com a víctimes infants, amb l'aparició de les *fake-news* i l'efecte que aquestes poden tenir sobre.

Personalitats influents de l'època, com metges, religiosos i polítics, validaven aquestes teories conspiranoiques per modificar les narratives que culpabilitzaven de les 'calúmnies de sang' -com eren anomenats aquests al·legats antisemites-, la qual cosa provocava que les històries i els rumors agafessin versemblança.

Amb la invenció de la impremta moderna (Sánchez Cobos, 2007), es va produir un canvi a escala històrica i intel·lectual, ja que el pas dels anys va permetre accedir al coneixement i es va crear el que coneixem avui en dia com a 'llibertat de premsa'. Aquest esdeveniment, juntament amb la colonització d'Amèrica, va marcar l'inici de l'Edat Moderna i, amb això, el moviment del Renaixement i les postures liberals (Eisenstein, 1994).

L'arribada del liberalisme i de la Revolució Industrial, que defensava el lliure mercat, la llibertat individual, entre d'altres, va coincidir amb el colonialisme de territoris africans i americans, així com amb el desenvolupament de l'esclavisme. El filòsof britànic Locke, precisament defensor del liberalisme, explica Losurdo al seu assaig *Contrahistoria del liberalismo*, era propietari d'una organització de tràfic de negres, un fet que resulta paradoxal si tenim en compte el que propugnava.

Per a Mañón Garibay (2013), una institució acadèmica com la Escuela de Salamanca va legitimar la esclavitud, donat que acceptaven com a moralment correcte allò que socialment s'empra i s'utilitza. És a dir, si l'esclavitud es realitzava i donava beneficis, era èticament acceptable. Un dels avantatges de la impremta, a banda de la rapidesa en la difusió de documents i idees humanistes, és que va possibilitar la creació de la primera publicació amb periodicitat regular, *Einkommende Zeitung* (1650) a Alemanya. El sorgiment de la premsa permet donar peu al naixement de l'opinió pública.

L'aparició d'aquest fenomen va comprometer la societat amb els principis d'igualtat, i la posterior aparició de la Il·lustració substitueix la fe i s'adjudica per l'administració de la moral, és a dir, per les idees humanistes que ja van sorgir durant el Renaixement. No obstant això, alguns grups veuen privats els seus drets en començar-se a justificar el fet de ser sotmesos i repudiat (Fredrickson, 2002).

Aquestes diferències van propiciar l'esclat de la guerra civil dels Estats Units, quan les colònies esclavistes del sud van declarar la seva secessió per formar els Estats Confederats d'Amèrica, ja que no volien abolir l'esclavitud a tot el país i, amb aquesta convicció, van lluitar per privar la llibertat dels altres. Aquest conflicte permet reflexionar sobre el concepte estès de 'nació', un dels més polèmics al llarg de la història. i per ell, és un terme "indisociable del naixement com de la mort violenta" (Lastra, 2010, p. 521).

2.2.4 Un moment clau del segle XX en l'evolució dels discursos d'odi

Després de la industrialització, els inicis del segle XX van portar anys de bonança econòmica, amb l'aparició de grans empreses i, en paraules de Pinilla (2023), la millora de la qualitat de vida que proporcionaven les innovacions tecnològiques. Al mateix temps, els mitjans audiovisuals també evolucionaven i, en una dècada, es va passar dels primers models experimentals de ràdio -enviant i rebent codis telegràfics a distàncies relativament curtes- a la primera transmissió de ràdio, datada de la nit de Nadal de 1906, des de l'estació autònoma de Brant Rock a Massachusetts (Estats Units). En aquest context de prosperitat, van començar a sorgir rivalitats entre els principals imperis en la cerca de lideració del progrés. Així va esclatar la Gran Guerra, arran de l'assassinat a Sarajevo (Bòsnia) de l'hereu de la corona de l'Imperi Austrohongarès, per part d'un nacionalista serbi, fet que va obligar l'Imperi a declarar la guerra a Sèrbia.

La pel·lícula 'El nacimiento de una nación' (1915) va suposar, per a molts experts, un gran avenç en la història del cinema a causa de la influència que va suposar i els avenços tecnològics que incorporava. Tanmateix, molts altres la van criticar perquè feia una representació racista dels negres del sud com a "*monstres*" i representava el Ku Klux Klan com a herois. Tot i això, el film va ser un èxit (Memba, 2015).

Després de la Primera Guerra Mundial, que va acabar el 1918, i va deixar un futur incert, Europa i la resta del món estaven submerts en una crisi moral i econòmica important. És llavors en aquesta circumstància quan neixen els discursos i les ideologies totalitaristes, basades en la promesa d'un món més pròsper. Per arribar a tothom, aquests moviments recorrien a líders carismàtics. Segons Pinilla (2023), en el cas de l'Alemanya Nazi, Hitler prometia els seus fidels la resurrecció de

l'Alemanya després de la humiliació patida el 1918. El mateix Pinilla, a *El discurso del odio y el surgimiento de los totalitarismos en la Europa de entreguerras* (2023, p.4), afirma: “*La supervivència de la raça ària depenia de l'aniquilació dels jueus, comunistes, i en definitiva de tot el que s'inmiscuís en els plans de redenció dels alemanys*”. Així ho deia al quart punt del programa del Partit Nacionalsocialista, presentat a inicis del 1920: “*Tan sols un camarada nacional pot ser ciutadà*”, per tant, cap jueu pot ser-ho (Heiden, 1935). “*La seva estratègia propagandística representava el jueu com una amenaça*”, així com la neteja de la societat de persones que podrien tacar la sang ària, representant un perill biològic envers la ciutadania pura (els alemanys cristians), diu Pinzón Olarte (2017)

I quina era la millor manera de construir la Nova Alemanya que desitjaven els estaments del Partit Nazi? El control dels mitjans: ràdio, noticiaris i premsa. (Martín de la Guardia, 1999). En arribar al poder, el gabinet de Hitler només tenia dues carteres ministerials, però aviat l'absorbiria quan va declarar l'estat d'emergència per l'incendi al parlament alemany. Van utilitzar el fet com a excusa per venjar-se dels seus oponents polítics: els comunistes i els socialdemòcrates (Anne Frank House, s.f.). Tan sols dues setmanes després, Hitler va nomenar Goebbels com la seva mà dreta en termes de propaganda.

Der Stürmer, del propietari Julius Streicher, va ser el diari antisemita amb una tirada més gran, i va ser publicat entre 1923 i 1945. De fet, en tan sols una dècada, l'editorial Eher del Partit Nazi es va convertir en la més gran de la història de l'Alemanya (USHMM, s.f.). Els Nazis van destruir la llibertat de premsa, ocupant l'espai mediàtic amb mitjans afins al règim.

Es van atorgar subsidis per fabricar les “ràdios del poble”, anomenades Volksempfänger. Des dels inicis del nacionalsocialisme, els seus adeptes van entendre que es tractava d'un mitjà molt poderós. Segons el United States Holocaust Museum (USHMM, s.f.), els parlaments i discursos de Hitler es retransmetien a la ràdio alemanya, arribant a cada racó del país germànic. També van invertir en televisió, tal com recull l'estudi de Welch (2003), però Goebbels no estava satisfet amb la qualitat de la imatge. “Era necessari que la cultura fos una eina de l'Estat per assolir una coordinació ideològica entre el poble i el III Reich”, apunta Pereira Vinagre (2016). Una curiositat que també subratlla el mateix estudi

d'aquesta investigadora portuguesa és que utilitzaven l'heroïcitat d'alguns mites i tragèdies gregues, com la *Odissea*, per defensar els valors del III Reich.

Un altre dels camps comunicatius que rebia una forta inversió era el de la indústria cinematogràfica. La propaganda cinematogràfica s'entenia com un "*dispositiu psicopolític*" i tenia com a finalitat crear una imatge esbiaixada dels "enemics jueus" a través de la ràbia i el fàstic (Pinzón, 2017, pp.137-139). Per exemple, a la pel·lícula *El judío eterno* (1940), una pel·lícula en què es deshumanitza -en paraules de Kracauer el 1961- al jueu. Uns sentiments de rebuig que es van estendre, fins i tot, cap aquells que no combregaven amb l'imaginari i la ideologia del poder.

2.2.5 Discursos d'odi a l'era digital

Segons Huertas i Peres Neto (2023), les xarxes socials són uns espais on es difonen gran part d'aquests discursos, principalment funcionen com una forma de comunicació dissenyada per menysprear o manipular certs col·lectius de la població. Aquests discursos d'odi van més enllà d'algunes expressions o opinions individualitzades, sovint responen a dos objectius principals:

1. **Objectius polítics:** Els discursos d'odi es poden utilitzar com una eina per aconseguir finalitats polítiques, mobilitzar certs grups socials, deslegitimar col·lectius concrets, reforçar ideologies xenòfobes o nacionalistes, o fins i tot influir en eleccions i polítiques públiques.
2. **Estructures socials dominants:** Aquests discursos apareixen i es legitimen dins d'un context social marcat per desigualtats i jerarquies (com racisme, patriarcat, colonialisme, etc.). Això significa que el discurs d'odi no apareix del no-res, sinó que es crea per aprofitar i perpetuar els prejudicis ja existents a la societat, reforçant així la posició de poder d'uns grups sobre uns altres.

Un exemple pràctic d'aquests punts és l'escenari que es va presentar amb la COVID 19, quan es van amplificar els discursos d'odi contra la comunitat xinesa, atribuint-li la responsabilitat de la propagació del virus a través de missatges conspiranoics i racistes que circulaven per totes les xarxes. Uyheng et al. (2022) han aprofundit en la manera en què tant els humans com els *bots* contribueixen a la difusió dels discursos d'odi a les xarxes socials, això ho fan amb estratègies ben diferents.

Per una banda, els usuaris humans acostumen a atacar les anomenades *identitats racialitzades*, és a dir, grups minoritaris identificats segons característiques racials o ètniques, les quals reforcen els prejudicis i els estereotips. Amb aquesta mena de missatges, sovint s'acostuma a atacar i deshumanitzar aquests col·lectius, perpetuant així idees xenòfobes i culpabilitzant-los de segons quines situacions, com és la COVID-19.

Per altra banda, tenim els *bots*, que els entenem com uns programes dissenyats per generar continguts en línia. Aquests van demostrar un comportament diferent, ja que no se centraven a atacar col·lectius racialitzats, sinó que buscaven atacar actors polítics concrets, sovint ho feien amb l'objectiu de desacreditar líders, institucions o partits vinculats a certa ideologia política. Aquest ús dels bots es pot vincular amb campanyes orquestrades per amplificar la polarització política i crear una divisió social.

El discurs d'odi generat pel primer col·lectiu, els usuaris, va incrementar-se durant els primers mesos de la pandèmia, sobretot entre el març i juliol del 2020, mentre que l'activitat dels bots es va començar a incrementar a partir de l'agost d'aquest mateix any. Segons el mateix estudi, aquest fet deixa entreveure una possible estratègia planificada, la qual se centra a aprofitar moments estratègics per causar més impacte a través del discurs d'odi, sigui per manipular la percepció pública o per incidir en debats polítics i socials.

Aquest fenomen fa palesa la complexitat per entendre el discurs d'odi a les xarxes, així com la necessitat d'entendre com funcionen els continguts generats per humans i per sistemes automatitzats. També es reforça la importància de crear estratègies efectives per identificar i combatre aquests comportaments, que poden tenir un greu impacte tant en les relacions socials com en el panorama polític global.

Segons els autors Mehta i Passi (2022), els discursos d'odi es propaguen ràpidament a través d'Internet a causa de múltiples factors que fomenten la difusió d'aquests missatges.

El principal factor són els algorismes a les xarxes socials. Les plataformes digitals donen prioritat als continguts que generen més interaccions (m'agrada, comentaris...). És per aquest motiu, que missatges que resulten polèmics o

extrems, com poden ser els discursos que inciten a l'odi, apareguin més sovint als espais digitals, ja que són els que més interaccions reben per part dels usuaris.

Una altra causa per explicar la difusió dels discursos d'odi a les xarxes socials són els bots i comptes no autoritzats. Com ja hem mencionat anteriorment, no tots els usuaris són persones físiques, sinó que poden ser programari creat amb aquesta finalitat, una de les funcions d'aquestes eines és ser un altaveu d'aquesta mena de missatges, per manipular l'opinió pública i causar divisió entre els usuaris.

L'anomenat efecte cambra de ressonància és una de les conseqüències dels algoritmes i els bots d'aquest espai digital, ja que es crea una *"bombolla ideològica"* on l'usuari només rep contingut que dona suport als prejudicis, normalitzant així l'odi i fent que es propagui més fàcilment.

Les xarxes són espais on es difon molta desinformació o informacions falses, que culpabilitzen una ètnia d'una crisi, com hem vist en el cas de la COVID i els xinesos. Aquest fet es pot veure sostingut per comptes falsos o influenciadors (persones amb molts de seguidors).

Per posar-hi remei, el mateix estudi indica que les xarxes socials han posat la Intel·ligència Artificial al seu servei per detectar quan es difonen aquest tipus de missatges als seus espais, ho fa seguint diversos mètodes:

- **Processament del llenguatge natural:** És una funció de la IA que permet entendre, interpretar i generar un text escrit o parlat. Després d'incorporar uns patrons dins el seu algoritme, aquests sistemes analitzen paraules, frases i context per determinar si un missatge incita a l'odi.
- **Models d'aprenentatge profund:** Són xarxes neuronals que permeten classificar el contingut en categories diferents.

En primer lloc, tenim la Long Short-Term Memory, es tracta d'una xarxa neuronal recurrent que analitza fragments de text per detectar indicis de discurs d'incitació a l'odi.

En segon lloc, tenim la BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers), un model d'IA capaç d'interpretar el significat d'una frase tenint en compte el context de cada paraula.

- **Intel·ligència Artificial Explicable (XAI):** A diferència d'altre models, aquesta Intel·ligència Artificial explica quin és el procés que s'ha seguit per arribar gràcies a tècniques com LIME (Local Interpretable Model-Agnostic Explanations). Aquestes analitzen factors que han portat la IA a classificar un text com a discurs d'odi assignant pesos a paraules clau.
- **Bases de Dades Anotades per Entrenament:** Són conjunts de dades com Google Jigsaw o HateXplain, que tenen registrats milers de comentaris etiquetats com a discurs d'odi, ofensiu o neutral.

Això permet a les IAs definir amb més precisió el rerefons d'un comentari o d'un text, és a dir, si incita a l'odi, és ofensiu o neutral.

- **Classificadors estadístics:** Gràcies a la freqüència amb què s'utilitzen i la relació entre paraules, es pot esbrinar si un text incita a l'odi.

2.3 Mitjans i pseudomitjans

El poder de les xarxes socials, quant a difusió de continguts, és molt elevat, fet pel qual les conve en canals clau per a la distribució de material periodístic. Tanmateix, un informe de l'Ajuntament de Barcelona (2018), amb autoria d'Alex Cabo i Ana Garcia, assenyala que, malgrat el poder democratitzador de les xarxes, molts mitjans i pseudomitjans aprofiten aquest poder per reproduir narratives discriminatòries, perquè posen en joc principis fonamentals dels sistemes democràtics, com la igualtat o la dignitat humana.

Els pseudomitjans adopten l'aparença formal d'un mitjà de comunicació, però no compleixen amb els principis bàsics del periodisme professional, com la verificació de la informació, la independència editorial o la voluntat de servei públic, difonent desinformació i discursos d'odi en forma de continguts manipulats, sensacionalistes i, a vegades, falsos. Aquests posseeixen una finalitat allunyada de la vocació informativa neutral i els mouen interessos econòmics o polítics, com la promoció de determinades ideologies, l'obtenció de beneficis publicitaris i captació de tràfic.

Contra aquests pseudomitjans, el Pla de Regeneració Democràtica, presentat per l'executiu espanyol per millorar la qualitat democràtica, combatre la desinformació i les 'fake news', planteja la retirada de finançament als 'pseudomitjans' i 'pseudoperiodistes'. El preàmbul defineix un mitjà de comunicació *"com aquell que vetlla pel codi"*. El president del Consell de la Informació, en declaracions a Diario de Barcelona on valorava l'aprovació del pla, va dir que els mitjans que vulneren la deontologia *"no ho són perquè el seu propòsit és desinformar i defensar uns interessos inconfessables"*, alhora que reivindicava la creació d'un Consell d'Informació a l'àmbit nacional *"que es fes respectar"* o hi hauria *"una temptació d'intervenció de l'Estat"*.

Pla d'Acció Democràtica (punts dedicats als mm.cc.)
1. Desenvolupar la llei del Secret Professional
2. Protecció als periodistes d'assetjament extern per fer el seu treball
3. Reformar la Llei Mordassa en el relatiu a la llibertat d'expressió
4. Reforçar l'autoregulació dels mitjans de comunicació
5. Actualitzar la Llei de Publicitat Institucional que es va aprovar fa 20 anys
6. Establir mecanismes de defensa del pluralisme i la competència per evitar la concentració de mitjans
7. Estratègia Nacional contra la desinformació
8. Reforçar els drets a l'honor i la rectificació de la ciutadania
9. Reforma Codi Penal per reforçar la llibertat d'expressió
10. Ajuda de 100 milions d'euros per a la digitalització dels mitjans amb el fi de crear bases de dades, desenvolupar eines de productivitat i qualitat informativa,

Pla d'Acció Democràtica (punts dedicats als mm.cc.)
així com reforçar la ciberseguretat
11. Reforma de la CNMV per regular els mitjans
12. Crear una comissió contra la desinformació al Congrés dels Diputats

FONT. Pla d'Acció Democràtica i extret de Diario de Barcelona *Punts dedicats als mitjans de comunicació al pla de regeneració democràtica impulsada pel govern de Pedro Sánchez*. Taula d'elaboració pròpia.

En el I Congrés Internacional en Social Media, celebrat el 28 de juny del 2023 i organitzat pel grup de recerca POLCOM-GRP la Universitat Pompeu Fabra, i que portava per títol '*Crisi, riscos i discursos d'odi: desafiaments i estratègies per a la comunicació digital*', es va incidir en els discursos d'odi i en la comunicació en situacions d'emergència. Una de les ponents va ser l'exportaveu de la Generalitat de Catalunya, Patrícia Plaja, qui es va definir com a "*periodista per vocació*". Va ressaltar que un dels desafiaments que representa comunicar una crisi en xarxes, com la que va viure Catalunya l'agost del 2017 amb els atemptats de Barcelona i Cambrils, és la de donar respostes immediates i veraces per protegir la població.

Així mateix, un altre investigador del projecte competitiu Odi a Xarxa de la Universitat de Lleida, en aquest cas Guillem Sau, va indicar que "les xarxes socials, els mitjans de comunicació i les institucions públiques han de dissenyar protocols i recursos per combatre la difusió de l'odi, així com avui totes les institucions tenen un pla de comunicació en crisi".

Per la seva banda, l'estudi de la revista científica PNAS *Disrupting hate: The effect of deplatforming hate organizations on their online audience* aclareix que expulsar de les xarxes els anomenats 'líders tòxics' és eficaç per disminuir la difusió de discursos d'odi (Laila Wahedi & Daniel Robert, 2023). La professora de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) Silvia Martínez, igual que els autors de l'estudi, indica que per combatre aquest fenomen el fonamental és "no alimentar-lo en comentar-lo

o compartir-lo i [...] els algoritmes donen més visibilitat als continguts que generen interaccions”.

Per Dolors Reig, també professora col·laboradora dels Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació de la UOC, és vital frenar-los: *“Això es el postdigitalisme. Estem en una societat en què el que és digital influeix en el que és real. Els missatges d’odi porten la gent a suïcidar-se”*. Per tant, el paper dels mitjans no ha d’anar alineat amb els interessos de molts líders polítics. *“Molts juguen a això: a dir la barbaritat més basta per aconseguir la popularitat”*, comenta Reig que, a més, assenyala altres motius psicosocials que fan proferir els missatges d’odi a les xarxes, com l’anonimat i la distància emocional que implica no interactuar cara a cara, l’evasió de la responsabilitat *“per percebre que s’actua en un espai virtual que genera la sensació que el context no és real”*, i l’efecte espiral cap a la transgressió.

2.4 Context jurídic

2.4.1 Dret internacional

Segons la pàgina Rights for Peace, els discursos d’odi poden alimentar delictes greus que atempten contra els drets humans. Per exemple, l’holocaust va començar a causa del discurs d’odi dels nazis contra col·lectius minoritaris com els jueus.

Pel que fa a la regulació internacional dels discursos d’odi, hi ha diversos articles d’institucions internacionals al respecte.

- Segons l'article 7 de la declaració internacional dels drets humans, *tots tenim dret a la mateixa protecció contra qualsevol discriminació que vulneri aquesta Declaració i contra qualsevol incitació a tal discriminació.*
- Segons l'article 3 del conveni dels Genocidis, *els següents actes són sancionables:*
 - a) *Incitació directa i pública a cometre un genocidi.*
- Segons l'article 4 del Conveni Internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, *tots els estats membre declararan com a delicte sancionable per llei la difusió de totes les ideologies basades en la superioritat, l'odi racial o la incitació a la discriminació racial. Així com tots els actes de violència o incitació a tals actes contra qualsevol raça o persones de color o origen ètnic diferent.*

- Segons l'article 20 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, *qualsevol defensa d'odi nacional, religiós o racial, que constitueixi incitació a la discriminació, violència o hostilitat, ha de ser prohibit per llei.*

Com hem pogut veure, hi ha diversos tractats i convenis internacionals que proposen sancions per al discurs d'odi, com la *Convenció Internacional sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial* de 1965 (ICERD) i el *Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics* de 1966 (ICCPR), tots aquests prohibeixen la promoció de l'odi, la discriminació, l'hostilitat o la violència. Tot això també està reflectit a la *Convenció Americana sobre els Drets Humans* de 1969 (ACHR).

Entenem com a promoció els discursos que fomenten aquesta ideologia, és a dir, fer ús d'un llenguatge ofensiu amb intencions satíriques no es considera promoció de l'odi.

De la mateixa manera, un discurs que pot resultar ofensiu, però que no busca fomentar l'odi en els altres, generalment no es considera una violació dels drets humans, a menys que hi hagi altres factors que ho agreugin. Per tant, hi ha un límit entre un discurs acceptable i el que vulnera els drets humans.

Així doncs, per poder declarar un discurs il·legal s'ha desenvolupat una investigació que ens ajuda a determinar en 6 punts què es considera discurs d'odi i què no, anomenada la Prova del Llindar de Rabat:

1. Context: Analitza l'entorn social i polític en què es produeix el discurs, considera factors com les tensions o conflictes que puguin ampliar el tracte.
2. Autor: Examina la posició i autoritat de qui emet el missatge, avaluant la seva influència sobre l'audiència i capacitat per incitar a les dites accions.
3. Intenció: Determina quin és el propòsit del discurs, és a dir, si busca incitar a la discriminació, hostilitat o violència, més enllà de la simple expressió d'opinions.
4. Contingut i forma: Considera la natura del discurs, és a dir, el tipus de llenguatge que es fa servir i el potencial per provocar accions negatives.
5. Abast: Avalua la magnitud de difusió del discurs, incloent-hi la mida de l'audiència i els mitjans que s'utilitzen per a la seva propagació.
6. Probabilitat de mal: Valora la possibilitat que el discurs acabi en actes de discriminació, hostilitat o violència, basant-se en termes objectius.

Segons Stajanko (2024), hi ha altres eines que es fa servir a la Unió Europea per regular aquests discursos d'incitació a l'odi:

Carta de drets fonamentals de la UE	El seu article número 11 protegeix la llibertat d'expressió, però quan es tracta de la incitació a l'odi o discriminació, estableix uns límits.
Decisió Marc 2008/913/JAI	Aquesta normativa obliga els estats membres a penalitzar aquesta mena de discursos.
Directiva sobre serveis digitals (DSA, 2022)	Exigeix que les plataformes digitals s'impliquin en la lluita contra la incitació a l'odi i discriminació, sancionant missatges d'aquesta mena.
Jurisprudència del Tribunal de Justícia de la UE i del Tribunal Europeu de Drets Humans	Estableix que la llibertat d'expressió no empara discursos que incitin a la violència o discriminació.

Quadre sobre algunes normatives internacionals respecte els discursos d'odi. Font: Elaboració pròpia

Pel que fa al caràcter sancionador d'aquesta mena d'accions, depèn bastant dels estats membres, encara que hi ha alguna legislació, com és la Directiva sobre Serveis Digitals (DSA, 2022), que estableix sancions econòmiques pels mitjans que no retirin el contingut que inciti a l'odi de manera ràpida i efectiva. Aquestes sancions poden suposar fins al 6% dels ingressos dels mitjans.

2.4.2 Dret nacional

Segons Ballesteros (2021), l'any 2015 es va dur a terme una reforma de l'article 510.1 del Codi Penal, la causa va ser perquè aquell mateix any es va detectar que la definició del discurs d'odi era bastant difosa. Va ser així com Segons Majado P.G.,

2022, es va arribar a la legislació actual que regula aquesta mena de llenguatge. S'adjunta la primera part de l'article 510 del Codi Penal, en què es tipifiquen com a presó els següents casos:

- a) *Quienes públicamente fomenten, promuevan o inciten directa o indirectamente al odio, hostilidad, discriminación o violencia contra un grupo, una parte del mismo o contra una persona determinada por razón de su pertenencia a aquél, por motivos racistas, antisemitas u otros referentes a la ideología, religión o creencias, situación familiar, la pertenencia de sus miembros a una etnia, raza o nación, su origen nacional, su sexo, orientación o identidad sexual, por razones de género, enfermedad o discapacidad.*
- b) *Quienes produzcan, elaboren, posean con la finalidad de distribuir, faciliten a terceras personas el acceso, distribuyan, difundan o vendan escritos o cualquier otra clase de material o soportes que por su contenido sean idóneos para fomentar, promover, o incitar directa o indirectamente al odio, hostilidad, discriminación o violencia contra un grupo, una parte del mismo, o contra una persona determinada por razón de su pertenencia a aquél, por motivos racistas, antisemitas u otros referentes a la ideología, religión o creencias, situación familiar, la pertenencia de sus miembros a una etnia, raza o nación, su origen nacional, su sexo, orientación o identidad sexual, por razones de género, enfermedad o discapacidad.*
- c) *Públicamente nieguen, trivialicen gravemente o enaltezcan los delitos de genocidio, de lesa humanidad o contra las personas y bienes protegidos en caso de conflicto armado, o enaltezcan a sus autores, cuando se hubieran cometido contra un grupo o una parte del mismo, o contra una persona determinada por razón de su pertenencia al mismo, por motivos racistas, antisemitas u otros referentes a la ideología, religión o creencias, la situación familiar o la pertenencia de sus miembros a una etnia, raza o nación, su origen nacional, su sexo, orientación o identidad sexual, por razones de género, enfermedad o discapacidad, cuando de este modo se promueva o favorezca un clima de violencia, hostilidad, odio o discriminación contra los mismos.*¹

¹ Article 510 Codi Penal (1995)

En resum, aquest article tipifica com a delictes la incitació a l'odi, hostilitat, discriminació i violència contra una persona o grups de persones amb finalitats racistes, homòfobes, antisemites, religioses, de gènere, orientació sexual o discapacitat, entre d'altres. Les condemnes poden ser de presó d'un a quatre anys, juntament amb multes, les quals poden dependre de la gravetat i els mitjans utilitzats per difondre aquest tipus de missatges.

La legislació espanyola també contempla condemnes per aquesta mena d'agressions en àmbits específics, com pot ser l'esportiu, en què la *Ley 19/2007* contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància contempla sancions i multes econòmiques que poden arribar fins a 650.000 euros.

Un exemple molt mediàtic és "Cas Vinicius". El futbolista del Reial Madrid ha rebut insults a molts insults racistes a diferents estadis de la lliga, el cas més sonat és el Mestalla, l'estadi del València, on uns aficionats el van cridar "mico". Així doncs, aplicant la llei 19/2007 i l'article 510 del Codi Penal, ja hi ha una sentència dictaminada, els aficionats van rebre penes de presó, juntament amb la prohibició d'accedir a estadis de futbol. Aquest cas ha marcat un abans i un després a la lluita contra el racisme al món del futbol, ja que a Espanya és dels primers que ha acabat amb sancions dures per als agressors.

2.4.3 Taula comparativa

Aspecte	Dret Internacional	Dret nacional
Principis generals	Prohibició de la discriminació i incitació a l'odi, segons diversos tractats internacionals.	Sanció per incitar a l'odi, discriminació i violència, segons l'article 510 del Codi Penal.
Normativa principal	- Declaració Universal dels Drets Humans (art. 7). - Conveni sobre el	- Article 510 del Codi Penal espanyol . - Llei 19/2007 contra la violència, el racisme, la

	Genocidi (art. 3). - Convenció Internacional sobre l'Eliminació de la Discriminació Racial (art. 4). - Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (art. 20).	xenofòbia i la intolerància.
Tipus de sancions	- Prohibició i penalització segons els estats membres on es realitzin aquests discursos. - DSA, multes de fins al 6% dels ingressos dels mitjans.	- Penes de presó (1 a 4 anys), multes i prohibició d'accés a espais (com s'ha vist al cas Vinicius).
Criteris per determinar què és un discurs d'odi	Prova de l'Umbral de Rabat (context, autor, intenció, contingut, abast i probabilitat de mal).	La publicitat del missatge i la capacitat per generar odi.

Taula amb els trets diferencials de les dues legislacions observades anteriorment.

Taula d'elaboració pròpia

2.5 Context ètic

2.5.1 Antecedents a tenir en compte

Segons el Consell de la Informació de Catalunya, l'autoregulació periodística va néixer a Anglaterra, en un intent dels professionals i les empreses per impedir la intervenció del Govern a la premsa. Per tant, aquesta voluntat d'autoregulació neix

en els Press Councils dels països amb llargues tradicions democràtiques (CIC, 2025).

L'entitat catalana recull en una frase el servei a la societat que fa l'actual Comissió de Querrelles contra la Premsa (Press Complaints Commission): *“A diferència de les restriccions legislatives, l'autoregulació és accessible de forma ràpida i immediata, el seu funcionament és ràpid i flexible, és independent del govern i dels tribunals i no costa res al contribuent ni a qui es querella”*.

Segons Oliva L. (2024), el primer òrgan d'autoregulació a Europa, anomenat *Press Council*, va néixer l'any 1905. Durant tots aquests anys d'història, els òrgans d'autoregulació s'han posicionat com el millor element per a garantir les bones pràctiques periodístiques, en l'actualitat hi ha més de 30 organismes europeus.

En l'actualitat, les eines d'autoregulació han crescut molt, ja no només les trobem als principis ètics, sinó que també els podem trobar als llibres d'estil, que són guies de gramàtica i ortografia que configuren un estil propi d'un mitjà. La seva funció és la de sintetitzar normes tipogràfiques, d'estil, d'edició i ortogràfiques per a una correcta redacció de textos o documents sonors i audiovisuals.

Els antecedents de l'autoregulació periodística a Catalunya van vinculats amb el paper del Col·legi de Periodistes, ja que va prendre la decisió d'impulsar una entitat que exercís aquesta missió d'autoritat moral, des del mateix si de la societat, perquè era la “dipositària del dret constitucional de les llibertats d'informació”, tal com recorda el Consell de la Informació de Catalunya(CIC).

Una entitat que ha anat evolucionant des de la seva creació fins a l'actualitat. En un principi estava governada per una única persona, però amb el pas del temps, els mitjans i les empreses de Catalunya veien necessari que l'entitat representés l'experiència i l'impuls de la professió periodística. És per aquest motiu, que l'organisme aplega professionals de diverses branques, des de juristes i sociòlegs, fins a professors i periodistes.

2.5.2 Què es un consell de premsa?

Un consell de premsa és un òrgan independent i sense afany de lucre que estudia les queixes que li arriben sobre l'actuació dels mitjans, en consonància amb els principis ètics de la professió periodística. Finalment, emet una resolució des d'una perspectiva ètica i deontològica de la professió, en tant que es remet a uns principis que ha elaborat. A Catalunya, l'entitat que reuneix aquestes característiques seria el Consell de la Informació de Catalunya.

2.5.3 Projecte Press Councils EU

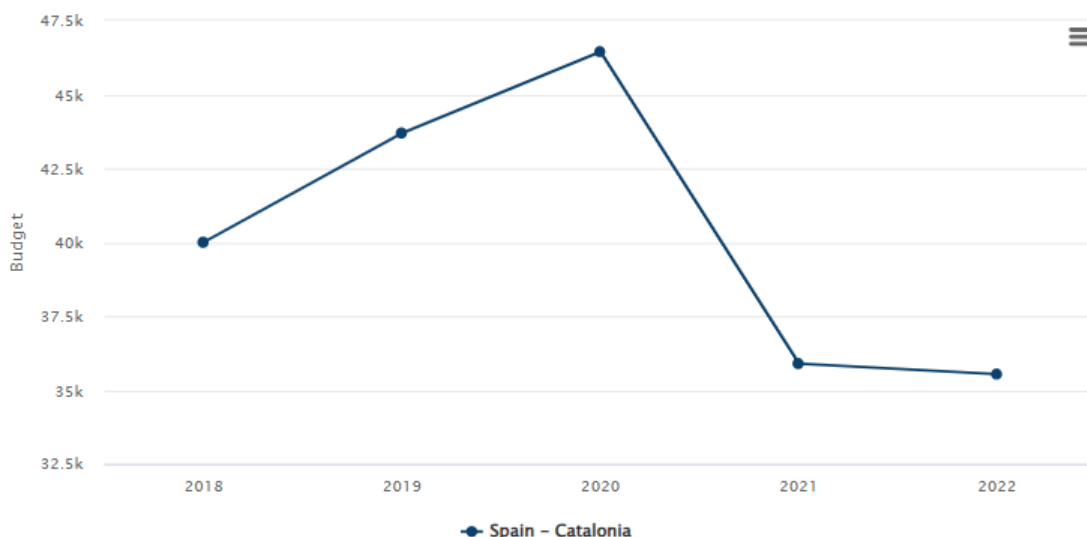
Els organismes d'autoregulació es van crear abans de la revolució digital i s'han anat adaptant a les necessitats dels periodistes. Tot això, en un panorama canviant dels mitjans. El projecte PressCouncils EU, segons el seu web, es basa en els resultats de la primera i segona edició del projecte Media Councils in the Digital Age (MCDA), enfortint la posició dels mitjans i dels consells de premsa europeus.

“El projecte posa de manifest la importància de la premsa en temps de desconfiança cap als periodistes, combinada amb la creixent desinformació en plataformes digitals”, remarca el web de la mateixa entitat.

L'objectiu general d'aquesta entitat promoguda per la Unió Europea és el d'assegurar que els consells de premsa europeus i els mitjans encara tenen un paper important a l'hora de tractar els nous desafiaments de l'era digital.

I, a l'apartat d'objectius específics, el segon indica que és de vital importància garantir el compliment de l'ètica periodística en tots els mitjans, a més de preservar la confiança en el periodisme professional en temps de desinformació.

El consell de premsa que més pressupost destina, segons les dades recollides per Press Councils EU, és el Regne Unit (1,3 M d'euros), seguit de Noruega i Suècia amb 1M d'euros destinats. Aquestes dades són del 2022, ja que són les darreres registrades. D'altra banda, Eslovàquia (7 mil euros), Eslovènia (12 mil el 2018) i Estònia (11 mil) són els estats que menys pressupost destinen en els seus consells de premsa. Cal destacar que tot i ser una Comunitat Autònoma, Catalunya, a través del seu consell, va destinar fa tres anys 35 mil euros per a desenvolupar la seva activitat.

FONT. Press Councils EU. Gràfic de l'evolució del pressupost destinat pel consell de premsa català (CIC) des del 2018.

Abans d'entrar en matèria, és necessari fer un petit incís per poder diferenciar els col·legis de periodistes dels consells d'informació:

Els col·legis de periodistes, segons Dialnet, són corporacions de dret públic amb funcions reguladores i representatives de la professió, que tenen com a objectiu dur a terme un control independent i imparcial de l'activitat professional, el qual permet a la ciutadania exercir els seus drets amb plenes garanties. S'encarreguen de representar els professionals, vetllar per la bona pràctica i l'ètica professional i organitzen serveis i activitats pels col·legiats. Segons la llei 2/1974, el col·legi de periodistes, igual que tots els professionals, tenen dret a sancionar internament els seus membres quan aquests cometten alguna acció il·legal. El Col·legi català està regulat per La Llei de col·legis professionals de Catalunya (Llei 7/2006, de 31 de maig).

En canvi, el Consell de la Informació, com posteriorment es podrà veure a la definició del CIC, és una entitat independent del Col·legi i sense ànim de lucre, que funciona com a instrument d'autoregulació òrgan d'arbitratge privat. Aquest element funciona a través de recomanacions i no té cap poder judicial.

L'entitat Press Councils EU aplega 55 codis deontològics professionals de 45 països. La majoria són de països europeus, però també integra d'altres que no ho són com, per exemple, el del Canadà, Sri Lanka, Austràlia, Turquia o Sud-Àfrica.

Així mateix, posseeixen un espai interactiu per explorar els principis ètics de la professió a través d'un arbre amb sis nivells: *“Being fair”* (Ser justos), *“Internet Specific Guidelines”* (Directius específics d'Internet), *“Journalism in society”*, *“Media independence”*, *“Reporting facts as they are”* (Explicant fets tal com són) i *“Rights of journalism”* (Drets del periodisme).

Per exemple, dins del primer apartat, hi ha un article sobre racisme i discriminació. Allà mostra i detalla el que diuen els principis a alguns codis ètics que tenen registrat a la base de dades. En relació amb aquest assumpte, el Impress Standards Code del Regne Unit diu que *“els editors no han d'incitar a l'odi contra cap grup per motius d'edat, discapacitat, salut mental, canvi de gènere o identitat, estat civil o d'unió civil, embaràs, raça, religió, sexe o orientació sexual o una altra característica que faci que el grup sigui vulnerable a la discriminació”*. O tenim l'exemple del Codi d'ètica per a periodistes serbis: *“El periodista ha de ser conscient del perill de discriminació que es propaga a través dels mitjans de comunicació i farà tot el possible per evitar la discriminació basada, entre altres coses, en la raça, el gènere, l'edat, l'orientació sexual, la llengua, la religió, l'opinió política o d'un altre àmbit, la pertinença nacional o social”*.

Així mateix, disposen de subapartats sobre la imparcialitat en la recopilació d'informació, les persones vulnerables i temes crítics, la integritat, la protecció dels valors i drets democràtics, i moltes categories més.

2.5.4 Comissió Europea

El 20 de gener del 2025, la Comissió Europea ha emès un comunicat en què acollen favorablement la integració del 'Codi de conducta per a contrarestar el discurs d'odi il·legal en línia revisat en el marc de la Llei de Serveis Digitals (DSA). Aquest document, anomenat 'Codi de Conducta', segons la Comissió Europea *“facilitarà el compliment i l'aplicació efectiva”* pel que respecta als riscos de difusió de contingut il·legal en els seus serveis, a més reforça la manera en què les plataformes que les lleis nacionals i les directrius de la Unió Europea defineixen com a discurs d'odi.

Les plataformes designades en virtut de la DSA (plataformes de molt gran mida, anomenats VLOP, que tenen més de 45 milions d'usuaris mensuals a la UE i VLOSEs, que són els motors de cerca a gran mida) poden adherir-se al Codi de

conducta per demostrar el seu compliment de l'obligació de la DSA de mitigar el risc de difondre contingut il·legal en els seus serveis.

Els firmants del codi de conducta, (Facebook, Jeuxvideo.com, Instagram, Dailymotion, Microsoft, LinkedIn, Microsoft, Snapchat, Rakuten Viber, Twitch, X i Youtube) es comprometen, entre d'altres, a permetre que entitats sense afany de lucre (Reporters del monitoratge) monitorin com els firmants revisen els avisos que reben de discursos d'odi, *“assumir els compromisos de transparència correctament definits i específics”* i a augmentar la consciència dels usuaris sobre els discursos d'odi i els procediments que s'han de seguir per marcar el contingut il·legal.

2.5.5 Consell de la Informació de Catalunya

El consell de la Informació de Catalunya (CIC) és una entitat sense afany de lucre, que es va constituir el 1997, gràcies a la manifestació per voluntat del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Després de dos anys de funcionament, el Col·legi va decidir proposar la creació d'una fundació privada, amb la finalitat de dotar el Consell de personalitat jurídica pròpia. És d'especial necessitat remarcar que és un instrument d'autoregulació amb facultats de mediació i d'intervenció mitjançant comunicats, resolucions i recomanacions sense caràcter coercitiu (punitiu).

L'òrgan de govern de la Fundació és un patronat format per membres del Col·legi de Periodistes de Catalunya, mitjans de comunicació social catalans, universitats, entitats cíviques i col·legis professionals. Els estatuts del Consell fixen que són els membres de la Fundació qui elegeixen un president i un secretari general de la Fundació que ocupen també, respectivament, el càrrec de president i de secretari general del Consell.

La seva funció és vetllar pels interessos dels periodistes i pel compliment dels principis d'ètica professional que es recullen al Codi Deontològic, *“l'instrument que expressava la voluntat de defensa del II Congrés de Periodistes per defensar uns mitjans lliures i responsables, en el marc d'una societat plural i democràtica”*, aprovat per la Junta de Govern del CPC i per la trobada esmentada.

Des del 1999, el CIC és una entitat amb personalitat jurídica i va ser l'any en què es va convertir en la Fundació Consell de la Informació de Catalunya (FCIC), ja com a òrgan d'arbitratge privat i independent. Les seves competències s'emmarquen dins del territori de la Comunitat Autònoma de Catalunya, sobre els professionals i

mitjans de comunicació que desenvolupin les seves activitats informatives en aquest territori. Les seves recomanacions són de caràcter moral, al marge de les atribucions dels òrgans judicials, ja que el Codi és un instrument d'autoregulació de la professió.

Les persones que componen el CIC són de plena autoritat reconeguda i provenen del món de la comunicació, la universitat, les fundacions, els col·legis professionals, els instituts de ciències socials, així com d'altres associacions cíviques i de caràcter social.

Per rebre l'arbitratge del CIC qualsevol persona o entitat pot presentar una queixa pel perjudici o lesió comesa per part d'un professional o mitjà de comunicació. La presidència, a criteri propi, del Patronat o de la mateixa entitat, pot declarar d'ofici qualsevol assumpte que consideri de transcendència social.

De fet, l'any passat van arribar a les mil queixes rebudes sobre possibles vulneracions del Codi, des de la seva constitució, fa quasi tres dècades. *“Una bona part d'elles (de les queixes) representa una oportunitat per crear jurisprudència i fixar les bases de l'ètica periodística”*, esgrimeix el CIC en el comunicat sobre el conveni amb el Parlament català.

Segons la mateixa institució, *“el ‘discurs d'odi’ ha d'entendre's com el foment, la promoció o la instigació, en qualsevol de les seves formes, de l'odi, la humiliació o el menyspreu d'una persona o grup de persones, així com el seu assetjament, descrèdit, difusió d'estereotips negatius, estigmatització o amenaça respecte a la persona o grup de persones en qüestió i la justificació d'aquestes manifestacions per motius de “raça”, color, ascendència, origen nacional o ètnic, edat, discapacitat, llengua, religió, creences, sexe, gènere, identitat de gènere, orientació sexual i altres característiques o condicions personals”*.

Es tracta d'una definició molt semblant a la de la Comissió Europea, present al segon capítol del marc teòric. Per tant, es pot veure com el CIC treballa de manera alineada amb altres institucions contra el discurs d'odi, com per exemple, el Consell d'Europa, el qual va definir-lo com *“tota forma d'expressió que difongui, inciti, promogui o justifiqui l'odi racial, la xenofobia, l'antisemitisme o altres formes d'odi basades en la intolerància”*.

Pel que fa a la temàtica de la influència dels discursos d'odi en el periodisme i els mitjans, el CIC recull la definició del terme 'discurs d'odi' dins del comunicat *‘El CIC,*

contra el discurs de l'odi, la xenofòbia i la incitació a la violència. Reflexions arran de l'article 'Permís d'armes', d'Enric Vila, a 'El Nacional.cat', emès el 5 de maig del 2023, i que s'ha trobat a la memòria anual de l'organisme. En el mateix escrit, fan menció del punt 12 del Codi Deontològic que, pel seu contingut i relació amb aquest projecte, és d'especial atenció. "Creiem que el periodisme no pot renunciar al deure d'informar i de denunciar tota mena de conflictes, siguin socials, de convivència o de seguretat, però ho ha de fer sense discriminar cap persona pel seu origen ètnic o nacional".

Creiem que el periodisme no pot renunciar al deure d'informar i de denunciar tota mena de conflictes, siguin socials, de convivència o de seguretat, però ho ha de fer sense discriminar cap persona pel seu origen ètnic o nacional (criteri 12 del Codi ètic) i molt menys incitant a la violència.

Recordem, en aquest sentit, la definició que fa la Comissió Europea (2015) a la Recomanació 15 del 8 de desembre de l'any esmentat: *"El 'discurs d'odi' ha d'entendre's com el foment, la promoció o la instigació, en qualsevol de les seves formes, de l'odi, la humiliació o el menyspreu d'una persona o grup de persones, així com el seu assetjament, descrèdit, difusió d'estereotips negatius, estigmatització o amenaça respecte a la persona o grup de persones en qüestió i la justificació d'aquestes manifestacions per motius de "raça", color, ascendència, origen nacional o ètnic, edat, discapacitat, llengua, religió, creences, sexe, gènere, identitat de gènere, orientació sexual i altres característiques o condicions personals".*

2.5.5.1 Procediment de queixa

FONT. Consell de la Informació. *Infografia del procediment de queixes*. Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació del CIC.

2.5.4.2 Codi Deontològic de la professió periodística a Catalunya

Com ja s'ha esmentat anteriorment, el Codi Deontològic va ser aprovat en el II Congrés de periodistes, l'1 de novembre del 1992. És una declaració de principis bàsics que els professionals han de fer complir en l'exercici de les seves tasques i és de vital importància en una societat democràtica, com diu el CIC: *“És l'expressió de voluntat de defensar uns mitjans de comunicació lliures i responsables en el marc d'una societat plural”*.

Ja més tard, la revolució tecnològica, que ha portat el desenvolupament de l'internet, ha capgirat les bases del món de la informació, la qual cosa ha obligat els periodistes a adaptar els seus criteris de la bona pràctica professional. Així, el Col·legi de Periodistes i el CIC va aprovar una nova versió del Codi el novembre del 2016 en el VI Congrés de Periodistes de Catalunya, adaptant el document a la situació actual.

A continuació, una taula amb els criteris²:

CRITERIS	
1. Informar de manera acurada i precisa	• Obligació d'acostar-se a la realitat dels fets amb la màxima fidelitat possible • Distinció entre informació i opinió • Evitar difusió de rumors com si fossin fets • Difondre informació contrastada
2. Evitar perjudicis per informacions sense fonament	• No difondre expressions injurioses o dades imprecises que puguin lesionar la dignitat de les persones o entitats • Contactar amb afectats per donar oportunitat de resposta

² Vegeu les recomanacions del CIC a l'apartat d'annexos.

CRITERIS	
3. Rectificar les informacions incorrectes	• Els mitjans han d'atendre el dret de rèplica quan se'ls sol·liciti en termes raonables. • Obligació de puntualitzar les informacions i les interpretacions que s'hagin fet i, en darrera instància siguin falses o errònies
4. Utilitzar mètodes lícits i dignes per obtenir informació	• És inacceptable l'ús de càmeres ocultes • És inadmissible la difusió no consentida de material privat que prové de la telefonia mòbil i altres suports de comunicació. • Excepció: situacions relacionades amb fets d'inequívoc interès públic. • Pagaments a les fonts per obtenir informació són contraris a les bones pràctiques • Plagi és inacceptable
5. Citar les fonts i preservar el secret professional	• Obligació moral de protegir les fonts amb el secret professional. • La confidencialitat empara les persones en situació de vulnerabilitat o risc. • En aquest sentit, observar l'off the record quan hagi estat acordat. • Tractar les informacions

CRITERIS	
	embargades de forma adequada.
6. Conciliar els drets individuals amb el dret del públic a saber	• El periodista ha de defensar el dret a la informació davant de restriccions a la transparència • Dret de les persones individuals i jurídiques a no respondre preguntes • L'assetjament intimidador és una pràctica de dubtosa professionalitat
7. Evitar el conflicte d'interessos	• No es pot acceptar cap retribució per part de tercers per promoure o publicar informacions • No és admissible simultaniejar l'exercici del periodisme amb altres activitats que posin el perill els principis de veracitat i independència. • Rebuig de les fórmules de promoció o publicitat sota l'aparença d'informacions periodístiques • Evitar qualsevol situació de conflicte d'interessos, sigui quin sigui l'àmbit de procedència.
8. No utilitzar en profit propi informacions privilegiades	• Evitar pronunciar-se sobre empreses i productes en els quals mantén un interès financer.

CRITERIS	
	• Els periodistes no poden usar en benefici propi una informació que reben de manera confidencial.
9. Respectar el dret a la privacitat	• Totes les persones, indistintament de la seva situació, s'han de respectar. • Danyar la dignitat, de forma injustificada, mitjançant la paraula o amb imatges, contravé l'ètica periodística. • Els casos de suïcidi es difonen quan tenen rellevància personal o interès públic. • Tenir en compte l'efecte mimètic (efecte Werther)
10. Salvaguardar la presumpció d'innocència	• Totes les persones imputades o acusades en un procés penal tenen dret a la presumpció d'innocència en les informacions relatives als procediments penals. • La protecció d'aquest dret és vigent des de l'inici de les actuacions policials fins que hi hagi una sentència ferma.
11. Protegir els drets dels menors	• Evitar difondre identitat dels menors quan siguin víctimes, testimonis o inculpats en causes criminals

CRITERIS	
	• S'exceptuen els casos d'homicidis, segrestos o desaparicions • S'evitarà identificar contra la seva voluntat les persones pròximes o parents innocents d'acusats en procediments penals • No es podran entrevistar ni fotografies o filmats sense el respectiu consentiment explícit del tutor legal • No es pot al·legar l'interès públic d'un familiar o persones properes per justificar la intromissió en la vida privada del menor
12. Respectar la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral	• No es pot discriminar cap persona a causa de la seva condició sexual, discapacitat física o mental, creences, origen ètnic, nacionalitat i extracció social, • Evitar el tractament vexatori que pugui incitar a l'odi i a l'ús de la violència • Els periodistes han de ser sensibles amb la diversitat i actuar amb sentit de justícia i respecte a les persones i els grups afectats

FONT. Consell de la Informació de Catalunya *Taula de criteris del Codi Deontològic*. Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació del CIC.

3. Metodologia

3.1 Procés d'investigació

El CIC té registrades les queixes de tots els anys de la seva existència en diversos documents, des del 1997 fins al 2025. Com que hi ha molta informació s'ha decidit elaborar unes taules, amb l'objectiu d'organitzar d'una manera més visual tots aquests documents.

Nom denunciant	
Nom mitjà afectat	
Data de l'acord	
Motiu de la queixa	
Acord	
Observacions	

Prototip de taula d'anàlisi. Taula d'elaboració pròpia.

A aquesta taula es recullen les dades que hem considerat essencials per a poder extreure conclusions de l'anàlisi de les queixes a partir dels següents elements:

- Nom de denunciant i mitjà afectat: És un ítem que ajuda a veure amb quina freqüència es repeteixen els denunciants i els mitjans que han comès algun delictes d'odi o incitació a l'odi.
- Data de l'acord: Principalment ajuda a analitzar els anys que més queixes ha rebut el CIC sobre els discursos d'odi als mitjans de comunicació.
- Motiu de la queixa: Una part prou important de la taula, serveix per analitzar de quina manera s'ha infringit el codi, així com per a saber quin article s'ha vulnerat.

- Acord: A les taules també exposem les resolucions, així com els suggeriments del CIC als infractors.
- Observacions: Aquí afegim algun fet destacable que hem trobat a les queixes.

Després d'acabar tota aquesta feina de revisió i anàlisi de les queixes del CIC a través de les taules, arriba el torn de fer una anàlisi qualitativa de tot el contingut exposat fins a aquest punt.

3.2 Anàlisi qualitativa

A l'hora de dur a terme l'anàlisi, s'han tingut especialment en compte els expedients on es fa referència al dotzè criteri del Codi, tant els que el CIC acorda una vulneració, com les queixes en què el consell dictamina que no hi ha hagut una transgressió. Les queixes del 1997, que és quan entra en funcionament el CIC al 2019 -any inclòs-, en un 100%, vulneren l'article 12.

Per aquests expedients anteriors a l'any esmentat, s'ha emprat un informe, provinent de la base de dades del CIC, facilitat per la mateixa consellera tècnica de l'entitat, la Begoña Muñoz.

Ara bé, com que aquest document només incloïa expedients fins el 2019, es van cercar més expedients des de les memòries anuals (2020, 2021, 2022 i 2023), i des de la mateixa web per les del 2024. És convenient destacar que, de l'actual 2025, no s'han trobat queixes sobre discursos discriminatoris. Per viabilitat de recerca, les queixes del 2020 al 2024 sí que inclouen casos que invoquen al criteri 12, però no l'infringeixen, ja que són més recents i, pel context actual de digitalització i post-veritat, és interessant analitzar els motius que es presenten. En aquests casos, en senyal de respecte pel treball periodístic dels mitjans involucrats que no han comès cap vulneració, es deixa palesa la situació.

A més, una gran quantitat d'aquests expedients tramitats contenen altres punts que, per part dels denunciats, es consideren vulnerats. En aquests casos, tret d'algunes excepcions en què diem amb més detall els motius, no s'entra gaire en l'explicació del perquè.

3.3 Comunicats a tenir en compte per part del CIC

En un document que s'ha fet arribar des del Consell, s'ha pogut comprovar que una gran quantitat de les reclamacions a l'entitat autoreguladora eren del mateix denunciant, en aquest cas, de SOS Racisme, i la majoria pels mateixos motius:

- Referir-se al col·lectiu d'immigrants com a il·legals
- Citar la nacionalitat dels individus quan no és un fet rellevant

Arran de les múltiples denúncies que ha rebut el CIC perquè els mitjans fan servir el terme “il·legal” per a referir-se als immigrants il·legals, van emetre un comunicat: COMUNICAT ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOBRE L'ÚS INCORRECTE DEL TERME IL·LEGAL PER A REFERIR-SE ALS IMMIGRANTS

El Consell de la Informació de Catalunya (CIC), arran dels diversos expedients que ha obert sobre el mateix assumpte, i tenint en compte l'acord que ja va prendre en data 11 d'abril de 2000, vol recordar als mitjans que el terme “il·legal” aplicat a immigrants és incorrecte i vulnera els criteris del Codi Deontològic de la professió periodística, per les següents raons:

-Les persones mai no poden ser il·legals, perquè això suposaria negar a un ésser humà la categoria de subjecte de dret.

-L'aplicació inadequada d'aquest qualificatiu implica menyspreu a la dignitat i la pròpia imatge d'aquestes persones.

-L'ús d'aquesta paraula per a designar, de forma exclusiva i continuada, el col·lectiu de treballadors que emigren, significa un tracte discriminatori i afavoreix estereotips que criminalitzen la imatge d'aquestes persones en la consciència col·lectiva.³

Una altra de les tòniques que hem pogut veure a l'hora d'analitzar alguns titulars de premsa, portals informatius i, inclús, en noticiaris radiofònics i audiovisuals és l'ús de l'acrònim 'mena', referit als menors estrangers no acompanyats. El CIC, el 19 de juliol passat, va difondre un comunicat en què desaconsella l'ús del terme. Aquesta denominació ha sigut utilitzada per la ultradreta per convertir-la en un terme

³Consell de la Informació de Catalunya, *Queixes CIC* (1997).

xenòfob, que “*deshumanitza als nois i noies del col·lectiu, i els associa a una suposada delinqüència i els converteix en un blanc del discurs d’odi*”.

FONT. ABC Imatge d’una campanya de VOX.

L’òrgan, a través del comunicat, recorda la campanya de les eleccions autonòmiques de 2021 a Madrid, quan el partit de VOX va fer propaganda amb imatges criminalitzadores i una proclama basada en una falsedat: “*Un mena, 4700 euros al mes. Tu abuela, 426 euros de pensión/mes*”. Davant d’aquesta situació, el CIC insta a respectar el Criteri 11è del Codi que, com s’ha recordat més a dalt, obliga a protegir el dret dels menors.

Una altra reclamació molt comuna, ha estat rellevar la nacionalitat d’un delinqüent quan, a criteri del denunciador, no era d’importància a la notícia. En alguns casos fins i tot, s’ha donat que els mitjans no respectaven la presumpció d’innocència, un principi que defensa tant la llei com el codi deontològic, i que molts mitjans han vulnerat. Per aquest motiu, el CIC ha emès un comunicat al respecte, present a moltes resolucions:

El Consell de la Informació de Catalunya, donat el nombre de queixes relacionades amb la utilització generalitzada per part dels mitjans de comunicació de la nacionalitat de les persones com un fet rellevant en una notícia, vol manifestar que:

-La utilització per part dels mitjans audiovisuals de paraules i conceptes relacionats amb la nacionalitat o llocs de procedència per designar en titulars a un individu o banda d'individus que han comès actes delictius és discriminatòria.

-Quan el tractament que donen els mitjans de comunicació a les informacions pot entrar dins d'un context discriminatori a fi de cridar l'atenció del lector, el que es provoca és que els ciutadans tinguin una actitud negativa respecte al fet migratori i als immigrants.

-El CIC recomana als mitjans de comunicació que actuïn amb especial responsabilitat i rigor en el cas d'informacions o opinions amb continguts que puguin suscitar discriminacions per raons de gènere, ètnies, creences o extracció social o cultural, és a dir, evitant-se en tot cas les generalitzacions i l'etiquetatge de les persones per trets diferencials, ja sigui "ètnics, religiosos, econòmics o socials". En tot cas, si el mitjà considera que la nacionalitat dels protagonistes és noticiable, i sempre per tal de no fomentar en el receptor impulsos discriminatoris, el CIC recomana que aquesta dada s'esmenti sempre, siguin d'on siguin els autors dels fets descrits.

Tenint en compte que aquesta doctrina figura des del primer moment entre els principis reconeguts en el Codi Deontològic de la professió periodística a Catalunya els mitjans de comunicació haurien de vetllar a fi d'evitar les nombroses queixes entorn del mateix assumpte.⁴

Aquests dos comunicats es repeteixen de manera contínua al llarg de les queixes.

3.4 Resultats i conclusions de l'anàlisi qualitativa

S'ha parat atenció a les queixes que al·legaven un incompliment del punt 12, però a l'hora d'analitzar, s'ha observat que en molts casos incorporaven altres preceptes infringits. A continuació s'adjunta una taula en què s'expliquen el número del criteri, una breu descripció i l'article en concret:

Número del criteri	Descripció	Article
--------------------	------------	---------

⁴ Consell de la Informació de Catalunya, *Queixes CIC* (1997).

12 (1)	Informar amb responsabilitat i rigor per evitar que els continguts incitin a discriminar per raons de sexe, raça, creences o extracció social i cultural.	‘Actuar amb especial responsabilitat i rigor en el cas d’informacions o opinions amb continguts que puguin suscitar discriminacions per raons de sexe, raça, creences o extracció social i cultural així com a incitar l’ús de la violència, evitant expressions o testimonis vexatoris o lesius per a la condició personal dels individus i la seva integritat’.
10	Respectar la presumpció d’innocència	Tota persona acusada o imputada d’un delictes té dret a la presumpció d’innocència en les informacions i opinions relatives a indagacions, causes o procediments penals. El respecte i la protecció d’aquest dret són vigents des de l’inici de les actuacions policials fins que es provi la culpabilitat en un procés que gaudeixi de les garanties necessàries.

		Els periodistes evitaran els prejudicis, així com sotmetre els implicats a judicis paral·lels.
12 (2)	Salvaguardar la dignitat de les persones, la seva integritat física i moral	No es pot discriminar cap persona a causa de la seva condició sexual, discapacitat física o mental, creences, origen ètnic, nacionalitat i extracció social. Així mateix, cal evitar expressions vexatòries que puguin incitar a l'odi i a l'ús de la violència. Els periodistes han de ser especialment sensibles amb la diversitat i actuar amb sentit de justícia i respecte a les persones i els grups afectats.
1	Informar de manera acurada i precisa	El professional del periodisme està compromès amb la recerca de la veritat i, consegüentment, té l'obligació d'acostar-se a la realitat dels esdeveniments amb la

		màxima fidelitat possible. Els mitjans han d'observar sempre una clara distinció entre les informacions i les opinions, difondre únicament informacions contrastades amb diligència, i evitar la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets.
--	--	---

FONT. Consell de la Informació de Catalunya. *Taula dels criteris més vulnerats.*

Taula d'elaboració pròpia a partir de la informació del CIC.

Pel que fa al criteri 12, s'han establert dues interpretacions que ajuden a entendre les diferents formes de vulnerar-lo que poden haver-hi: El primer apartat fa referència a informar d'una manera responsable. Tenint en compte la posició en què es troba el periodista i l'impacte que pot tenir un article mal redactat, que de manera voluntària o involuntària incita els lectors a discriminar.

Pel que fa al segon apartat, ens referim més a protegir els col·lectius vulnerables, a evitar que hi hagi qualsevol discriminació.

Així doncs, en el cas del primer apartat es tracta més aviat un aspecte tècnic, perquè parla del rigor informatiu. Mentre que el segon apel·la més a la part ètica del codi.

Revisant les queixes del CIC, s'ha pogut comprovar que hi ha diverses maneres d'incitar a l'odi. Una d'elles, pot ser a l'hora d'esmentar la nacionalitat d'un individu quan aquest punt no és important, d'aquesta manera es pot contribuir a la discriminació o a generar odi cap a certs col·lectius.

Altres formes que s'han pogut comprovar la incitació a l'odi és a través de generalitzacions, com s'ha vist amb aquesta queixa: *“La cocaïna a Osona la controlen magribins que volen frenar l'actuació policial amb crits de “racistes”*.

També hi ha una altra manera de fer-ho i que s'ha comprovat mentre es revisaven les queixes, aquesta és vulnerant el criteri 10, el de la presumpció d'innocència. S'ha vist també, com alguns mitjans aprofiten determinats casos per atacar les institucions i els poders públics, com va ser el cas del 17-A, en què amb informacions poc verificades, es busca que els ciutadans estiguin en contra d'Institucions com els Mossos o el Govern.

Un altre col·lectiu que ha aparegut a les queixes més recents ha estat el dels MENA's (Menors No Acompanyats). En aquest cas, s'aprofita que han comès un delicte per atacar tot aquest col·lectiu, tal com es pot veure a la queixa del 03/02/2020 i del 08/01/2020.

Deixant de banda el col·lectiu dels immigrants, s'ha pogut trobar un exemple en què es critica amb humor negre un barri d'andalusos, es tracta d'un cas diferent, pel fet que no és exactament, sinó que es tracta de xenofòbia, concretament cap als andalusos.

Hi ha una queixa que ha generat controvèrsia pel que fa a la seva interpretació, la del 15/04/2024. En aquest cas, els denunciants reclamen que es vulnera el criteri número 12, perquè es discrimina segons la ideologia, aquest és un punt que podria formar part d'un discurs d'odi. Però, en canvi, el CIC va decidir a la resolució que la ideologia política no formi part dels discursos d'odi, és a dir, del criteri número 12. Finalment, pel que fa a la rectificació dels mitjans, s'ha pogut veure que són pocs els casos en què passa, i normalment, els que ho fan són mitjans més petits, com el diari de Girona. Pel que fa als mitjans més grossos, la majoria no n'hi ha constància de si han modificat els seus articles o no.

Tanmateix, es considera que l'article número 1 del Codi Deontològic és molt important per combatre els discursos que inciten a l'odi, perquè promou un periodisme responsable, que verifica qualsevol informació.

Granados, J. et al. (2024), igual que en aquest estudi, analitzen les queixes del CIC i del Codi Deontològic, fet que ens aporta un altre punt de vista. A partir d'aquest estudi, així com de la revisió que s'ha realitzat dels documents aportats del CIC i de les seves memòries, hem pogut extreure algunes conclusions :

1. **Baix nombre de queixes:** En els darrers deu anys, el CIC només ha tramitat quinze queixes. Però les dades són més preocupants quan anem als darrers dos anys, en aquestes dates no s'ha registrat cap queixa en referència als discursos d'odi.
2. **Manca de sancions:** El CIC, com que no és un òrgan sancionador, només pot emetre recomanacions d'acord amb el Codi Deontològic, aquesta característica pot ser un dels motius pels quals han vist el nombre de reclamacions reduït amb el pas dels anys.
3. **Baixa consciència ciutadana:** Com hem pogut comprovar en la nostra anàlisi de reclamacions, hem pogut veure que el CIC és molt desconegut per als ciutadans, aquest fet es pot comprovar revisant els noms dels denunciants. Al llarg de l'anàlisi, hem pogut veure poca varietat, la majoria són associacions o particulars que es repeteixen molt sovint.

Així doncs, segons les queixes que s'ha pogut revisar i Granados, J. et al. (2024), es pot comprovar com els articles del Codi Deontològic són correctes i s'adapten bé a la realitat, però alhora hem detectat algunes mancances tant pel seu compliment com pel seu impacte

En primer lloc, el Codi és una eina d'autoregulació, amb recomanacions no vinculants. És a dir, que els mitjans que reben les recomanacions del CIC, molts cops no rectifiquen la seva manera de tractar la informació. Així doncs, hauria d'haver-hi algun canvi a la manera d'advertir-los, perquè molts incompleixen de manera reiterada el Codi Deontològic, tal com es poden veure al llarg de totes les queixes que hem registrat.

Una manera de fer-ho és fent referència al Codi Penal, per exemple. El Codi Deontològic no fa referència a la llei. A l'anterior apartat, s'ha pogut comprovar que els discursos d'odi tenen una cobertura legal, però, en canvi, no es fa referència a la llei. Així doncs, aquest podria ser un punt a millorar, el qual podria aportar més solidesa.

Seguint la línia d'anteriors capítols, s'ha posat en relleu i s'ha comprovat el compliment del codi dels mitjans de comunicació, que tenint en compte l'anàlisi que s'ha realitzat, es pot constatar que aquest és un grau menor o escàs.

Així mateix, s'ha pogut identificar que es vulnera el codi deontològic de diverses maneres, és a dir, que no només es trenca un article, sinó que en són uns quants. En aquest cas, a la figura XIV es mostra d'una forma més gràfica quins han estat els articles que no s'han complert durant totes les queixes.

Seguint la línia d' un dels objectius específics, i lluny de les incitacions a l'odi cap a les ètnies, s'ha intentat cercar alguna referència pel que fa als col·lectius més vulnerables, com l'LGTBIQ+. En aquest cas, no s'han pogut identificar massa queixes, només se n'ha trobat una de l'any 2015. S'adjunta a continuació:

Data de l'acord	08/04/2015
Motiu de la queixa	Difamació i calúmnia Presumpció d'innocència Conjectures, especulacions i rumors Articles que denunciïn conductes homosexuals dels propietaris del local, que a criteri de les informacions, són inapropiades per als clients. Primera queixa que vulnera el col·lectiu homosexual.
Acord	Estimat
Observacions	És la queixa que més ítems del codi vulnera, segons el denunciant (1,2,4,9,10,12), encara que CIC només en va acceptar dos (12 i 4).

FONT. Document de queixes del CIC. *Taula d'una queixa.* Taula d'elaboració pròpia a partir dels documents del CIC.

Així doncs, lluny dels primers objectius que es van proposar al primer capítol, s'ha pogut veure que el col·lectiu LGTBIQ+ està bastant protegit dels discursos d'odi.

4. Reflexions del CIC al seu ple del 23 de juny del 2023

En aquest apartat, hem partit de la base de les premisses del CIC sobre els discursos d'odi, en un escrit que es va publicar el juny de l'any 2023 derivat d'un ple, i també referides a l'apartat introductori de les hipòtesis i afirmacions.

Com bé mencionen en la peça del seu web sobre el ple, el partit d'ultradreta VOX ha assolit a les darreres eleccions municipals un total de 124 regidors en 76 localitats; la ultradreta independentista d'Aliança Catalana ha obtingut presència a dues poblacions i, fins i tot, han aconseguit l'alcaldia de Ripoll, de la mà de Sílvia Orriols; una altra formació d'aquest pensament polític que ha obtingut una batllia a Catalunya és el Front Nacional, un partit on va militar Orriols, i l'han assolit al poble de la Masó; i el darrer partit d'extrema dreta que ha aconseguit representació és Som Identitaris de Josep Anglada, també independentista, que forma part de l'Ajuntament de Vic amb dos regidors. A més, el dia 21 de maig del 2025 a l'Ajuntament de Roda de Ter, l'extrema dreta d'Aliança Catalana va guanyar representació amb l'abandonament del càrrec de regidor per part de Joan Moreno (Junts) i al consistori de Tírvia (Pallars Sobirà), a la província de Lleida, amb l'entrada de Ramon Porta (FNC).

El CIC valora que la posició majoritària a Catalunya, tant dels mitjans d'àmbit general com dels de proximitat, és la d'intentar no fer el joc a l'ideari de l'extrema dreta. Però el dilema està en la necessitat d'informar adequadament de partits amb presència a les institucions i, a la vegada, la voluntat de no fer-los publicitat. En la resolució d'aquest dilema, el CIC insisteix en tenir en compte les consideracions d'aquest document.

4.1 Primera reflexió

1. ***La ultradreta no es pot tractar com una ideologia més. Té efectes destructius sobre la convivència, representa l'exclusió d'una part de la societat; fomenta el discurs de l'odi; el sentiment de por, i el menyspreu de la veritat. Alimenta el negacionisme d'evidències socials i***

científiques: des de la violència masclista al canvi climàtic. En els seus programes es reflecteixen actituds supremacistes, xenòfobes, racistes, homòfobes i contràries a la igualtat entre homes i dones i els drets LGBTI+.

Per validar aquesta afirmació hem d'anar enrere fins al 2008, concretament a la crisi econòmica que van donar sentit a l'auge de l'extrema dreta, tant a escala global, com europea, espanyola i catalana, i a l'auge dels discursos d'odi, tal com fa palès l'informe *Discurs d'odi i extrema dreta: Anàlisi de l'estat de la qüestió i bones pràctiques* (García Castillo M., 2021), un treball que dona suport l'Institut Novact de Noviolència. La frustració d'aquestes formacions l'emfatitzen com a resposta a les dificultats econòmiques, les migracions massives i la globalització econòmica (Greig, 2019, p.32). Santana i Rama Camaño (2019) situen el perfil de votant del partit Vox com un home jove blanc i solter amb un nivell educatiu baix-mitjà.

Per la seva part, Climent Sanjuan i Montaner Goetzenberg (2020, p. 911), citats a l'informe de García Castillo, defineixen Vox com un partit d'extrema dreta, un "partit populista de la dreta radical", "xenòfob", entre altres categories . I, com recull García Castillo, l'informe *Extrema dreta a Catalunya* de l'Oficina de Drets Civils i Polítics de la Generalitat⁵ (2020). Per entendre la popularitat del discurs d'odi de l'ultradreta s'ha de partir de la mort del dictador Franco, i la conseqüent reconversió del règim en una democràcia mitjançant la constitució del 1978, que "*neixia d'un pacte amb el vell règim franquista*". Així doncs, el franquisme va sobreviure al seu líder, fet que ens ajuda a pensar en l'estructura de l'extrema dreta al nostre país per trencar el fals mite de la irrupció sobtada de Vox com si fos un fenomen sorgit del no-res. Per Faber i Seguí (2019), l'extrema dreta era continguda pel PP durant dècades, donat que el naixement de Vox prové d'una escissió de la part més conservadora dels populars. Cal recordar que es va fundar el 2013 per exmembres de la formació esmentada i altres forces de l'extrema dreta residuals durant els inicis del segle XX.

La mateixa Oficina de Drets Civils i Polítics (2020, p.25) diu que, del discurs del partit verd, podem destacar:

⁵Estudi de l'entitat pública extret de l'informe *Discurs d'odi i Extrema dreta: Anàlisi de l'estat de la qüestió i bones pràctiques*, citat a l'apartat bibliogràfic, no consultable a la bibliografia ja que no s'ha localitzat a la xarxa.

L'autoritarisme com a forma punitiva de càstig contra les infraccions a aquesta.

El populisme com a manera de criticar l'èlit corrupta enfront la “nació vertadera”.

També hi ha el nativisme – segons el web El Orden Mundial és la posició que defensa la prioritat dels ciutats que històricament són dominants i estan arrelats en un territori per sobre d'altres immigrants — , que s'evidencia en el discurs racista i nacionalista, tot això influït per una nostàlgia del passat imperial i el franquisme.

També mostren una gran preocupació per la seguretat, manifestant-se en múltiples ocasions contra l'independentisme català i basc o dirigint la seva ira contra les persones migrants de la frontera amb el Marroc. Per exemple, abans de les eleccions autonòmiques catalanes del 2023, Vox va impulsar una campanya a les xarxes socials anomenada “*Stop Islamización*” que tenia per objectiu alertar del perill de la islamització dels costums i tradicions d'Espanya i Europa, segons recorda Picas Gil al seu Treball de Final de Grau (2024) per la carrera de Ciències Polítiques (UB)

García Castillo també parla del Front Nacional de Catalunya, on es rescaten aquests elements del discurs d'extrema dreta però des de la perspectiva independentista i de restricció de la immigració. En data d'elaboració de l'informe Novact, el 2021, el partit Aliança Catalana no se situava dins de l'agenda mediàtica ni política, però podríem vincular-la amb les proclames del Front Nacional i, per extensió, amb les característiques assenyalades inherents a un partit d'extrema dreta.

Així mateix, pel president del CIC, Josep Carles Rius, en una anàlisi pel diari de drets Catalunya Plural – *Les brases del feixisme: més enllà de Vox*– i publicat originalment al Diari de Tarragona, l'al·lusió de l'extrema dreta al concepte de pàtria està molt allunyat del que hauria de ser (2018): “*La pàtria és viure en llibertat. En democràcia plena. [...] Sense privilegis. Sense deixar ningú abandonat. La pàtria és fer possible els drets fonamentals: salut, educació, treball, habitatge, igualtat entre homes i dones, seguretat, un medi ambient sostenible...*”, i afegeix que, pel feixisme, “*la pàtria està per sobre de tots i de tot*” i és el totalitarisme. “*És el poble per sobre de l'individu, que ja no es considera ciutadà, sino 'la part d'un tot'*”. En aquest sentit, les llibertats i els drets personals estan al servei del ‘poble’; és a dir, “de qui té el poder de decidir qui és i què vol el ‘poble’”. Recorda, a més, que

Norbert Bilbeny, catedràtic d'ètica de la Universitat de Barcelona, enumera dos fonaments del feixisme: *“la producció de doctrina (nacionalista, racista, antiparlamentària) i la difusió de propaganda partidista per tots els mitjans”*, caracteritzada perquè incita a l'odi. Preguntant-se retòricament si queden “brases” d'aquell incendi, trasllada la seva resposta en concretar-la sobre Vox. Argumenta que les idees, l'estructura mental, l'univers simbòlic del feixisme – *“amb les seves actituds pròpies supremacistes, xenòfobes, racistes, homòfobes, antifeministes, totalitàries”* – estan als folis del seu programa electoral, així com en els altres partits d'extrema dreta.

Rius conclou que no podem banalitzar el feixisme ni cap de les seves formes – inclou l'estalinisme, també – ja que va lligat a la mort de milions d'éssers humans; tanmateix, reflexiona encertadament que hem d'estar previnguts cada cop que sentim les “espurnes” d'aquells temps. També advoca per una societat “plural i diversa” i, alhora, evitar qualsevol actitud excloent i de denigració dels que considerem ‘els altres’, sense alimentar l'odi i la por cap a ells.

Dit això, podem concloure que les conseqüències dels seus discursos alimenten la por, la confrontació i el nacionalisme excloent, que convergeixen en la figura de l'home i la dona cis, heterosexual, blanc i burgès de l'Hemisferi Nord. Per tant, no. No podem tractar l'extrema dreta com una ideologia més, ja que, per tot el que s'ha exposat, fomenta la xenofòbia, el masclisme, l'elitisme i l'homofòbia, i tot plegat es materialitza en agressions, amenaces i eventuais delictes d'odi contra col·lectius vulnerables.

4.2 Segona reflexió

2. ***El discurs de la ultradreta, a diferència de les altres posicions polítiques, intenta deshumanitzar als qui considera ‘enemics’, en molts casos col·lectius vulnerables. Per tot això, la ultradreta va més enllà del que coneixem com populisme i constitueix una amenaça real per a les democràcies, per la convivència, la solidaritat i la justícia social. El seu ideari, de portar-se a la pràctica, crearia un escenari que es podria qualificar d'autoritarisme post democràtic.***

L'oposició al consens liberal-democràtic és el factor que identifica tots els partits de dretes d'aquesta família política, situada més enllà del conservadorisme liberal, i el que els converteix en opositors al sistema (Betz, 1994; Ignazi, 2003; Carter, 2005), segons cita de diversos autors l'anàlisi *Encarant la nova dreta radical del sud d'Europa* (Caiani M. et al., 2021), impulsat per la Fundació Nexa i la Fundació Coppieters, sobre l'augment de l'extrema dreta des de la crisi financera. El que els diferencia dels partits de l'extrem polític situat a l'esquerra és la idea d'igualtat (Rygden, 2007), els valors socioculturals relacionats amb l'autoritat, molt vinculats a la defensa de la llei de l'ordre (Ignazi, 1992; Kitschelt, 1995), i el nacionalisme. Els nous partits d'extrema dreta, això no obstant, rebutgen tot lligam o vincle amb el feixisme clàssic i se centren en els temes típics de les societats postindustrials, com els temes propis del feminisme, l'avortament, la llei, l'ordre o la immigració, segons Ignazi (2003).

Com remarca el llibre de Caiani et al. (2021), citant a Carter (2005), diferents autors han diferenciat aquests partits en funció de la seva posició respecte a la democràcia i l'estat de dret, agrupant-se en antidemocràtics o democràtics però anticonstitucionals. Així, Mudde (2019) diferencia entre extrema dreta i els de dreta radical. El primer concepte, el d'extrema dreta, l'utilitza per definir els partits polítics de dretes que rebutgen dos pilars de la democràcia: la sobirania popular i el govern de la majoria, optant per les solucions més autoritàries. Aquí s'agrupen els partits nostàlgics dels antics sistemes dictatorials.

D'altra banda, en l'altre subtipus de partits encara més a la dreta del conservadurisme liberal, trobem els de dreta radical, els quals accepten la democràcia com a pal de paller d'un estat de dret. Ara bé, el mateix Carter i Mudde indiquen que la seva acceptació dels principis anteriorment esmentats – governs de majories i sobirania popular – no vol dir que no siguin hostils als fonaments que sostenen les actuals democràcies, com la separació de poders, els drets socials i a les minories, els models d'estructuració de l'estat...

Fet aquest parèntesi teòric, en aquest treball continuarem esmentant aquestes formacions de dreta radical com a partits d'extrema dreta, ja que, en la seva essència més pura, tenen més principis comuns que no pas diferenciats.

A més, sovint en la literatura ja s'usa el terme 'extrema dreta' per referir-se al mateix "objecte empíric", com també reconeix l'anàlisi de la Fundació Nexe i la Fundació Coppieters. Molts autors citats al llibre d'aquesta entitat, escrit per Caiani i altres escriptors, com Betz i Immerfall (1998) o Heinisch i Mazzoleni (2016), vinculen el populisme que esmenta el CIC en la seva afirmació amb la dreta extremista.

Podriem definir com a populista els discursos que *"divideixen la societat en dos grups antagònics"*: el poble i les elits, segons la definició de Mudde. L'extrema dreta actual, o dreta radical en el llibre de la Fundació Nexe, abusa molt d'aquest discurs populista el qual suggereix que les polítiques han de seguir la voluntat del poble.

Veiem com aquests *"partits populistes de dreta radical"* (Mudde, 2007) – la Fundació Nexe evita el terme "extrema dreta" perquè inclou grups que estan més enllà dels límits de la política democràtica – combinen les crítiques antisistema del populisme i el nacionalisme etnocultural (nativisme), la xenofòbia i l'autoritarisme sociocultural, basat en la llei i l'ordre com a centres de l'estat de dret.

Per posar un exemple que ajudi a sostenir l'opinió del CIC en què l'extrema dreta posa en escac la convivència, les democràcies i la justícia social, analitzem la idiosincràsia de Vox. L'autor Ferreira (2019), segons el llibre consultat, defineix Vox com una organització d'ultradreta que s'ajusta a les característiques de la dreta radical. Si es visita la seva web, trobarem el seu Manifest Fundacional. Vox, a simple cop d'ull d'aquest manifest, es pot comprovar com és un partit antifeminista, preocupat per la seguretat, liberal en termes econòmiques, euroescèptic, tradicionalista en termes morals xenòfob i fonamentat amb visions autoritàries de la societat. El seu ascens, així com les causes que van propiciar l'aparició d'un partit així, apunten a les actituds de la societat entorn la immigració i la confiança amb la política i la democràcia. En les darreres eleccions autonòmiques, celebrades el 2023, van obtenir el 7,76% dels vots (275.080), els quals els van atorgar dos escons al Parlament de Catalunya.

Caiani i la resta d'autors coincideixen a assenyalar el seu nacionalisme com el tret més característic. Veuen amenaçada la unitat d'Espanya pel moviment independentista català i pel moviment nacionalista basc que fins fa uns quinze anys també incloïa el grup terrorista d'ETA. És molt crític amb el desenvolupament de la

descentralització política i amb el model autònom, al que acusen de “*generar una despesa excessiva*”, com apunta l’estudi acadèmic publicat per la Coppeliers Foundation.

Plantegen la il·legalització de les organitzacions independentistes. També es mostren contraris a la Llei de Memòria Històrica que pretén compensar la pèrdua als familiars de les víctimes durant la Guerra Civil i la posterior dictadura; per exemple, en el moment del succés, es van mostrar contraris al trasllat de les restes del dictador Francisco Franco.

Entre mesures econòmiques clarament liberals, tradicionalisme, defensa de la tauromàquia i de la caça com a patrimoni cultural, protecció del món rural i altres polítiques, s’ha de posar la lupa sobre l’hostilitat que presenten cap al feminisme. L’acusen obertament de promoure la ideologia de gènere. Així com proposen la supressió de les entitats polítiques independentistes, també ho fan amb les feministes, negant la violència masclista com un dels problemes estructurals, amb la consegüent derogació de la Llei de violència de gènere i substitució d’una llei integral de violència domèstica en què tots els membres tinguin el mateix tractament.

Pel que fa a la seguretat, proposen l’enduriment de les penes i les condicions en què viuen els condemnats a les presons. I, per a evitar els fluxos migratoris interns a Europa per part de ciutadans extracomunitaris, són contraris a l’espai Schengen, també fins que no existeixi un compromís europeu en què s’especifiqui que no s’utilitzarà per el·ludir la justícia en al·lusió als polítics catalans i fugits a l’estranger i condemnats pel procés. Així mateix, han defensat el dret a anar armat i a defensar la llar.

Vox es mostra partidari d’expulsar i deportar immigrants que han entrat de manera irregular (no s’empra el terme il·legal per designar ja que es desaconsella el seu ús) i als que cometen delictes greus, impossibilitant la seva regularització i un eventual accés a les ajudes públiques. Sobre l’afer fronterer, igual que Trump amb el mur entre els Estats Units i Mèxic, plantegen la construcció d’una edificació similar entre Ceuta i Melilla i el Marroc, pagada per aquest últim estat.

Del seu discurs es pot denotar una hostilitat latent cap a la religió islàmica. Posen sobre la taula el tancament de les mesquites fonamentalistes. També es mostren contraris a l'ensenyament d'aquesta fe a les aules espanyoles.

Fent extensiu aquest discurs de Vox a altres partits d'ultradreta – només s'han esmentat els principis ideològics que es consideren d'interès per a la temàtica de l'informe – es considera que l'objectiu d'aquest espectre polític és restringir drets i llibertats, augmentar la vigilància i limitar l'ús de l'espai públic, especialment per a les persones nouvingudes i racialitzades. Segons els acadèmics, com Margalef Boquera (2017) de la Fundació Catalunya Europa, en una anàlisi de l'auge de l'extrema dreta en el marc de la UE tenint en compte el cas del Front Nacional francès –actual Rassemblement National–, la ultradreta té les seves bases en el nacionalisme exclouent, la xenofòbia, el racisme i la concepció d'un Estat fort repressiu. Es fa veure als col·lectius vulnerables, com els migrants o les persones LGTBI+, com els “enemics”, en una dicotomia entre “nosaltres” i “ells”, allunyada de les perspectives interculturals. Aquesta narrativa és sostinguda sota la complicitat dels pseudomitjans – ja esmentats en el marc teòric – que blanquegen el discurs, fent que s'amplifiqui l'altaveu de la ultradreta i es normalitzin diverses actituds supremacistes.

En conclusió, aquest escenari d' *“autoritarisme postdemocràtic”* alertat a l'afirmació del CIC es pot connectar i donar validesa amb les reflexions teòriques que s'han esmentat sobre la sobirania popular i el govern de la majoria. Se substituirien per solucions autoritàries i exclouents, caracteritzades per la persecució a l'oposició i la consolidació d'un Estat que prioritza la seguretat i l'ordre per davant de les llibertats i la igualtat, construïda – i encara en procés d'assoliment total– al llarg dels segles sobre uns fonaments de convivència,

4.3 Tercera reflexió

3. A la majoria de les democràcies consolidades europees, els partits tradicionals de dretes estableixen un ‘cordó sanitari’ a l'extrema dreta, i

els mitjans de comunicació, també. A Espanya passa tot el contrari i part de l'establishment mediàtic no té objeccions a blanquejar l'extrema dreta. No només per la ideologia d'alguns d'aquests mitjans, sinó perquè el discurs genera fervor o indignació, és a dir, audiència.

En les últimes dècades, el vot als partits d'ultradreta ha anat en augment. “Això no és un joc, és molt seriós, la lluita contra l'amenaça feixista hem de fer-la tots junts”, alertava el líder de Junts i expresident de la Generalitat, Carles Puigdemont. Per la seva part, l'últim president del govern executiu català, Pere Aragonès, en declaracions del 12 de maig al *No ho sé de Rac 1*, parafrasejava un vers de Salvador Espriu a l'*Assaig de càntic en el temple*: “*La gent és culta, amable, feliç... i fatxa*”, i advocava la necessitat d'aplicar la “intel·ligència col·lectiva” per evitar la difusió del seu discurs. Fruit d'aquest fenomen de creixent suport, a Catalunya, arran de les darreres eleccions autonòmiques el 2023, els partits d'esquerres – ERC, PSC, CUP i els Comuns – i Junts van impulsar un acord el 8 de maig pel qual, en signar-lo, evitarien proporcionar protagonisme a les formacions d'extrema dreta al Parlament de Catalunya. Però, ha funcionat realment aquest *cordó sanitari* a Catalunya? I la resta de països europeus amb democràcies consolidades l'estan aplicant?

Per exemple, tai i com recull la periodista dels serveis informatius de Catalunya Ràdio Natàlia Ramon:

Portugal ha sigut un dels últims països en fer eleccions i aplicar un *cordó sanitari* contra la formació de Chega, que en quatre anys ha passat de tenir l'1% dels vots a ser la tercera potència electoral més votada, amb el 18% dels suports per part de la ciutadania portuguesa.

El cas de França és especial perquè, a més de ser els nostres veïns, mantenen una estreta col·laboració amb algunes institucions regionals i municipals, en una casuística similar a la de Vox a Espanya. Darrerament, a les legislatives de França, també s'ha observat com la coalició d'esquerres del Nou Front Popular (Nouveau Front Populaire) i els macronistes de Junts (Ensemble) van pactar una estratègia comuna per barrar al pas a l'extrema dreta de l'Agrupació Nacional (Rassemblement National), el partit que va arrasar a la primera volta. En cas d'haver perseverat els

resultats d'aquesta primera volta, el partit de Le Pen hauria mantingut la majoria, però ara són tercers. En dades, RTVE assegura que, en els duels entre un candidat d'Ensemble i un de RN, el 72% dels votants es van decantar pel candidat macronista. L'agrupació macronista va assolir 167 diputats, fet pel qual han pogut sobrepassar al partit nacionalista. En canvi, i amb millors resultats de la segona volta, la coalició d'esquerres va passar dels 157 als 182 escons; lluny, però, de la majoria absoluta, que la marquen els 289.

A Alemanya la situació no és gaire diferent, amb l'extrema dreta d'Alternativa d'Alemanya com a segona força al Bundestag. Fa un mes i mig, els socialdemòcrates, ecologistes, democristians i postcomunistes varen rebutjar la candidatura de l'AfD per a una de les vicepresidències de la cambra baixa. Aquells comicis van suposar la victòria de la coalició conservadora de CDU-CSU, liderada per Friedrich Merz. Més al nord, a Suècia, els Demòcrates Suecs han vist frenades les seves aspiracions electorals en quedar en tercera posició.

De l'altra cara de la moneda, tenim l'exemple de casos on el cordó no ha frenat l'avenç dels partits, fins al punt d'obtenir poder. L'exemple paradigmàtic és el d'Itàlia. Giorgia Meloni governa el país transalpí envoltat d'un discurs antiimmigració contra les persones que arriben en pasteres a l'illa de Lampedusa. També n'és un cas el de Finlàndia, on els conservadors van pactar amb la ultradreta.

Un cop s'ha observat el panorama a Europa, també s'ha de fer amb el d'Espanya i Catalunya. Malgrat obtenir pitjors resultats a les darreres eleccions generals, Vox es va mantenir com a tercera força (33) per darrere de les dues forces hegemòniques, el PP i el PSOE. A escala autonòmica i local, els de Santiago Abascal s'han guanyat una posició preeminent entre els contactes més freqüents amb els populars quan es tracta de negociar acords i investidures, com en el cas de Múrcia o València, tot i que al juliol Abascal va retirar els suports en els governs autonòmics.

A la mateixa peça de 3/24 de la Natàlia Ramos, es pregunten sobre l'eficàcia d'aquesta pràctica. El professor d'Història Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona Carles Viñes creu que no. Pensa que perquè *“fossin útils,*

s'haurien de fer molt bé, i ser molt estrictes a l'hora d'aplicar-los", i alerta de la victimització d'aquests partits: 'Em persegueixen', 'no em donen espai als mitjans',

'ofeguen les meves propostes', són algunes de les consignes que, segons Viñes, es llancen des de la ultradreta. El periodista especialitzat en extrema Miquel Ramos, per la seva banda, apunta al blanqueig dels mateixos signants: *"El problema és que una part d'aquests mateixos signants dels cordons sanitaris a Europa –ja siguin conservadors, liberals o socialdemòcrates– han copiat i assumit a poc a poc l'agenda política de l'extrema dreta, legitimant-ne els discursos i les polítiques"*. Posa d'exemple la qüestió de l'habitatge, on els partits tradicionals han omès tractar el fenomen de l'habitatge com el que és veritablement, un dret fonamental.

Fent una petita radiografia dels socis de la Unió Europea on l'extrema dreta no té representació, trobem Lituània, Croàcia, Eslovènia, Malta, Luxemburg i Irlanda.

Els cordons sanitaris dels països europeus esmentats també s'han traslladat als mitjans de comunicació, on es tendeix a escurçar o limitar l'espai i la normalització dels discursos de l'ultradreta, com ens diu l'afirmació del CIC. En canvi, l'escena que s'obre a Espanya amb el tractament dels mitjans és ben diferent. El periodista Miquel Ramos, en una entrevista pel mitjà El Crític, assenyala la seva preocupació en la capacitat de l'extrema dreta *"d'infectar les xarxes, en especial el públic més jove"*. Una gran inversió de l'extrema dreta en comunicació que, per exemple, veiem al grup Identitat i Democràcia (ID) del Parlament Europeu, una formació amb més d'1'3 milions de seguidors a TikTok, o el grup de Vox, amb 640.000 a la mateixa xarxa. Contrasta la xifra d'usuaris que segueixen a la formació verda amb el nombre de persones que segueixen el partit que està a l'executiu espanyol, el PSOE (125.000 seguidors). Ramos també coincideix a denunciar els portals de notícies falses amb aparença de mitjà de comunicació, unes webs que l'usuari mitjà no sap distingir.

Les teories conspiracionistes de l'extrema dreta també són un punt que emfatitza Ramos a l'entrevista, i que no només tenen cabuda als pseudomitjans: *"Són molt útils per a l'extrema dreta perquè presenten relats alternatius que no qüestionen l'status quo ni l'estructura capitalista"*, diu un Ramos que, a més, situa el sistema

capitalista estructural com a culpable de la desigualtat. Posa d'exemple el programa *Cuarto Milenio* (Cuatro). Un espai en *prime time* que ha donat veu a les tesis negacionistes de la Covid o a la teoria del gran reemplaçament, per la qual l'home blanc europeu està sent substituït per migrants nord-africans i subsaharians, a través de les migracions i el creixement demogràfic d'aquesta part de la població. El periodista de la publicació mensual *La Marea* recalca que l'espai atorgat a aquestes narratives els atorga “un plus ja no de credibilitat”, sinó de normalitat.

També tenim l'exemple del programa *Masterchef Celebrity* (La1), però no per la seva jutgessa Samantha Vallejo-Nájera – neta del psiquiatre franquista Antonio Vallejo-Nájera, l'home que buscava el ‘gen rojo’ dels presoners de guerra republicans –, sinó per l'aparició del llavors vicepresident de Castella i Lleó, Juan García-Gallardo (ja no milita a Vox). El periodista de *Público* Danilo Albin, qualifica d'aquests moments de l'ultradreta en pantalles com a instants on “*li permeten exhibir un rostre més amable*”. Per la seva banda, David Lerín, professor de Ciències Polítiques i de l'Administració a la Universidad Complutense de Madrid, a la peça d'opinió de Albin, “*entenc que s'ha d'informar de Vox però una cosa és informar i l'altra és fer promoció*”. Aquesta aparició es va emmarcar uns dies després d'unes polèmiques de Jorge Buxadé, diputat de Vox al Parlament Europeu: “*La immigració il·legal massiva creix, i amb això la inseguretat als carrers*”.

O l'aparició d'Abascal a *El Hormiguero* un mes abans de les generals del 2019, l'11 d'octubre. Així, la filòsofa política Jule Goikoetxea concorda amb l'autor de la peça a *El público*, en assegurar que “*les idees de les ideologies d'extrema dreta legitimen els marcs mentals racistes, xenofòbics, supremacistes i misògins*”.

El periodista Albin també dona veu a algunes reflexions de Adrián Juste (2021), investigador i expert en extrema dreta, que en un capítol de l'informe *De los neocón a los neonazis. La derecha radical en Estado español* on col·labora, publicat per la Fundación Rosa Luxemburg i el·laborat i coordinat, precisament, pel periodista Miquel Ramos, diu: “[...]En moltes ocasions (els mitjans) evitant referir-se a aquests (Vox) de manera despectiva i contribuint a la difusió dels seus rumors falsos, la qual cosa ha sigut qualificada com a blanquejament”. Ho argumenta parlant sobre la

competència ja que *“tan mitjans progressistes com conservadors formen part de molts pocs grups mediàtics”*, i destaca que només PRISA, Grupo Planeta, Mediaset, Vocento, Unidad Editorial, Godó i Prensa Ibérica acumulen el 60% dels *ratings* televisius. Centra el focus en què els col·laboradors, de pràcticament tots els grups, participen en mitjans extremistes, un resultat que, segons indica, es tradueix en *“una gran xarxa d’interdependència”*.

Amb tot, podem donar per argumentada la tercera afirmació del CIC.

4.4 Quarta reflexió

4. El més preocupant de la ultradreta no és tant la seva presència a les institucions, sinó la capacitat d’imposar marcs mentals i d’establir l’agenda mediàtica. A Espanya mitjans amb gran poder d’audiència donen cobertura i blanquegen els missatges i els personatges de Vox. Altres mitjans difonen els postulats de la ultradreta per una mal entesa neutralitat.

Segons Sagrera Torres (2024) la ultradreta té una visió molt perillosa de la política. Aquesta ideologia, representada en partits com Vox i Aliança Catalana, veuen la política com si es tractés d’una guerra contra diferents enemics.

Un exemple, són els discursos de Sílvia Orriols. La diputada i líder d’Aliança Catalana defensa durant les intervencions al Parlament que Catalunya és una “colònia espanyola”. Un discurs que li ha servit per aconseguir més de 200.000 vots i entrar al Parlament amb dos diputats. Això no obstant, Aliança Catalana té una gran influència a les xarxes socials: la líder del partit, Sílvia Orriols, compta amb més de 85.000 seguidors a X, mentre que el partit en té 33.000, mostra de la centralitat de la figura d’Orriols a AC.

FONT. X Tweet de Sílvia Orriols

Això no obstant, Aliança Catalana, de moment, no té massa influència per establir l'Agenda Mediàtica. Tal com s'ha mencionat a altres reflexions, els mitjans de comunicació de Catalunya estableixen un pacte anti-ultradreta, el qual fa que el partit de Sílvia Orriols no trobi a TV3, Catalunya Ràdio ni RAC1 l'altaveu perfecte per al seu discurs.

En la mateixa línia, hi ha el partit d'extrema dreta espanyola Vox. Aquests tenen un discurs bastant semblant a Aliança Catalana. Els seus "enemics" són l'islam, l'Agenda 2030 i els anomenats partits "rojos".

FONT. X. Tweet islamòfob de Vox

A diferència d'Aliança Catalana, Vox sí que té representació als mitjans de comunicació: com s'ha mencionat a l'anterior reflexió, el líder del partit, Santiago Abascal, ha tingut l'oportunitat de participar en programes que s'emeten per tot Espanya, com són l'Hormiguero. Aquest fet provoca que hi hagi un blanqueig de la seva ideologia, donant a aquest partit l'oportunitat d'establir l'agenda mediàtica, gràcies a la participació en programes amb molta audiència.

4.5 Cinquena reflexió

5. El CIC valora que la posició majoritària a Catalunya, tant dels mitjans d'àmbit general com dels de proximitat, és la d'intentar no fer el joc a l'ideari de l'extrema dreta. Però el dilema està en la necessitat d'informar adequadament de partits amb presència a les institucions i, a la vegada, la voluntat de no fer-los publicitat. En la resolució d'aquest dilema, el CIC insisteix en tenir en compte les consideracions d'aquest document.

El llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, no especifica que la posició del mitjà sigui la de no fer el joc a l'extrema dreta. Això no obstant, hi ha un apartat que sí fa referència al tractament d'informacions sobre persones immigrants. En aquest petit espai, els tracta com si fossin part de la societat catalana, per aquest motiu intenten no mencionar l'origen d'aquest col·lectiu, per evitar així etiquetes que afavoreixin el discurs d'odi o que facin el joc a l'ideari de l'extrema dreta.

El llibre d'estil també fa referència a criteris de rigor informatiu, en què s'explica que només es difondran dades que siguin certes, aquestes s'han d'obtenir amb fonts verificades i material documental necessari. Així doncs, seguint la segona frase de la quarta afirmació del CIC, els mitjans de la CCMA no difondrà informacions que no s'hagin comprovat prèviament i que no siguin fiables.

Com s'ha explicat anteriorment a la revisió d'altres afirmacions del CIC, el *cordó sanitari* no és una bona solució per tractar l'extrema dreta als mitjans de comunicació. Ja que hi ha casos en què s'aconsegueix precisament un efecte

contrari al desitjat i es fa propaganda a aquesta ideologia. Un exemple proper és el d'Aliança Catalana, el partit d'extrema dreta independentista que va entrar al Parlament l'any 2024. Des de llavors, hi ha hagut un debat obert sobre com tractar aquest nou grup polític i es va optar per fer l'anomenat *cordó sanitari*, una mesura que pel moment no està funcionant. Segons diverses enquestes, es preveu que a les pròximes eleccions el grup de Sílvia Orriols obtingui de 8 a 10 escons al Parlament, projectant-se com el partit que més creixeria en cas d'haver-hi unes hipotètiques eleccions. En canvi, el partit d'extrema dreta espanyola VOX, es preveu que es quedi estancat, amb una projecció de deu a dotze diputats.

Així doncs, cal fer alguns canvis sobre com s'està tractant l'extrema dreta als mitjans de comunicació a Catalunya, perquè tot i els cordons sanitaris que se li estan aplicant, Aliança Catalana està trobant alternatives als mitjans de comunicació tradicionals per continuar creixent, així ho avalen les enquestes realitzades el 2025. Segons López-Meri i López-Rabadán (2024), els partits d'extrema dreta com Vox aprofiten aplicacions de missatgeria instantània com Telegram per difondre la seva ideologia. Aquest partit ho va fer en dues ocasions, a les eleccions generals de 2019 i les catalanes de 2021.

4.6 Sisena reflexió

6. La llibertat d'expressió implica la llibertat d'opinió. Però això no vol dir que totes les opinions siguin igual de vàlides. Si una opinió atempta contra els drets humans no hauria de trobar altaveus als mitjans. El periodisme té l'obligació ètica de rebatre les fal·làcies de la ultradreta i evitar que aquestes opinions es tradueixin en mesures polítiques.

La UOC (2021) ha aprofundit en l'article 10 del Conveni de Drets Humans, i troba una definició bastant semblant a la del CIC. La universitat, afirma que la llibertat d'expressió implica llibertat d'opinió i informació, però puntualitza que aquesta ha d'estar subjecte a uns límits.

En aquesta línia, segueix l'estudi d'Osorio J.L. (2017), la llibertat d'expressió pot abastar informacions o ideologies que inquietin, però, això no obstant, els Estats democràtics s'han d'encarregar de cercar i penalitzar en quins casos s'està incitant a l'odi. Tanmateix, segons la *European Commission against Racism and Intolerance* (ECRI), aquestes sancions haurien d'estar limitades, perquè sobretot no xoqui amb la llibertat d'expressió.

Deixant de banda el context europeu, la Constitució Espanyola reconeix el dret a la llibertat d'expressió, però abans d'entrar en matèria, és necessari fer un incís en la llibertat ideològica.

Aquest dret, reconegut a l'article 16.1 de la CE, es fonamenta en un ampli nucli, del qual deriven totes les ideologies polítiques, fet que inclou les que poden resultar incòmodes. Tot i ser permissiu, aquest article reconeix alguns límits, que es troben en la dignitat humana. Sense la llibertat ideològica, la diversitat de pensaments que implica la política quedaria molt limitada.

En un altre nivell de la constitució, hi ha la llibertat d'expressió, reconeguda a l'article 20 de la Constitució Espanyola, amb la qual es difonen totes aquestes ideologies.

1. Es reconeixen i es protegeixen els drets:

a) A expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció.

b) A la producció i a la creació literària, artística, científica i tècnica.

c) A la llibertat de càtedra.

d) A comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. La llei regularà el dret a la clàusula de consciència i al secret professional en l'exercici d'aquestes llibertats.

2. L'exercici d'aquests drets no pot ser restringit per mitjà de cap tipus de censura prèvia.

3. La llei regularà l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social que depenguin de l'Estat o de qualsevol ens públic i garantirà l'accés a aquests mitjans dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya.

4. Aquestes llibertats tenen el límit en el respecte als drets reconeguts en aquest Títol, en els preceptes de les lleis que el desenvolupin i, especialment, en el dret a l'honor, a la intimitat, a la imatge pròpia i a la protecció de la joventut i de la infància.

5. Només podrà acordar-se el segrest de publicacions, gravacions i altres mitjans d'informació en virtut de resolució judicial.⁶

Igual que la llibertat ideològica, aquest dret també té un ampli ventall de possibilitats, que troben un límit amb la llibertat humana. Però, a diferència de l'article 10, aquest presenta algunes restriccions més, les quals s'exposen a continuació:

Protecció de menors	La llibertat d'expressió protegeix els menors per garantir-los la intimitat, honor i imatge, i prevenir així qualsevol perjudici en el seu desenvolupament personal.
Drets de la personalitat	No es poden vulnerar els drets a l'honor, intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge, tot això ho protegeix l'article 18 de la Constitució Espanyola, juntament amb les lleis civils i el Codi Penal.

⁶ Font: Constitució espanyola

Respecte a la dignitat humana	La llibertat d'expressió ha de respectar la dignitat de les persones, que es reconeix a l'article 10.1 de la Constitució Espanyola.
-------------------------------	---

FONT *Taula dels límits de la llibertat d'expressió.* Elaboració pròpia a partir de Universitat Oberta de Catalunya. (2021)

Respecte a la segona part de l'afirmació, que fa referència a l'obligació ètica del periodisme per combatre les fal·làcies de l'ultradreta, hi ha diverses opinions, però totes coincideixen en un aspecte, perquè s'ha de combatre l'avenç d'aquesta ideologia. En aquest aspecte, el col·legi de periodistes de Catalunya, de la mà del professional Òscar García, ja mostrava certa preocupació pel creixement de partits polítics com Alternativa per Alemanya, Vox o el Front Nacional de Catalunya.

El partit polític ultradretà va irrompre per primer cop al Parlament l'any 2021 amb onze diputats, en total va aconseguir més de 200.000 vots segons dades de l'Idescat, que representen un 7% del cens. En canvi, a les darreres eleccions, celebrades el passat 2024, Vox ha mantingut el nombre d'escons, amb un petit augment dels votants, de 50.000 persones.

Així doncs, si es mira el creixement d'aquest partit polític, en tres anys ha crescut només 0,28 punts. Resultats que indiquen que aquesta ideologia no avança de manera favorable.

En canvi, a les darreres eleccions del 2024 va irrompre amb força una nova ideologia: l'extrema dreta catalana, representada per Aliança Catalana. El nou partit polític, que ja té l'alcaldia de Ripoll, va entrar al Parlament de Catalunya amb dos escons de la mà de Sílvia Orriols, que en total va obtenir més de 200.000 votants.

Sobre el tractament d'aquesta mena d'ideologies, Xavier Casals, doctor en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona, assegura que no cal establir un *cordó sanitari* de silenci contra aquests partits. L'expert assenyala que a vegades, aquest intent de censurar certes ideologies polítiques pot tenir un efecte contrari, i

fer que aquestes augmentin, un exemple, és el cas del grup d'ultradreta Demòcrates de Suècia:

Era un partit marginal d'origen neofeixista que el 2010 va editar un anunci de trenta segons, islamòfob, i que va passar totalment desapercebut fins que l'emissora de televisió TV4 decideix no emetre'l perquè podria trencar les lleis contra el discurs de l'odi. Què passa quan es prenen aquestes decisions? Tothom va mirar el vídeo i es va fer viral. I, així, Demòcrates de Suècia va entrar en el Parlament i ara és la tercera força, decisiva entre el bloc de dretes i d'esquerres⁷.

Així doncs, amb aquestes dades i afirmacions, el cordó sanitari no és el tractament que han de fer els mitjans amb l'extrema, sinó que han de rebatre les seves opinions amb dades i testimonis contrastats. Aquesta és una bona manera de combatre la retòrica de l'odi i evitar que trobin en els mitjans de comunicació l'altaveu ideal.

4.7 Setena afirmació

7. El periodisme té el deure de desemmascarar les mentides de la ultradreta i donar suport a totes les persones i col·lectius assenyalats per les seves formacions polítiques i els seus altaveus mediàtics. De la mateixa manera que l'extrema dreta representa un repte democràtic per l'àmbit de l'Educació i la societat en general, també interpel·la al periodisme honest i responsable.

Díez i Ramírez (2024) afirmen que l'extrema dreta és una força política que està en contra dels valors d'una educació pública, democràtica, inclusiva i centrada a aconseguir el bé comú i a millorar la societat. De fet, des d'aquesta ideologia es promou tot just el contrari a aquests valors, és a dir, busca que l'educació estigui basada en la meritocràcia i en la culpabilització individual, mentre que treu poder als docents i les organitzacions que lluiten per aconseguir l'equitat i justícia social. En general, és una campanya que amenaça el paper que han fet les institucions democràtiques fins ara, que han intentat aconseguir un model educatiu més inclusiu. En aquesta mateixa línia, Aranda (2023), explica en un article que la ideologia de

⁷ Casal, Col·legi de periodistes de Catalunya, 2019

l'extrema dreta arriba als estudiants de secundària a través de xarxes socials com Tiktok o Twitter, uns canals que els partits aprofiten per difondre *Fake News* i discursos d'odi. En conseqüència, els alumnes, que consumeixen habitualment aquesta mena de contingut, compren aquest discurs i el comparteixen amb els seus companys de classe.

Deixant de banda l'educació, la ultradreta també suposa un repte democràtic, tal com afirmen Ortiz, Aragón i Polo (2023), aquesta ideologia degrada la democràcia des de diferents punts de vista:

Per una banda, aquest estudi afirma que l'índex de democràcia liberal disminueix 0,006 punts per cada augment d'un 1% en la representació parlamentària de partits d'extrema dreta. Aquest indicador s'encarrega de mesurar elements molt importants per a una democràcia, com són la qualitat dels processos i mecanismes institucionals, la protecció dels drets i llibertats civils o la separació de poders.

Per altra banda, amb l'auge de l'extrema dreta, també es veuria disminuït l'índex de protecció igualitària, un indicador que s'encarrega de comprovar en quina mesura l'Estat protegeix els drets i llibertats de diversos grups socials. En aquest cas, com s'ha mencionat anteriorment al treball, l'extrema dreta ataca contra grups vulnerables com els immigrants, així que aquest indicador democràtic es veuria clarament a la baixa.

Així doncs, l'extrema dreta és una ideologia política que ataca els valors democràtics i educatius, gràcies a la difusió dels discursos d'odi a través de les

xarxes socials. De mica en mica va captant més votants joves i guanyant poder entre el públic més jove, com menciona Aranda (2023), els instituts ja hi ha alumnes que han vist Tiktoks de partits d'extrema dreta i s'han contagiat d'alguns punts del seu programa. En aquest context expansionista, és quan cal un periodisme responsable i honest per combatre l'avenç de l'extrema dreta. Verificar de manera rigorosa les dades i informacions que publiquen els mitjans és una gran estratègia per contrarestar les narratives falses i populistes que escampen aquests partits de manera lliure.

També és important que arribin a la ciutadania codis ètics, com el del CIC, així com una alfabetització mediàtica, que s'encarregui de conscienciar a la població de com és la ideologia de l'extrema dreta i per quins canals es difon. D'aquesta manera es podrien contrarestar els múltiples efectes nocius que té sobre la democràcia i l'educació.

5. Conclusions

Un cop finalitzat el treball, i abans de concloure, necessitem verificar primer els objectius i després les hipòtesis. Per fer-ho (vegeu l'apartat 1.3.1), es tindran en compte els resultats que s'han percebut provinents de les taules d'anàlisi de les queixes, presents a l'annex del treball.

La resolució dels objectius ha estat prou satisfactòria, al llarg de tot el treball s'han pogut solucionar totes les qüestions plantejades a l'inici:

En primer lloc, mitjançant un anàlisi rigorós de les queixes del CIC (vegeu l'apartat 3 i annexos) hem pogut comprovar que els discursos d'odi són una realitat i que està molt present als mitjans de comunicació, però per sort, existeixen organismes de regulació, com el propi CIC, per intentar que això cada cop sigui menys comú.

En segon lloc, també al mateix apartat 3, hi ha un espai en què s'ha recolzat totes les afirmacions que va fer el Consell de la Informació el juny de l'any 2023 sobre els discursos d'odi. Per a fer-ho, ens hem basat en l'anàlisi de les queixes, però també s'ha fet una tasca de recerca, aportant estudis i textos al respecte.

En tercer lloc, també s'han complert objectius que en un principi eren més secundaris, però que amb el treball ja acabat, és important posar-los en valor. És el cas de la detecció i classificació de les vulneracions del codi ètic, una feina que ens ha portat molt de temps fer i que està resumida a l'apartat 3, encara que consultant a annexos, es poden veure totes les taules que hem elaborat per investigar d'una manera més còmode les vulneracions del Codi.

Això no obstant, hi ha hagut objectius que no s'han pogut complir, com és el d'analitzar el tractament de col·lectius més vulnerables als mitjans de Catalunya. Només ens hem pogut centrar en la part de vulneració del codi ètic i no hem pogut aprofundir en el tema, així que establir una conclusió d'aquest apartat és molt complicat.

Respecte a les hipòtesis, també hem volgut dedicar una part de les nostres conclusions per parlar-ne, ja que amb la feina feta fins ara, hem pogut gaudir del material suficient com per a poder-les comprovar o refutar.

Pel que fa a la primera hipòtesi, la podem donar per confirmada. Recordem que parla sobre que, segons les queixes, els discursos d'odi més recurrents tracten la nacionalitat i el fenomen migratori. Les queixes rebudes pel CIC inclouen un gran ventall d'aquests procediments per motius de discriminació vinculada amb l'origen ètnic. Per exemple, es percep un ús excessiu del terme *immigrant il·legal* que, com s'ha esmentat al llarg de la investigació, no és aconsellable. A diferents denúncies a La Razón, El Mundo, 20 Minutos o inclús National Geographic. Un altre motiu, derivat d'aquest últim, és la criminalització del col·lectiu de mena's, fet el qual veiem a peces de El Caso, Metrópoli Abierta o El Nacional.

A la segona hipòtesi, des d'un inici ja es preveia que, en casos de discursos d'odi, els criteris 12 i 10 serien molt esmentats als expedients, la qual cosa es va notar des d'un principi i es va optar per posar èmfasi en aquests punts, especialment en el primer. També, tal com s'ha fet explícit, es fa referència al primer precepte del Codi, però en menor grau. Darrere de les queixes que denunciaven una violació del desè punt, relatiu a la presumpció d'innocència, es troben les notícies que assenyalaven persones imputades per presumptes delictes sense sentència ferma.

Pel que fa a la tercera hipòtesi, s'ha pogut comprovar que el CIC admet a tràmit totes les queixes, no discriminen segons la gravetat ni si el denunciant ha adjuntat proves. De fet, el Consell de la Informació admet i investiga totes les queixes que tinguin una rellevància social o ètica. En molts casos, estima parcialment la queixa i fa recomanacions encara que no hi hagi una vulneració clara del codi. Tal com s'ha pogut veure a les taules d'anàlisi en què recomanen contrastar informacions o, en els casos d'humor, adequar el contingut al Codi Deontològic. També hi ha hagut alguns casos ambigus, com el tractament del *blackface* o alguns titular en concret que poden confondre el lector, en què el CIC ha emès algunes reflexions. Així, es pot dir que aquesta hipòtesi queda refutada, ja que actua en tots els casos, no només els greus.

Finalment, pel que fa a la darrera hipòtesi no hem pogut confirmar-la del tot, perquè al llarg de les queixes hi ha hagut varietats d'articles. Per una banda, és cert que hi

havia peces d'opinió amb titulars sensacionalistes que inciten a l'odi, com per exemple: *territorio comanche*, *menas roben o la mitad de los delincuentes son extranjeros*. També hi ha hagut afirmacions d'articles d'opinió de periodistes en què afirmaven que “els musulmans no s'integren”.

D'altra banda, també hi ha programes pseudoperiodístics, com el “Circ de 8tv”, que imiten el gènere periodístic i fan burles de col·lectius vulnerables. Així doncs, aquesta hipòtesi es pot confirmar parcialment, ja que els discursos d'odi apareixen a tota mena de gèneres.

Un cop abordades les hipòtesis, és necessari recordar l'objectiu principal d'aquest TFG amb metodologia ApS pel Consell de la Informació: utilitzar l'anàlisi dels discursos d'odi i les reflexions del CIC per a comprovar quin efecte té sobre el periodisme i la societat, en general.

Aquesta anàlisi ens ha permès veure amb més claredat les terribles conseqüències d'aquest fenomen, que enumerarem seguidament.

L'elaboració d'aquest treball de final de grau ha estat ple de vaivens emocionals, però, sens dubte, ens quedem amb l'aplicació dels conceptes del grau, les habilitats i les aptituds adquirides durant el camí: des de la resolució de suggeriments per part de la persona tutora i l'entitat col·laboradora, la presa de decisions autònomes pel que fa a l'estructura i altres, la gestió de l'estrès o la capacitat de síntesi amb tanta documentació, fins a la conciliació familiar amb la realització del treball.

Així doncs, basant-nos en tota la investigació i feina feta, creiem que els discursos d'odi són un assumpte bastant seriós. El contingut de la investigació així ho demostra. Gràcies als diversos estudis que s'han consultat, i, sobretot a les reflexions del CIC, hem pogut constatar que l'extrema dreta –i tots els seus canals per manifestar-se– és una ideologia política que té uns efectes nocius sobre la democràcia i l'educació. Percebem cinc grans impactes: en la llibertat de premsa, en la polarització del discurs públic, les comunitats vulnerables, la pèrdua de la credibilitat i els reptes ètics al mateix periodisme.

L'extrema dreta no respecta els col·lectius vulnerables ni les cultures alienes, i, per tant, s'ha de combatre amb un periodisme responsable, que aportí proves per combatre l'avenç d'aquesta mena de discursos. Indubtablement, el seu impacte suggereix una amenaça cap a la llibertat de premsa contra els periodistes, especialment aquells que tracten temes d'actualitat sensibles, com els drets humans –més en perill que mai per les guerres a Ucraïna i Gaza–, la immigració o la igualtat de gènere. També s'ha parlat dels pseudomitjans que reproduïxen, deliberadament i sistemàticament, discursos d'odi per erosionar el debat públic, la qual cosa accentua la polarització política.

Des de l'autoria del treball, es valora molt positivament el recent acord entre el CIC i el Parlament per defensar la pluralitat democràtica i el bon periodisme des de l'ètica professional. La col·laboració amb aquesta entitat ens ha permès veure la seva profunda i sincera vocació per mantenir vius els valors que han de regir el periodisme: els vinculats amb la veritat, la independència, la transparència, el pluralisme i el compromís amb el bé de la societat. La seva feina, al nostre parer, ha de seguir sent la d'un contrapès que limiti el poder i els excessos pseudoperiodístics d'aquells que només volen contaminar el periodisme en nom d'un fals mitjà. Aprendre de periodistes amb una experiència més que contrastada ha sigut una vivència captivant.

Amb la nostre tasca pretenem obrir noves portes per a que se segueixi investigant l'impacte dels missatges en el periodisme i, alhora, se'ns presenta un escenari interessant on podem observar l'aplicació real que pugui tenir la feina feta. És necessari començar a construir les bases per a una pau i justícia social completes, i des del periodisme ens hem de sentir interpel·lats per aconseguir-ho, amb la complicitat d'una societat més mediàticament alfabetitzada.

Fem una crida a tenir una certa continuïtat prolongada en termes d'investigació encaminada en el mateix sentit i encoratgem als nous periodistes com nosaltres a endegar nous projectes que millorin la qualitat de l'ofici, des d'una perspectiva ètica i de deontològica. En conclusió, és vital continuar fent recerca sobre l'impacte de tot tipus d'expressions discriminatòries.

6. Referències

Albin, D. (2022). Desde «El Hormiguero» a «Masterchef», así blanquean los medios a la ultraderecha. Público.

<https://www.publico.es/politica/hormiguero-masterchef-asi-blanquean-medios-ultraderecha.html>

Ajuntament de Barcelona. (s. f.). *¿Qué es el discurso de odio?* - BCNvsODI
BCNvsODI | Ajuntament de Barcelona.

<https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/es/que-es-el-discurso-de-odio/>

Anne Frank House (s.f.). La línea del tiempo completa. 230 acontecimientos importantes antes, durante y después de la vida de Ana Frank entre 1914 y 1980.

<https://www.annefrank.org/es/ana-frank/la-linea-del-tiempo/la-linea-de-tiempo-completa/#143>

AP News. (2023). *Valencia fans who insulted Vinícius are first to be convicted for racism abuse in Spanish soccer.*

<https://apnews.com/article/bb312d3126501e9ed6124d09daed831c>

Audiovisual de Andalucía, (12), pp. 49-73. <https://dx.doi.org/10.62269/cavcaa.33>

Babler, O. (2025). L'enquesta del CEO dibuixa un creixement d'Aliança Catalana a costa de Junts. *VilaWeb*.

<https://www.vilaweb.cat/noticies/enquesta-ceo-creixement-alianca-catalana-junts/>

Blanco-Herrero, D. y Arcila-Calderón, C. (2019). Deontología y noticias falsas: estudio de las percepciones de periodistas españoles. *El profesional de la información* , 28 (3), e280308. Disponible en:

<https://doi.org/10.3145/epi.2019.may.08>

Betz, H. (1993). The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe. *Comparative Politics*, 25(4), 413-427.

<https://www.jstor.org/stable/422034>

Betz, H.-G., & Immerfall, S. (1998). *The new politics of the Right : neo-Populist parties and movements in established democracies / edited by Hans-Georg Betz and Stefan Immerfall*. (1st ed.). St. Martin's Press.

Caiani, M., Carvalho, T., Kelbel, C., Lanzone, M. E., & Marchi R. (2021). *Encarant la nova dreta radical del sud d'Europa: Una anàlisi de l'augment de l'extremisme de dretes des de la crisi financera* (Fundació Nexxe & Coppetiers Foundation, Eds.).

Coppetiers Foundation.

<https://fundacionexxe.org/wp-content/uploads/2021/12/CMC-10105-publication-combating-the-far-right-valencian-web.pdf>

Carter, E. (2005). *The extreme Right in Western Europe: Success or failure?* Manchester University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt155jg7s>

Climent Sanjuan, V., & Montaner Goetzenberger, M. (2020). *Los partidos populistas de extrema derecha en España: Un análisis sociológico comparado*. Revista Izquierdas, 49, 910-931. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7707007>

Comisión Europea contra el Racismo y la Intolerancia [ECRI]. (2015).

Recomendación General No. 15 relativa a la lucha contra el discurso del odio

<https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-n-15-on-combating-hate-speech-adopt/16808b7904>

Col·legi de Periodistes de Catalunya. (s. f.) *Què fem amb la ultradreta?* |.

<https://www.periodistes.cat/capcalera/que-fem-amb-la-ultradreta>

Consell de la Informació [CIC]. (2020). *Memòria anual CIC*.

<https://cic.periodistes.cat/wp-content/uploads/2021/02/memoria2020CIC.pdf>

Consell de la Informació [CIC]. (2021). *Memòria anual CIC*.

<https://cic.periodistes.cat/wp-content/uploads/2021/02/memoria2020CIC.pdf>

Consell de la Informació [CIC]. (2021). *Memòria anual CIC*.

<https://cic.periodistes.cat/wp-content/uploads/2021/02/memoria2020CIC.pdf>

Consell de la Informació de Catalunya [CIC] . (2020). *Dictàmens del CIC sobre el criteri 12 vulnerats*. Consell de la Informació de Catalunya.

Consell de la Informació de Catalunya [CIC]. (2025). *El Parlament i el CIC firmen un conveni per defensar l'ètica periodística i combatre la desinformació a Catalunya* [Comunicado de prensa].

<https://www.periodistes.cat/actualitat/noticies/el-parlament-de-catalunya-i-el-cic-signa-un-acord-enfortir-letica-periodistica>

Consell de la Informació de Catalunya [CIC] (s.f.). Què és el CIC? CIC.

<https://cic.periodistes.cat/que-es-el-cic/el-cic-i-la-fundacio/>

Cuevas, J. M. (2024). *¿Qué es el nativismo?* El Orden Mundial - EOM.

<https://elordenmundial.com/que-es-nativismo/>

De Lucas, J. (2021). Sobre autoritarismo y discurso de odio. *Papeles de relaciones ecosociales y cambio global*, 155, pp. 13-25.

https://www.fuhem.es/papeles_articulo/sobre-autoritarismo-y-discursos-de-odio/

Díez-Gutiérrez, E., & Jarquín-Ramírez, M. (2024). Políticas educativas comparadas

de la extrema derecha en Europa. *Revista Española de Educación*

Comparada, 46, 326-342. <https://doi.org/10.5944/reec.46.2025.41869>

Eisenstein, E. (1994). *La revolución de la imprenta en la Edad Moderna europea*. Akal

https://books.google.es/books?id=RFOH0qiHv_AC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false

Eleccions al Parlament de Catalunya 2021. (s. f.).

<https://gencat.cat/eleccions/resultatsparlament2021/resultados/candidatura/0693>

España. Código Penal, art. 510. (1995). *Boletín Oficial del Estado*, núm. 281, de 24 de noviembre de 1995.

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>

Faber, S., & Seguin, B. (2019) *Spain's radical right is here to stay-but did it ever leave?*

<https://www.thenation.com/article/spain-vox-radical-right-populism-catalonia/>

Ferreira, C. (2019). *Vox como representante de la derecha radical en España: un estudio sobre su ideología*. *Revista Española de Ciencia Política*, 51, pp. 73-98.

<https://doi.org/10.21308/recp.51.03>

Fredrickson, G. M (2002). *Racism: A Short History*. Princeton University Press.

https://docs.google.com/file/d/0B0_FjdLuRK7uNWM2ODYzMWYtZTU2MS00MzMzLWEzMDMtMzVIZDM4YTc5NDU5/edit?resourcekey=0-o-nCABRMsd8fJGthPZzzww

Fundacio CIC. (2023). *Reflexions del Consell de la Informació de Catalunya sobre el tractament mediàtic a la ultradreta* –

<https://cic.periodistes.cat/2023/06/28/reflexions-del-consell-de-la-informacio-de-catalunya-sobre-el-tractament-mediatic-a-la-ultradreta/>

Garcia Castillo, M. (2021). *Discurs d'odi i extrema dreta. Anàlisi de l'estat de la qüestió i bones pràctiques*. Barcelona: NOVACT.

<https://antiga.novact.org/wp-content/uploads/2021/05/Dicsurs-odi.pdf>

Gascón Cuenca, A. (2013). La Primera Enmienda de la Constitución de los Estados Unidos de Norteamérica y la protección del discurso racista. *Anales De La Cátedra Francisco Suárez*, 47, 163–182. <https://doi.org/10.30827/acfs.v47i0.2162>

Granados, J., Canet, V., & Clua, A. (2024). *Els drets dels col·lectius i persones afectades per discursos d'odi racistes i LGTBI-fòbics difosos a través dels mitjans de*

comunicació: *Diagnosi del funcionament dels mecanismes de queixa del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i del Consell de la Informació de Catalunya*. Universitat Oberta de Catalunya.

<https://openaccess.uoc.edu/handle/10609/150359?locale=ca>

Greig, A. (2019). *Masculinities and the Rise of the Far-Right Implications for Oxfam's Work on Gender Justice*, Oxfam Research Backgrounder series. Oxfam.

https://www.academia.edu/42070247/Masculinities_and_the_Rise_of_the_Far_Right_Implications_for_Oxfams_Work_on_Gender_Justice

Heiden, K. (2013). *A History of National Socialism*. Routledge
Kracauer, S. (1961). *De Caligari a Hitler: historia psicológica del cine alemán*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A <https://doi.org/10.4324/9780203850237>

Heinisch, R., & Mazzoleni, O. (2016). *Understanding Populist Party Organisation : The Radical Right in Western Europe*. Palgrave Macmillan UK.
<https://doi.org/10.1057/978-1-137-58197-6>

Huertas Bailén, A., & Peres-Neto, L. (2023). *Racismo en redes. El discurso de odio contra la comunidad china durante la pandemia de covid-19*. En M. I. Míguez-González & A. Dafonte-Gómez (Coords.), *Narrativas digitales contra la desinformación. Verificación de datos y alfabetización en la sociedad de la información* (pp. 161–169). Comunicación Social Ediciones y Publicaciones.
<https://doi.org/10.52495/c12.emcs.19.p105>

Ignazi, P. (1992). “*The silent counter-revolution*”, *European Journal of Political Research* 22. pp. 3-34

https://www.researchgate.net/publication/229797484_The_Silent_Counter-Revolution

Ignazi, P. (2003). *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford. Oxford University Press <https://doi.org/10.1093/0198293259.001.0001>

Kitschelt, H. P., & McGann, A. J. (1997) *The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis*. University of Michigan Press

https://books.google.es/books/about/The_Radical_Right_in_Western_Europe.html?id=AZiD0rsmqO4C&redir_esc=y

Ley del Código Penal Español. (n.d.). *Artículo 510: Delitos de odio*. Código Penal de España. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>

López, M. A., & Moreno, A. C. (2016). Imágenes de odio y miedo: ¡Así eran los rojos! Una exposición anticomunista en la España franquista (1943). *Historia del Presente*, 27, pp. 19-33

https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2016/240928/hispre_a2016n27p19.pdf

López-Meri, A., & López-Rabadán, P. (2024). Evolución de las funciones electorales de Telegram en la extrema derecha el caso de Vox en España. *Prisma Social*, (44), 331-358.

<https://www.proquest.com/scholarly-journals/evolución-de-las-funciones-electorales-t-elegram/docview/2968961554/se-2>

Losurdo, D. (2007). *Contrahistoria del liberalismo*. El Viejo Topo.

<https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/123646/1/663890.pdf>

Majado, P. G. (2022). *La regulación jurídica del odio*. Dialnet.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8397751>

Mañón Garibay, G. J. (2013). Ética y conquista: el discurso de justificación de la esclavitud. *Revista Mexicana de Historia del Derecho*, 1(28).

<https://doi.org/10.22201/ijj.24487880e.2013.28.10173>

Margalef Boquera, L. (2017). *L'auge de l'extrema dreta en el marc de la Unió Europea. El cas del Front Nacional francès*. Fundació Catalunya Europa.

https://www.catalunyaeuropa.net/admin/assets/uploads/files/0b737-lauge_de_lextrema_dreta_en_el_marc_de_la_ue.pdf

Martínez, L. B. ; De Santiago Ortega, P. P. ; Miró, M. Á. M. ; Hidalgo, M. S. R.

(2019). *Discursos de odio: una epidemia que se propaga en la red. Estado de la cuestión sobre el racismo y la xenofobia en las redes sociales*. Universidad

Complutense de Madrid. 18. pp. 25-42

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6963028>

Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge University

Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511492037>

Mudde, C. (2019). *The far right today*. Cambridge. Polity Press.

<https://doi.org/10.1080/23254823.2021.1941595>

Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia (OBERAXE). (2024).

Monitorización del discurso de odio en redes sociales 2023 (N.º

121-24-009-4). Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia.

<https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/Informe-anual-monitoriza-cin-2023.pdf>

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (1965).

International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.

United Nations.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-on-elimination-all-forms-racial>

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (1966).

International Covenant on Civil and Political Rights. United Nations.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (n.d.). *Ficha sobre la "incitación al odio"*.

https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_threshold_test_Spanish.pdf

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2020).

Threshold test for hate speech now available in 32 languages.

<https://www.ohchr.org/en/stories/2020/05/threshold-test-hate-speech-now-available-32-languages>

Oliva, L. (2024) *El diàleg entre regulació i autoregulació, necessari per garantir el bon periodisme*. Fundació Consell de la Informació de Catalunya.

<https://cic.periodistes.cat/2024/10/25/autoregulacio-i-regulacio-en-el-sector-de-ls-mitjans/>

Palà, R. (2021). *Miquel Ramos: «Els mitjans espanyols han adobat el terreny a l'extrema dreta»* - Crític. Crític.

<https://www.elcritic.cat/entrevistes/miquel-ramos-els-mitjans-espanyols-han-abonat-e-l-terreny-a-extrema-dreta-99818>

Participació i democràcia contra l'odi: el repte que comença a les aules | Fundacio Bofill. (s. f.). Fundacio Bofill.

<https://fundaciobofill.cat/blog/participacio-i-democracia-contra-l-odi-el-repte-qu-e-comenca-a-les-aules>

Pinilla, A. (2023). El discurso del odio y el surgimiento de los totalitarismos en la Europa de entreguerras (1918-1939). En: V. Martín Jiménez (ed.), *El discurso de odio como arma política: del pasado al presente* (pp. 3-18). Comares.
https://www.comares.com/libro/el-discurso-de-odio-como-arma-politica_149282/

Pereira Vinagre, S. (2016). Casandra entre dos mundos: De personaje secundario a protagonista en la Alemania nazi. TYCHO Revista de iniciación en la Investigación

del teatro clásico grecolatino y su radición. 4, pp. 223, 238.

<http://hdl.handle.net/10451/24938>

Picas Gil, C. (2024). *Més enllà de les paraules: una anàlisi del discurs de Vox*.

Dipòsit Digital de Documents. Universitat de Barcelona

(UB) <https://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/214553>

Pinzón Olarte, I. N. (2017). La construcción cinematográfica del enemigo en la Alemania nazi. *Revista de Psicología Universidad de Antioquia*, 9(2), pp.

139-156. <https://doi.org/10.17533/udea.rp.v9n2a09>

Ramos, M. (2021). *De los neocón a los neonazis. La derecha radical en el Estado español*. Rosa Luxemburg Steiftung.

<https://rosalux.es/wp-content/uploads/kontext-import/documents/6/e/f2b1a0.pdf>

Ramon, N. (2024). Com funciona el cordó sanitari a l'extrema dreta: els precedents a Europa. 3Cat.

<https://www.3cat.cat/324/com-funciona-el-cordo-sanitari-a-lextrema-dreta-els-precedents-a-europa/noticia/3291645/>

<https://catalunyaplural.cat/ca/les-brases-del-feixisme-mes-enlla-de-vox/>

| Rights for Peace. (s. f.). *What is Hate Speech?* Rights For Peace.

<https://www.rightsforpeace.org/hate-speech>

Rius, J. C. (2018). *Les brases del feixisme: més enllà de Vox - Catalunya Plural*.

Catalunya Plural.

<https://catalunyaplural.cat/ca/les-brases-del-feixisme-mes-enlla-de-vox/>

Ruiz, P. (2023). *El mecanisme del discurs d'odi a les xarxes socials: és possible desactivar-lo?* UOC.

https://www.uoc.edu/ca/news/2023/149-discurs-odi-xarxes-socials-desactivar?utm_source=chatgpt.com

Rydgren, J. (2007). The Sociology of the Radical Right. *Annual Review of Sociology*, 33(1), 241–262. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.33.040406.131752>

Rosenfeld, M. (2003). *Hate Speech in Constitutional Jurisprudence: A Comparative Analysis*, 24 Cardozo L. Rev. 1523 . <https://larc.cardozo.yu.edu/faculty-articles/148>

RTVE.es. (2023). *Caso Vinícius: Apelación reduce a tres partidos el cierre parcial de Mestalla*.
<https://www.rtve.es/deportes/20230526/caso-vinicius-apelacion-reduce-tres-partidos-cierre-parcial-mestalla/2447618.shtml>

RTVE.es. (2024, 9 julio). Consulta el mapa: así ha funcionado el cordón sanitario para evitar la victoria de la ultraderecha en Francia. *RTVE.es*.
<https://www.rtve.es/noticias/20240708/cordon-sanitario-francia-evitar-victoria-ultraderecha-elecciones-legislativas/16178933.shtml>

Saiz, P. S. (2024). “Fang” contra “censura”: El Pla d’Acció per la Democràcia aprofundeix en el debat sobre la llibertat d’expressió. *Diari de Barcelona*.
https://www.diaridebarcelona.cat/w/-fang-contra-censura-el-pla-d-acci%C3%B3-per-la-democr%C3%A0cia-aprofundeix-en-el-debat-sobre-la-llibertat-d-expressi%C3%B3#disqus_thread

Sánchez Cobos, M. D. (2007). *Los orígenes de la imprenta*. Andalucía en la historia, 17, pp. 46-51 <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2540537>

Sagrera Torres, J. (2024). *El franc tirador d'ultradreta: Els missatges bèl·lics de l'extrema dreta des del faristol* TFG. UOC. Repositori Institucional O2.

<https://openaccess.uoc.edu/handle/10609/150911>

Sánchez-Manzano, J.A., Sánchez-Holgado, P., Arcila-Calderón, C. (2024). *Historia y evolución de los discursos de odio a través de su propagación en los medios audiovisuales durante el siglo XX*. Cuadernos del Audiovisual del Consejo

Santamaría Canales, I. (2017). *La misoginia en la Antigua Grecia. El odio hacia la mujer en la cuna de la civilización occidental*. Ubi Sunt?: Revista de Historia, 29, pp. 52-59. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6253003>

Santana, A., & Rama Caamaño. (2019). *El perfil del votante de Vox*. Agenda

Pública. <https://agendapublica.es/noticia/13895/perfil-votante-vox>

Stajanko, J., Siter, D., & Tomažič, L. M. (2024). *Discrimination, freedom of expression and two concepts of liberty: Assessing European legislation criminalizing hate speech*. *Hungarian Journal of Legal Studies*, 64(2), 288-307.

<https://doi.org/10.1556/2052.2023.00444>

The Sun. (2023). *Three football fans sentenced to jail for racial abuse of Real Madrid star Vinicius Jr in legal first in Spain*.

<https://www.thesun.co.uk/sport/28414359/three-football-fans-jail-racial-abuse-real-madrid-vinicius-jr>

Thomas, D. R., & Wahedi, L. A. (2023). *Disrupting hate: The effect of deplatforming hate organizations on their online audience*. *Proceedings Of The National Academy Of Sciences*, 120(24). <https://doi.org/10.1073/pnas.2214080120>

Tapia Ballesteros, P. (2021). *El discurso de odio del art. 510.1.a) del Código Penal español: la ideología como un Caballo de Troya entre las circunstancias sospechosas de discriminación*. *Política Criminal*, 16(31).

<https://doi.org/10.4067/S0718-33992021000100284>

United Nations. (s. f.). *Universal Declaration of Human Rights* | United Nations.

<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

United Nations. (1948). *Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide*. United Nations.

https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf

United States Holocaust Memorial Museum [USHMM] (s.f.). *El racismo Nazi*.

<https://www.ushmm.org/es/teach/holocaust-lesson-plans/nazi-racism>

Universitat Oberta de Catalunya. (2021). *Règim jurídic de la comunicació: Mòdul didàctic 1 – Les llibertats d'expressió i informació*. Universitat Oberta de Catalunya.

https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/139847/1/R%C3%A8gim%20jur%C3%ADdic%20de%20la%20comunicaci%C3%B3_M%C3%B2dul%20did%C3%A0ctic%201_Les%20llibertats%20d'expressi%C3%B3i%20informaci%C3%B3.pdf

Van Dijk, T. A. (1993). *Elite discourse and racism*. Sage Publications

<https://sk.sagepub.com/book/mono/elite-discourse-and-racism/toc>

Viejo, P. V. (2020). *Guía para entender el discurso del odio*. Eskura Zentroa.

<https://www.ehu.eus/documents/1734204/6145705/eskuraGAI+castellano.pdf/390fd934-7050-09ac-bf19-63b53e542089?t=1635416427995>

3 Cat. (s. f.). *La immigració*. 3Cat.

<https://www.3cat.cat/llibredestil/immigracio/3100042/>

3 Cat. (2025). *Illa guanyaria les eleccions, Junts regularia i Aliança Catalana es dispararia, segons el CEO*. 3Cat.

<https://www.3cat.cat/324/illa-guanyaria-les-eleccions-junts-regularia-i-alianca-es-dispararia-segons-el-ceo/noticia/3343157/>

7. Annexos

Annex 1. Cronograma original i executat

A continuació, s'incorpora el cronograma original, sorgit de les reunions amb el tutor i amb l'entitat col·laboradora:

Desembre	Presentació d'un esborrany dels dos primers punts (Context comparat/ reglamentació i evolució històrica del discurs d'odi.
Gener	Entrega dels dos punts anterior (marc teòric del TFG). Inici treball d'anàlisi de les queixes al CIC.
Febrer/25 (final)	Entrega de l'anàlisi de les queixes al CIC.
Març	Entrega del material fonamentat (dades/textos) sobre els 7 punts de la resolució del CIC.
Abril/Maig	Estudi sobre la cadena de difusió de missatges d'odi a les xarxes. Idee de treballar a partir d'un monitoratge sobre tema/mitjans a convenir segons necessitats del CIC.
Maig (final/juny (inici)	Entrega del treball final.

Com es pot veure, la part relativa a l'estudi de la cadena de difusió no consta com a part o capítol. El motiu ha sigut que l'anàlisi qualitativa i la part que l'envolta ha sigut bastant laboriosa i després arribava la clau del treball, fet que ha provocat l'eliminació d'aquesta darrera entrega. El CIC ho ha entès ja que, més enllà de la

difusió que fan els mitjans o periodistes via xarxes socials, no actua directament amb aquestes i és una temàtica complexa que requeriria d'un altre TFG independent.

Fet l'aclariment, aquesta alteració ha afectat en el cronograma finalment executat, que és el següent:

Desembre	Presentació d'un esborrany dels dos primers punts (Context comparat/ reglamentació i evolució històrica del discurs d'odi.
Febrer/25 (final)	Entrega dels dos punts anterior (marc teòric del TFG). Inici treball d'anàlisi de les queixes al CIC.
Març	Entrega de l'anàlisi de les queixes al CIC i complementació del marc teòric amb un context ètic.
Abril/Maig	Entrega del material fonamentat (dades/textos) sobre els 7 punts de la resolució del CIC.
Maig (final/juny (inici)	Entrega del treball final.

Annex 2. Taules amb queixes analitzades

Nom denunciant	Càritas Diocesana Barcelona
Nom mitjà afectat	Eco
Data de l'acord	20/10/1997
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia. Sensacionalisme i espectacularització.

Nom denunciant	Càritas Diocesana Barcelona
	Generalització d'un col·lectiu (peruans i immigrants)
Acord	Estimat

Nom denunciant	JMF
Nom mitjà afectat	TV3
Data de l'acord	19/03/1998
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia. Dret a la mateixa imatge. Menysteniment de cultures.
Acord	Estimat

Nom denunciant	Plataforma Permanent per la Convivència a Vic
Nom mitjà afectat	La Marxa
Data de l'acord	08/09/1999
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia. Falsedat. Separació d'informació i opinió. "... La cocaïna a Osona la controlen magribins que volen frenar l'actuació policial amb crits de "racistes"..."
Acord	Estimat

Nom denunciant	AFL
Nom mitjà afectat	La Razón
Data de l'acord	10/07/2001
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia.

	Falsedat. Titulació i estructures textuais Relacionar immigració i delinqüència
Acord	Estimat

Nom denunciant	AF
Nom mitjà afectat	La Razón
Data de l'acord	21/03/2002
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia. Detinguts i sospitosos "Creiem que la portada del diari La Razón no observa escrupolosament el principi de presumpció d'innocència en les informacions relatives a procediments penals en curs (criteri nº 10) quan diu que la 'mitad de los delincuentes detenidos en España son extranjeros'. Un 'detingut' és innocent fins que un jutge el condemni mitjançant una sentència ferma. Només a partir d'aquest moment es pot parlar de 'delinqüent'."
Acord	Estimat

Nom denunciant	AF
Nom mitjà afectat	L'Estel-Diari Local
Data de l'acord	20/01/2003
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia. Afirma que "els espanyols difícilment aprenen a parlar cap altre llengua i que els musulmans no s'han integrat enlloc"
Acord	Estimat

Nom denunciant	AF
----------------	----

Nom mitjà afectat	Periodista
Data de l'acord	27/02/2003
Motiu de la queixa	Obtenció del material: Instantànies i enregistraments Racisme i xenofòbia. Difamació i calúmnia "Imatge falsa d'immigrant il·legal mort a una platja, contribueix a una falsa imatge de la immigració"
Acord	Estimat

Nom denunciant	AF
Nom mitjà afectat	La Razón, 20 minutos i Metro
Data de l'acord	24/07/2003
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Ús dels termes immigrant il·legal o il·legal.
Acord	Estimat

Nom denunciant	CB
Nom mitjà afectat	20 minutos
Data de l'acord	04/03/2002
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Ús dels termes immigrant il·legal o il·legal.
Acord	Estimat

Nom denunciant	AF
Nom mitjà afectat	La Razón
Data de l'acord	30/10/2003

Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Ús dels termes immigrant il·legal o il·legal.
Acord	Estimat

Nom denunciant	SOS Racisme
Nom mitjà afectat	National Geographic
Data de l'acord	11/11/2004
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia "Ús del terme immigrant il·legal"
Acord	Estimat

Nom denunciant	SOS Racisme
Nom mitjà afectat	El Mundo
Data de l'acord	04/02/2005
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Dura crítica a l'islam i els musulmans en general
Acord	Estimat

Nom denunciant	AFL
Nom mitjà afectat	Qué!
Data de l'acord	03/12/2010
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Crítica als musulmans i vulneració de la presumpció d'innocència.
Acord	Estimat. Però no s'ha vulnerat el criteri de la presumpció d'innocència.

Nom denunciant	AFL
----------------	-----

Nom mitjà afectat	La Sexta
Data de l'acord	25/05/2011
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Mencionar nacionalitat d'autors d'un fet delictiu i vulneració de la presumpció d'innocència.
Acord	Estimat.

Nom denunciant	RAD
Nom mitjà afectat	Alerta Digital
Data de l'acord	05/07/2011
Motiu de la queixa	Sexisme i quotes de gènere Difamació i calúmnia Conjectures, especulacions i rumors El mitjà cita de manera despectiva els sudamericans.
Acord	Ambigu, s'ha vulnerat el punt 12 del codi, però no poden fer res més, perquè es tracta d'opinió i no d'informació.

Nom denunciant	JM
Nom mitjà afectat	Alerta Digital-El Punt Avui
Data de l'acord	05/07/2011
Motiu de la queixa	Conjectures, especulacions rumors Falsedat Sensacionalisme i espectacularització Els mitjans citen la nacionalitat de la parella de la denunciant, i l'acusen de delictes que no ha comès.
Acord	Estimat

Nom denunciant	NB
Nom mitjà afectat	L'informatiu de Santa Perpètua de Mogoda

Data de l'acord	05/07/2011
Motiu de la queixa	Racisme i xenofòbia Els mitjans citen la nacionalitat de la parella de la denunciante, i l'acusen de delictes que no ha comès.
Acord	Estimat

Nom denunciante	AFL
Nom mitjà afectat	20 minutos
Data de l'acord	22/11/2009
Motiu de la queixa	Detinguts i sospitosos Sexisme i quotes de gènere El mitjà no respecta la presumpció d'innocència, fa al·lusió contínua a la nacionalitat dels afectats, i no consulta cap altra font que no siguin oficials
Acord	Estimat

Nom denunciante	LA (Store Café)
Nom mitjà afectat	L'Independent de Gràcia El periódico El País
Data de l'acord	08/04/2015
Motiu de la queixa	Difamació i calúmnia Presumpció d'innocència Conjectures, especulacions i rumors Articles que denuncien conductes homosexuals dels propietaris del local, que a criteri de les informacions, són inapropiades per als clients. Primera queixa que vulnera el col·lectiu homosexual.
Acord	Estimat
Observacions	És la queixa que més ítems del codi vulnera, segons el denunciante

	(1,2,4,9,10,12), encara que CIC només en va acceptar dos (12 i 4).
--	--

Nom denunciant	AFL
Nom mitjà afectat	El Periódico
Data de l'acord	01/09/2017
Motiu de la queixa	"Informar de forma falsa, esbiaixada i amb ànim de perjudicar el CME". "Manipulació interessada de la veritat". "Utilitzar informació falsa per manipular la Ciutadania". "Publicació d'informació inventada amb ànim de desprestigiar institucions públiques". "Mentir amb perill per a la seguretat pública". Publicacions posteriors als atemptats del 17A que no han estat ben verificades
Acord	Estimat
Observacions	Segons el denunciant, es vulneren molts criteris alhora (12,10,5,3,2,1) 1. Informar de manera acurada i precisa 2. Evitar perjudicis per informacions sense prou fonaments 3. Rectificar les informacions incorrectes 5. Citar les fonts i preservar el secret professional 10. Salvaguarda la presumpció d'innocència 12. Salvaguardar la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral. Segons el CIC, només es vulneren tres criteris, el 5, l'1 i el 12.

Nom denunciant	Síndic de Greuges de Catalunya
Nom mitjà afectat	La Vanguardia.com, La Razón.es, El Nacional. cat i Ara. Citen Diario Sur però el CIC no en té competències perquè no s'edita a Catalunya
Data de l'acord	3/02/2020
Motiu de la queixa	Els mitjans esmentats destaquen, alguns en el titular, el fet que un adolescent detingut és un MENA, tutelat per la DGAIA
Acord	Estimat. Vulneren el criteri 12 del Codi ja

	que criminalitzen a tot un col·lectiu, quan els fets relatats afecten només a una part.
Observacions	El criteri 11 no es vulnera atès que no es dóna el nom dels menors, ni cap aspecte concret El CIC insta als mitjans a que tinguin la màxima cura amb les informacions que donin en relació amb els menors immigrants no acompanyats. Evitar sempre que es pugui l'acrònim MENA. En relació amb el criteri 12, les informacions donades criminalitzen a tot un col·lectiu de menors que queden estigmatitzats

Nom denunciant	S.C.C
Nom mitjà afectat	La Vanguardia i la web XCatalunya
Data de l'acord	3/02/2020
Motiu de la queixa	Consideren que vulneren criteris 10 i 12 del Codi. El periodista de La Vanguardia vincula delinqüència a diferents pobles del maresme amb la presència dels MENA, sense cap prova oficial. Titular de La Vanguardia: "Inquietud vecinal en Canet por la acción de los menas" Titular de XCatalunya: "Inquietud vecinal en Canet por la acción de los menas" A més, en aquest últim mitjà s'utilitzen expressions poc respectuoses.
Acord	Estimat. El CIC considera que les notícies publicades per aquests mitjans sobre els fets ocorreguts a Canet de Mar vulneren els criteris 10, relatiu a la presumpció d'innocència

Nom denunciant	C.M,
Nom mitjà afectat	El Caso
Data de l'acord	8/01/2020
Motiu de la queixa	Queixa pel reportatge "La vida dels MENA a Barcelona: roben de nit i dormen de dia en una església".

	Estigmatització d'un col·lectiu vulnerable per una part amb l'acrònim de MENA Associació de la delinqüència amb tot el col·lectiu. Considera vulnerats els criteris 11 i 12 del Codi,
Acord	Estimat. El titular és objectable ja que el lector ho pot captar com una generalització de un col·lectiu i se'ls atribueix una conducta delictiva amb el verb roben.

Nom denunciant	DGAIA
La Vanguardia	La Vanguardia
Data de l'acord	8/01/2020
Motiu de la queixa	Els denunciants consideren que es vulnera els punts 10 i 12, relatius a protegir la presumpció d'innocència i a respectar la dignitat de les persones i la seva integritat. El reportatge que es denuncia es titula "Los diez delincuentes que ponen Barcelona contra las cuerdas". Es fa esment de la condició de persones menors d'edat estrangeres no acompanyades en relació a quatre persones, i les vincula amb la situació de delinqüència. A més, utilitza l'expressió "delinqüència" per fer referència a persones que han estat detingudes, però no condemnades
Acord	Estimat. El CICveu vulnerat el punt 10, relatiu a la presumpció d'innocència i, així mateix, el criteri 12 que també es desenvolupa a l'annex F en allò que respecta a la cita de nacionalitats.

Nom denunciant	Síndic de Greuges
Nom mitjà afectat	Metrópoli Abierta
Data de l'acord	8/01/2020
Motiu de la queixa	Relació amb el fenomen dels joves migrants no acompanyats i vinculen els fets delictius amb el col·lectiu, especialment amb els joves d'origen marroquí. La notícia parla d'un vídeo a Youtube on

	dos joves conversen sobre la facilitat per a cometre robatoris a Barcelona. El mitjà reproduceix la conversa sota el títol “Tensión en Barcelona: Menas 'youtubers' presumen de cometer robos”
Acord	Estimat. El CIC considera que el mitjà vulnera el criteri 2 ja que utilitzen fonts poc contrastades per criminalitzar el col·lectiu.

Nom denunciant	Oficina per la No Discriminació (OND) de l'Ajuntament
Nom mitjà afectat	El Periódico
Data de l'acord	6/07/2021
Motiu de la queixa	Dues imatges que poden vulnerar el Codi. Aquestes mostren el rostre i el cos de dues dones que són treballadores sexuals, una “activitat estigmatitzant” que pot pot donar lloc a la discriminació. Una de les fotos, on es veia el rostre de la dona, va ser retirada durant el procés de queixa. La que no es va retirar, es veu la dona a la carretera amb roba interior i amb un top. La cara es reconeix parcialment ja que està presa des de la distància.
Acord	Estimat. El CIC considera que les fotografies vulneren el criteri 9, de respecte al dret a la privacitat, i el 12, sobre el respecte cap a la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral. No hi ha interès públic que justifiqui, en absència del consentiment de les dones, que puguin ser estigmatitzades i discriminades i que, a més, es vegi afectada l'esfera de la seva privacitat

Nom denunciant	Xarxa 9 Barris
Nom mitjà afectat	Metrópoli Abierta
Data de l'acord	6/07/2021
Motiu de la queixa	Es tracta d'un article “xenòfob i que incita a l'odi i la discriminació, assenyalant

	col·lectius, nacionalitats i religions". La peça Relaciona la immigració i la diversitat ètnica i cultural amb la violència al barri del Turó de la Peira (Nou Barris).
Acord	Estimat. Vulnera el criteri 12 del Codi Deontològic, així com l'Annex F que estableix recomanacions i presenta una visió únicament negativa de la immigració al Turó de la Peira, atribuint al col·lectiu conductes incíviques de forma generalitzada. Vulnera l'annex perquè provoca que els ciutadans tinguin una actitud negativa envers el fet migratori; degut, en part, a que el tractament (agreuja amb el llenguatge bel·licista) de la informació vol cridar l'atenció del lector.

Nom denunciant	J.M.F.
Nom mitjà afectat	Ràdio Icat (Programa Delicatessen)
Data de l'acord	1/12/2021
Motiu de la queixa	El programa es referia als problemes que pateixen les persones negres i albinas. La denunciante exposa que el presentador parla de persones de "raça negra" i "classe negra". La sra. F. creu vulnerat el punt 12 del codi.
Acord	Estimat. No vulnera el criteri 12 del Codi Deontològic dels Periodistes de Catalunya. En tot cas, ha volgut informar i conscienciar d'un problema que pateixen les persones negres i albinas a l'Àfrica. El CIC veu com a molt positiu que la Corporació recordi al locutor les recomanacions de la UNESCO sobre la terminologia apropiada a emprar amb el concepte 'raça'.

Nom denunciant	Assemblea per una Escola Bilingüe de Catalunya
Nom mitjà afectat	Els Matins de TV3
Data de l'acord	1/12/2021

Motiu de la queixa	La Consellera d'Universitats i Investigació, Gemma Geis, qualifica de “feixista” la AEB, en una entrevista a Els Matins de TV3. La redacció del programa va negar la possibilitat d'exercir el dret de rèplica en directe per demanar la rectificació de la Sra. Geis. La denunciante esgrimeix la vulneració dels criteris 3 i 12.
Acord	Estimat. Els Matins vulneren el criteri 3, relacionat amb la necessitat d'atendre el dret de rèplica, ja que consideren que haurien d'haver donat la possibilitat de respondre a la intervenció de Geis amb més immediatesa del que ho van fer. Les declaracions de la consellera succeeixen el 8 de setembre, mentre que el programa dóna la possibilitat de participar-hi gairabé tres mesos després. En canvi, les opinions emeses al programa no provenen de cap professional vinculat a la CCMA, sinó de l'entrevistada. L'actitud de la presentadora va ser respectuosa amb l'entitat al·ludida, ja que es va mantenir al marge de les declaracions de la consellera de Universitats.

Nom denunciante	M.P,
Nom mitjà afectat	Rac1 (Programa Chelsea Hotel)
Data de l'acord	7/04/2022
Motiu de la queixa	La persona que interposa la queixa reclama expressions que considera masclistes i ofensives, com “persones de raça negra o de color”. Els fets reclamats van tenir lloc mentre la periodista explica la història de la cançó 'Respect' de Aretha Franklin i ho lliga amb la reivindicació del 'Black Power' que van fer els atletes guanyadors dels 200 metres lliços des del podi.
Acord	Estimat. No vulnera el criteri 12 del Codi Deontològic dels Periodistes de Catalunya. La periodista que informava no tenia cap intenció de discriminar ni vexar a cap persona. De fet, el CIC destaca que explica i lloa una important lluita pels drets d'un col·lectiu racialitzat.

Nom denunciant	M.T.
Nom mitjà afectat	TV de Sant Cugat (Programa 'La Contraportada')
Data de l'acord	7/04/2022
Motiu de la queixa	Denúncia per assetjament immobiliari, feta al programa per una llogatera contra el propietari de l'immoble (germà de la denunciant), en relació a un procés desnonament iniciat fa 15 anys. Segons diu el programa i l'expedient, un jutge fa anys va emetre sentència ferma de desnonament en considerar probada la ruïna econòmica (el cost de les reformes per rehabilitar l'habitatge és superior al 50% del valor actual). Al programa, va proferir acusacions greus sense presentar proves. La denunciant es queixa de que s'hagi donat veu a una persona per fer unes acusacions tan greus que, en cap moment, la periodista que conduïa l'entrevista l'advertís que no es poden fer sense proves. La queixa esmenta diversos criteris del Codi: el 2,9,10 i 12.
Acord	Estimat. La queixa vulnera els criteris denunciats, tret del 9 i d'una part del 2. Pel que fa aquest TFG, ens interessa ja que vulnera el 12, sobre l'emissió "d'expressions vexatòries que puguin incitar a l'odi i a l'ús de la violència".

Nom denunciant	J.M.F.
Nom mitjà afectat	Regió 7, Ràdio Igualada
Data de l'acord	7/04/2022
Motiu de la queixa	Omissió de referències a la pràctica de 'blackface' e la informació sobre la cavalcada de Reis d'Igualada en una notícia del Regió 7 i en altres mitjans. La denunciant fa referència a un article de la mateixa publicació Regió7. Malgrat no fer esment específic a cap dels punts del Codi, del contingut se'n desprèn

	que fa referència als criteris 1, 7 i 12.
Acord	Estimat. No viola el criteri 1, ja que el fet s'emmarca en el context d'una retransmissió destinada a un públic infantil; pel que fa al criteri 7, no s'observa cap irregularitat en el fet que la periodista a què fa referència la denúncia compagini la seva feina en diferents mitjans; i. pel que fa al 12, que és el punt on s'ha de parar atenció, el CIC considera que l'objecte de la ponència no és valorar el fet sinó el tractament informatiu, "sense perjudici que el CIC pugui tenir una opinió contrària a la pràctica del 'blackface'".

Nom denunciant	Síndic de Greuges
Nom mitjà afectat	En especial el Diari ARA i La Vanguardia, entre d'altres.
Data de l'acord	24/10/2022
Motiu de la queixa	Informacions aparegudes en alguns mitjans sobre l'agressió sexual patida per una noia a Igualada La carta del Síndic no indica quin o quins punts del Codi serien vulnerats. Només fa una reflexió sobre la necessitat d'extremar les precaucions informatives per tal de protegir la intimitat de la menor.
Acord	El tractament en el cas de La Vanguardia vulnera l'article 9, que es refereix a Respectar el dret a la privacitat. Tampoc segueixen les recomanacions introduïdes al 2020 sobre el tractament de la violència masclista i els menors. Espectacularitza el fet en mantenir el mot "Brutal" en el títol. Menció de la nacionalitat de l'agressor, la qual cosa no aporta cap informació d'interès i vulnera el punt 12 del Codi.

Nom denunciant	Ajuntament d'Aiguafreda
Nom mitjà afectat	8TV (Programa El Circ de 8TV)
Data de l'acord	24/10/2022
Motiu de la queixa	L'ajuntament d'aquesta localitat d'Osona va creure discriminatori el tracte que va patir

	una persona amb un problema de salut mental del poble per part del programa. S'emmarca en el context d'un programa previ a la consulta sobre l'adscripció comarcal
Acord	Reflexionen sobre els shows d'entreteniment que imiten els gèneres periodístics i sobre el paper que adopta el CIC en dirimir una queixa relacionada amb una paròdia de continguts periodístics. El Circ, en creuar certs límits i apropar-se al periodisme, no està tenint en compte els límits. Per tant, consideren que el Circ vulnera el punt 12 ja que no es respecta la dignitat ni de l'home ni la integritat moral de la resta d'habitants d'Aiguafreda.

Nom denunciant	Oficina per la No Discriminació
Nom mitjà afectat	El Periodico de Catalunya
Data de l'acord	30/01/2023
Motiu de la queixa	Denuncien la possible violació dels criteris 9 i 12. La queixa es centra en les imatges que il·lustren la informació, donat que les dones que hi apareixen són reconeixibles i que han vist vulnerat el seu dret a la intimitat.
Acord	El Circ, en creuar certs límits i apropar-se al periodisme, no està tenint en compte els límits. Per tant, consideren que el Circ vulnera el punt 12 ja que no es respecta la dignitat ni de l'home ni la integritat moral de la resta d'habitants d'Aiguafreda.

Nom denunciant	Oficina per la No Discriminació
Nom mitjà afectat	El Periodico de Catalunya
Data de l'acord	30/01/2023
Motiu de la queixa	Denuncien la possible violació dels criteris 9 i 12. La queixa es centra en les imatges que il·lustren la informació, donat que les

	dones que hi apareixen són reconeixibles i que han vist vulnerat el seu dret a la intimitat.
Acord	El CIC estableix en el seu acord que hauria estat més adient optar per una informació fotogràfica que fes referència al delictes del tràfic de persones. Per tant, consideren que es vulnera el criteri 9 en utilitzar fotografies per “il·lustrar una realitat aliena” a la de la notícia i “documentar-les amb uns peus de foto explícits (esclaves sexuals) sense consentiment”. No obstant, no especifica res del punt 12 a que fa referència l’entitat municipal denunciant..

Nom denunciant	Alcaldia El Prat de Llobregat
Nom mitjà afectat	Metrópoli Abierta
Data de l’acord	17/04/2023
Motiu de la queixa	La queixa esmenta els criteris 1,2, i 12 del Codi Deontològic. L’alcalde, a títol personal i en nom de l’ajuntament, fa referència a dos articles: “La fuga de agents del Prat de Llobregat dispara la delinquència” i “Sant Cosme, el territorio comanche”. El consistori argüeix que ja han exercit el dret a rèplica. Pel que fa a la vulneració de l’article 12, el reportatge que titlla el barri de Sant Cosme de ‘territorio comanche’ incorreix en expressions racistes i vexatòries, fent que s’estigmatitzi el barri. Metrópoli Abierta avia afegir una rectificació de part d’El Prat de Llobregat.
Acord	Vulnera l’article 1 del Codi ja que compara dades entre 2021 i 2022 sense tenir en compte la distorsió de la pandèmia. Acostar-se a la realitat implica, tal com diu a la queixa l’alcalde, en aportar la referència dels valors del 2019. La informació donada i amb aquest titular perjudica la dignitat de les persones del barri de Sant Cosme. A més, les dades provoquen un dany considerable perquè no fan un retrat real dels delictes en aquest barri(s’ha reduït en un 22%, no ha

	augmentat en un 54%).
--	-----------------------

Nom denunciant	M.F.
Nom mitjà afectat	Diaris Andorrans (Bon Dia i La Valira), Àmbit de Catalunya (Diari Segre, Regió 7, La Vanguardia, RAC 1, RTVE, Diari de Girona, Empordà info I TV3) i d'àmbit estatal (El Comercio, La Sexta al programa 'Más vale tarde, Antena 3 al programa Espejo público i Noticias, 20 minutos, El Debate, Marca, Bebe y más y Ciar con sentido común) Es va notificar a la denunciant que el Consell no tenia competències per dictaminar sobre possibles vulneracions del codi comeses per aquests mitjans, les redaccions dels quals fossin fora de Catalunya. D'aquesta forma se'n van demanar les al·legacions als següents mitjans: Segre, Regió 7, La Vanguardia, RAC1, RTVE Catalunya, TV3 'La Planta Baixa, La ciutat dels pirineus, Diari de Girona, Empordà Info, La Sexta más vale tarde, Antena 3
Data de l'acord	26/06/2023
Motiu de la queixa	Tractament informatiu sobre la notícia relacionada amb una mestra d'una escola de Bellver de la Cerdanya que afirmen que va fer rentar-se la boca amb sabó a uns alumnes. La denunciant invoca els criteris 1,2,10 i 12 com a vulnerats
Acord	La ponència interpreta que el criteri 12, que ha sigut invocat, es refereix a les persones que formin part de col·lectius vulnerables, la qual cosa no sembla que pugui ser aplicable a la mestra de Bellver, i més si es té en compte que cap mitjà ha revelat el seu nom. En conseqüència, no es transgredeix aquest punt. En canvi, sí que consideren que les informacions publicades no són precises, i que deien públic un fet sense una contrastació suficient (rentar la boca amb sabó és una frase feta). Per tant, i dit això, el CIC no considera que

	cap dels mitjans hagin violat els articles 10 i 12 del Codi; al contrari succeeix amb l'1 i el 2.
Observacions	L'entitat d'autoregulació Valora positivament el que dos d'aquests mitjans, Segre i Diari de Girona, en conèixer la versió de la mestra, publicuessin una segona versió de la informació.

Nom denunciant	Observatori de Drets Humans (Observatori DESCA)
Nom mitjà afectat	'El Suplement' de Catalunya Ràdio
Data de l'acord	15/04/2024
Motiu de la queixa	La peça, titulada al web Tomàs Molina: "L'any 2027 la temperatura haurà augmentat un grau i mig", posa el focus sobre una campanya de desprestigi generada a les xarxes, a partir d'unes declaracions al Canal 3/24 fetes per una treballadora (ambientòloga i activista climàtica G.T., en aquell moment tècnica de justícia climàtica de l'Observatori DESCA) de l'entitat que presenta la denúncia. Les crítiques es centraven en la vida personal de la G.T. i en la seva "afició als viatges arreu del món, la qual cosa podria resultar contradictòria amb el seu discurs ecologista. Declaracions de l'entrevistada emmarcades en una entrevista al programa, sobre la cimera de la COP28. S'invita a l'afectada per fer una entrevista, però és declinada l'oferta. Malgrat tot, el dia de l'emissió, es parla sobre el tema polèmic sense fer referència a la campanya d'assetjament a G.T. Una tertuliana fa uns comentaris que la queixa considera sexistes. L'observatori considera que la peça de la web, i emesa al programa El Suplement vulnera el Criteri 1, 6, 9 i 12, així com al punt 2 de l'annex B
Acord	El CIC determina que no es vulneren els criteris 1, 6, 9 i l'annex B punt 2. I pel que fa al criteri d'especial interès, el 12, tampoc s'observa cap transgressió. L

	Cal dir, com a consideració general sobre la peça radiofònica en qüestió, que no s'enfoca en les reaccions crítiques de les xarxes sobre les manifestacions de G.T., sino, segons la ponència recollida dins l'expedient, "en les seves referències al concepte 'ecoansietat' que fa servir l'ambientòloga per justificar alguns comportaments de la societat, interrogant-se sobre per què es produeix aquest sentiment per part de la ciutadania mentre que els responsables (líders polítics i la gran empresa), que són els que podrien fer quelcom al respecte, no tenen aquest sentiment.
--	--

Nom denunciant	Testigos Cristianos de jehová
Nom mitjà afectat	'La Noche en 24 horas' de RTVE
Data de l'acord	1/07/2024
Motiu de la queixa	L'associació cristiana considera vulnerats els criteris 1,2,19,12 i l'annex F del Codi Deontològic de la professió periodística. Els comentaris del presentador durant l'entrevista feta a un ex-membre, que relatava la seva experiència, van ser ofensius. Ja s'havia presentat per part de Testigos de Jehová una queixa davant de la Comisión de Arbitraje, Quejas y Deontología del Periodismo, Un cop fetes les gestions amb aquest òrgan, es va resoldre que donat que la Comisión ja disposava d'una resolució aprovada en data 24 de juny, el CIC "valoraria l'adhesió a aquest acord en el seu ple del dia"
Acord	Es va realitzar un estudi comparatiu dels dos Codis. S'adjunta la comparació de l'expedient: Principios Generales Artículo 2 (FAPE) es correspon amb el Criteri 1 del (CPC) Principios Generales Artículo 7a (FAPE) es correspon amb els Criteris 9, 12 i Annex F (CPC) Principios de Actuación Artículo 1a es correspon amb el Criteris 1 i 2 del Codi (CPC) Principios de Actuación Artículo 1c es correspon amb els Criteris 1 i 3 del Codi (CPC). La queixa no obstant no cita El

	Criteri 3. Principios de Actuación Artículo 5 es correspon amb el Criteri 1 del Codi (CPC) Els consellers del CIC van interpretar que la resolució de la Comisión era vàlida i van resoldre adherir-s'hi, ja que no hi havien “contradiccions” entre l'anàlisi fet per ambdós òrgans. Així, el CIC considera que no hi ha vulneració del Codi i s'adhereix per unanimitat a les argumentacions proposades en la resolució de la Comisión de Arbitraje, Quejas y Deontología del Periodismo, basada en el Código Deontológico de FAPE.
--	--

Nom denunciant	Assemblea Veinal Cunit
Nom mitjà afectat	Programa 'Versó' de RAC 1
Data de l'acord	1/07/2024
Motiu de la queixa	Espai Solucions Estadella, protagonitzat per l'humorista G.E.. La queixa fa referència al tracte rebut per diversos veïns de Cunit (Tarragona) al programa i un suposat conflicte d'interessos entre l'Ajuntament i G.E. La cobertura que es fa sobre el sistema Porta a Porta de recollida de residus, implantat per l'Ajuntament,” sobrepasa els límits de l'humor mentre es burla de persones en edat avançada, classe social, llengua d'expressió o lloc d'origen. A més, l'assemblea denunciant considera que el contrast entre el tractament inadequat cap a aquests veïns i el to favorable amb el representant de l'Ajuntament, posa de manifest un conflicte d'interessos. S'esmenta, com a preceptes vulnerat, el punt 7 sobre conflictes d'interessos. No fan esment al criteri 12 pel que fa al tractament a l'hora d'entrevistar els veïns de Cunit, però se sobreentén la seva possible violació.
Acord	El CIC diu que cal que l'emissora eviti aquests continguts, que en aquest cas “barregen humor i informació”, mentre vulneren la dignitat de les persones. Es considera oportú que el contingut sigui valorat d'acords uns criteris mínims, com

	seria el cas de l'expedient obert, i esmentat a dalt, sobre el cas de 8TV contra l'Ajuntament d'Aiguafreda. En aquest sentit, la ponència considera que el tractament de l'humorista cap a les persones grans s'alinii amb la Guia per a una comunicació lliure d'edatisme, on es convida a reflexionar sobre els estereotips sobre l'edatisme i la necessitat que la veu de les persones grans sigui contemplada. Així, es vulnera l'article 12 ja que els col·laboradors incideixen i critiquen l'ús del castellà per part dels entrevistats, al·ludeixen al seu origen (Andalusia) i a la seva extracció social de manera implícita (immigrant). Pel que fa al criteri 7, els continguts denunciats a la queixa no permeten tenir constància que existeix un conflicte d'interessos entre l'humorista G.E. i l'Ajuntament de Cunit.
--	---

Nom denunciant	Plataforma de fact-checking 'Verificato
Nom mitjà afectat	8TV (comte d'X)
Data de l'acord	1/07/2024
Motiu de la queixa	La plataforma creu que 8TV hauria concorregut en una vulneració dels criteris 1,2,3,9 i 10. El tuit és el següent: "ERC subvenciona als comptes de Twitter @veri_fi_cat i @Veridic_info amb 322.500€. Aquests comptes es dediquen a desacreditar altres partits polítics i a titllar de 'racista' qualsevol comentari crític contra la immigració. A sota del tuit, una fotografia de l'expresident Pere Aragonès sobre un fons de bitllets de banc. Des de Verificat van fer un fil per explicar el seu finançament
Acord	El tuit difós a X per 8TV vulnera els criteris 1 i 2 del Codi dels periodistes En el cas que la plataforma Verificat reclami la rectificació de la notícia, 8TV ha d'atendre la petició tal com estableix el criteri 3. I, en darrera instància, el tuit no té les condicions necessàries per vulnerar els

	criteris 9 i 12. Aquests estan pensats per les persones socialment desfavorides que mereixen una cura especial a l'hora de realitzar les cobertures.
Observacions	El CIC no tramita queixes de ciutadans que qüestionen informacions via tuit, 8TV va deixar d'emetre com a canal de TV privat de Catalunya l'octubre del 2023. D'aquesta manera, el CIC considera que és una marca reconeguda per la ciutadania com un mitjà i que, per tant, "els seus continguts s'han de valorar d'acord als criteris del Codi deontològic". No queda clar qui és el responsable dels missatges que es difonen a les xarxes de 8TV, ja que el CAC va anunciar l'inici d'un camí administratiu per a l'extinció de les llicències d'explotació. El CIC, sabent això, insisteix que la confusió entre el que són mitjans de comunicació i el que són les plataformes de difusió i desinformació amb continguts tòxics degraden els valors democràtics.

FONT. Consell de la Informació. *Taules de queixes (vegeu l'apartat 3 i 3.1 per veure com la descripció de la mostra). Taules d'elaboració pròpia*

Annex 3. Recomanacions del Codi Deontològic de Periodistes

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS	
A. Manipulació d'imatges	• Fer constar sempre autoria, data, lloc i elements rellevants que identifiquen la imatge • No estan permeses manipulacions que alterin la informació visual que l'objectiu de la càmera ha registrat originalment • En la fotoil·lustració és legítima l'alteració sense cap altre límit que la responsabilitat de l'autor. ◦ Informar al lector del tipus

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS	
	d'alteració
B. Internet	• Responsabilitat editorial ◦ Obligació a les pàgines web que tinguin capçalera i continguts que les facin ser percebudes com a publicacions informatives. ■ Les persones que aboquin informació i que són reconegudes com a professionals de la informació s'han de sentir incumbits per aquestes normes ■ També afecta els periodistes que participen des de les xarxes des d'un rol professional • Transparència i rigor ◦ També afecta els periodistes que participen des de les xarxes des d'un rol professional ◦ Les persones que aboquin informació i que són reconegudes com a professionals de la informació s'han de sentir incumbits per aquestes normes ◦ El producte informatiu s'ha de poder identificar com a tal sigui quina sigui la seva naturalesa formal ■ Distinció entre informació i opinió, així com la diferència entre publicitat i informació ■ Les informacions es daten ■ Immediatesa no és excusa per obviar

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS

- els principis
 - Les informacions difoses a les xarxes no poden propagar rumors ni judicis de valor injuriosos
- Participació i supervisió activa
 - Una de les claus del nou univers informatiu és la participació del públic
 - Els responsables editorials moderen els comentaris dels usuaris a les notícies
 - Impedir missatges que atemptin contra la dignitat de les persones i que encoratgin la discriminació
 - Les aportacions dels internautes no poden ser anònimes, a no ser que es tracti de garantir la difusió de fets i opinions de inequívoc interès públic
- Permanència dels documents on-line
 - Dret a l'oblit de la informació no és motiu per a la destrucció immediata d'elements que formen part d'un arxiu o "memoria viva" que és patrimoni col·lectiu.
 - Com a norma general, no ha de ser necessàriament atesa la pretensió de destrucció de rastres per part de persones
 - Els responsables editorials han de prevenir els eventuais perjudicis a les persones que han donat testimoni
 - L'actitud ha de ser

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS	
	curosa quan els afectats siguin menors ○ La naturalesa de l'espai web com a fons global i permanent de continguts d'accés universal fa inviable eliminació discrecional dels materials considerats lesius per part de particulars o entitats. ● Autoria i plagi ○ El reconeixement de l'autoria intel·lectual i dels drets s'han de respectar a qualsevol suport informatiu ■ El "copiar i enganxar" no és un pretext per plagiar.
C. Plagi	● És la reproducció sense citar d'un fragment que ha produït un altre individu. ○ Tipologies de plagi ■ Reproducció textual d'un fragment l'autoria del qual sigui identificable ■ Reproducció de fotografies de qualsevol mena que tinguin autoria, independentment fins i tot que estiguin subjectes a drets d'autor ■ Reutilització de fragments d'entrevistes o talls de veu obtinguts per informadors d'altres mitjans i que hagin pogut ser capturats a partir

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS	
	d'emissions alienes. ■ La cita és obligatòria en casos en què la informació extreta per un altre mitjà és molt exclusiva i rellevant, ja que ha estat conseguida d'una font de difícil abast. ■ En canvi, no serà considerat plagiat quan la cita de la procedència de la informació és explícita o quan s'ha obtingut de la mateixa font o de fonts diverses
D. Tractament conflictes bèl·lics	1. Donar veu a les parts i afavorir el diàleg 2. No deshumanitzar cap part a. Parlar de les víctimes i victimaris 3. Evitar el llenguatge dels combatents i aliats a. Exposar enganys 4. Mostrar esforços de la societat civil, que atén les víctimes en tots els àmbits 5. Explorar els conflictes en la seva complexitat i tractar els efectes i les causes de la violència 6. Evitar el sensacionalisme i impedir l'emissió de missatges bel·licistes i discriminatoris, 7. Informar dels conflictes tot i que no hi hagi violència pot ajudar a prevenir-la. 8. Ocupar-se de la cobertura quan hi ha una resolució d'un conflicte, especialment durant la reconstrucció i la reconciliació. 9. Aprofitar les similituds entre

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS	
	conflictes per ajudar els que encara no han trobat un camí per a la pau. 10. Esmentar les fonts de la informació, especialment quan provenen i representen actors enfrontats, - Les terceres fonts enriqueixen la visió del conflicte - Fer saber als receptors que una informació es dona sota censura o imposicions
E. Terme “il·legals” referits a persones	- L'ús del terme “il·legal” aplicat a immigrants és incorrecte - Les persones no poden ser il·legals, perquè suposaria negar a un ésser humà la categoria de subjecte de dret - L'aplicació inadequada del terme implica el menysteniment a la dignitat i la pròpia imatge d'aquests individus. - Afavoreix estereotips que criminalitzen la imatge d'aquestes persones en la consciència col·lectiva, a més de significar un tracte discriminatori.
F. Cita de nacionalitats i ètnies	- En els titulars, la utilització de paraules i conceptes relacionats amb la nacionalitat o el lloc de procedència d'un individu que ha comès un delictes és discriminatori - Provoca que els ciutadans tinguin una actitud negativa envers el fet migratori i als immigrants - El CIC recomanar actuar amb responsabilitat en el cas

ANNEXOS AMB RECOMANACIONS	
	d'informacions que puguin suscitar discriminacions de qualsevol tipus ◦ També s'han d'evitar les generalitzacions i l'etiquetatge de les persones per fets diferencials ● La nacionalitat es pot esmentar, sigui d'on siguin els autors dels fets descrits, sempre que el mitjà consideri que és noticiable.

FONT. Consell de la Informació. *Annexos amb recomanacions*. Font: CIC
Taula d'elaboració pròpia a partir de la documentació del CIC.